L.K.82.
55/13
L.K.82

fff. c. 12.

SANCTI

VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

HOMILIÆ XX.

Item Epiſtola ad Monachos, de virtutibus & ordine doctrinæ Apoſtolicæ.

Omnia nunc primùm, præter vnicam Homiliam, poſt annos plus minus mille ducentos in lucem edita.

ALEXANDRINA

LVTETIAE PARISIORVM.

EX OFFICINA NIVELLIANA.

Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, via Iacobæa, ſub Ciconiis.

M. DCXII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

deſponderat, iudicium collaudant: poterã & ipſe, ſine adulationis metu, in pręconij tui partem venire: atque ea de te commemorare, quæ in te à primis vſq. annis ipſa, quæ admirari facilè nihil ſolet, ingeniorũ, morumque exploratrix Roma mirata eſt. Sed neque tu hoc à me obſequij genus deſideras; & ego inſtituto meo alienum duxi, qui me votorum, vt dixi, finibus contineo. Quare proſequantur alij laudes tuas: & quæ pręclara in te vel natura, vel ſtudium effinxit, pro meritis efferant, ſi poſſunt: ingenij, qua polles, iudicijque felicitatem, doctrinam exquiſitam, rerum maximarum ſupra ætatem vſum ac prudentiã, ingenitam modeſtiam, reliquarumque coronam virtutum, ſed pietatem in primis, & ſynceram fucique expertem religionẽ. Ego deſtinatis ſemper votis inſiſtam, petamque à Deo immortali, vt quorum tibi munerum eſt auctor atque largitor, eorum perpetuò cumulum adaugeat. Tum honorẽ hunc tibi, Eccleſięque tuæ ita fortunet, vt

deceſſorum tuorum tempora tua inuideant nulli, relinquant poſteris, quod æmulentur. Hilarij ante omnes, quam prȩcipuè optas, contingat imitatio: vt quod elogium illi Galliæ noſtræ quondam tribuerunt, hoc idem tibi aliquando Pictaui referant, piaculo hȩreſis beneficio atque ope tua liberati.

R^me^ *A.T.*

Deditiſſimus

IAC. SIRMONDVS
SOC. IESV.

REVERENDISSIMO atque ampliſſimo Præſuli
D. HENRICO LVDOVICO CASTANEO RVPIPOSÆO, Pictauorum Epiſcopo.

IN hoc ſacræ tuæ dignitatis exordio, Præſul ampliſſime, inter publicas priuataſq. gratulationes, niſi me quoque feſtiuis choris insererem, animique ſenſum quoquo modo teſtarer; verendum erat profectò, ne qui priſtinam erga te obſeruantiam meam nouerant, aut immemorem me, aut inofficioſum putarent. Veni ergo: & quod honori tuo debebatur, non ſine munuſculo veni. Sic enim mihi perſuaſi, cùm Valeriani Cemelenenſis Ho-

eius meminerunt. Mihi verò ex cathedra ipſa Cemelenſi deprehēdere videor illum, ſub annum Chriſti CD. L. hoc eſt Leonis magni temporibus floruiſſe. Poſt Leonem enim, Leonis ipſius decreto, vt Hilari Papæ verbis epiſtola IV. docemur, Cemeliēſis ciuitatis, & Nicæenſis caſtelli Epiſcopi diuerſi non fuerunt: ſed iidem Cemelienſes ſimul, quandiu Cemela ſtetit, & Nicæenſes. Quod videre eſt in Synodo V. Aurelianenſi, cui Aetius presbyter directus à Magno Epiſcopo Eccleſię Cemelenſis & Nicæenſis ſubſcripſiſſe legitur in antiquis exemplaribus, quæ integras eius Concilij ſubſcriptiones habent. nam mutilæ ſunt in excuſis. Quare Valerianum, qui Cemelenſis tantùm Epiſcopus nuncupetur, ante Leonis decretum ſedem illā rexiſſe oportuit. Atque vt quod ſentio dicam, omnino Valerianum hunc illum eſſe coniicio, ad quem & alios vicinarum Galliæ Prouinciarum Epiſcopos, ſcripta exſtat Leonis eiuſdem epiſtola de Vaſenſis Epiſcopi ordinatione, quam æternæ memoriæ Cardinalis Baronius ex Arelatenſi codice diuulgauit. Confirmorque in ſententia, quòd in illo Epiſcoporum numero Ingenuum video, Ebredunenſem, id eſt Valeriani Cemelen-

ſis Metropolitanum Antiſtitem. Sed & aliȩ duæ ſunt epiſtolæ, Leonis vna ad XLIV. Epiſcopos Galliæ, altera Epiſcoporum eorundem ad Leonem; in quibus Ingenuus & Valerianus pariter coniunguntur. Stylus denique, optimus iudicandi magiſter, characterque dictionis Valerianæ; grauis inquam ac ſplendida, & dignitatis ſuccique plena facundia, quæ in his Homiliis elucet, ſatis hanc eius quam dixi ætatem prodit. illam ſcilicet, qua Eucherius Lugdunenſis, Hilarius Arelatenſis Epiſcopi, Vincentius Lirinenſis, Proſper, & Saluianus presbyteri, Galliam noſtram non diſſimili eloquentiæ laude & gloria decorabant. Vellem modò emendatiores nobis, & quales diſertiſſimus Epiſcopus pronuntiarat, edere licuiſſet. Sed in tanta deprauati codicis labe optandum id mage fuit, quàm ſperandum. Fortaſſe autem quod prima hęc editio non potuit, altera præſtabit. Tu interim præſentibus, Lector, fruere & vale.

LECTORI.

De Valeriani Epiſcopi Homiliis, & quo tempore ac loco claruerit.

VALERIANI Epiſcopi præter Homiliam de bono diſciplinæ, quæ incerto antea nomine iactabatur, paucíſque ab hinc annis auctori ſuo reſtituta eſt, nihil hactenus in lucem prolatum accepimus. Quas nunc damus reliquas vndeuiginti, celeberrimo antiquæ Corbeiæ Monaſterio debemus. Cuius vnicum quo vſi ſumus, peruetuſtæ ſed parum caſtigatæ manus exemplar, etſi Homiliam de bono diſciplinæ non habebat, & Ciuitatis nomen, in qua Valerianus Epiſcopus ſedit, non indicabat: facilis tamen ex ſtyli argumentique ſimilitudine coniectura fuit, has illius germanas ſorores eſſe, omneſque ab vno & eodem Valeriano editas, Epiſcopo Cemelenenſi. Neque hac in re quiſquam ni fallor repugnabit. Fuit autem Cemelenum, ſiue vt poſterior ætas locuta eſt, Cemelium aut

Cemela, Vediantiorum in Alpibus maritimis oppidum, cis Alpem ſummam nono, ſexto vt vetus Itinerarium docet vls Varũ fluuium lapide. Cuius hodieque priſca ruderum veſtigia, nomenque haud procul Nicæa reſtat in colle, quem Cemelam vocant. Sed Cemelium Plinius lib. III. cap. V. & Ptolemæus in Italia locant, quia Italiæ initium à Varo ducunt: Itinerarium, quia Galliam iuſtis finibus ad Alpem vſq. ſummam porrigit, Galliæ adſignat. Et verò ad Galliam pertinuiſſe, fidem ſine controuerſia facit vetus Notitia ciuitatum Galliæ, quæ inter Alpium maritimarum ciuitates, quæ ſub Ebreduno Metropoli cenſentur, ſexto loco numerat Ciuitatem Cemelenẽſium. & Vſuardus in Martyrologio prid. Idus Maias; quo die S. Pontij Martyris natalem in Gallis, Ciuitate Cemela, ſollemnẽ fuiſſe notat. eius nimirũ, quem auctor noſter ſæpius tripliciHomilia de bonoMartyrij, ſed tacito ſemper nomine cõmemorat. Cõſtat ergo de Valeriani cathedra Epiſcopali. reliquum eſt vt quo ſæculo vixerit inquiramus. Rem enim coniecturæ noſtræ fecerunt Gennadius & Iſidorus, aliique illuſtrium ſcriptorum nomenclatores, qui illum prorſus ignoraſſe vidẽtur: ita nuſquã

EX VETERI CODICE FLORIACENSI, IN QVO *varia antiquorum Patrum opuſcula vel fragmenta.*

VAlerianus quoque Cemelenſis Epiſcopus in libro de bono diſciplinæ. *Bene*, inquit, *in omnibus cauſis timor obtemperat diſciplinæ. qui pro hoc ipſo quòd imminentes periculorum caſus aut iras iudiciū cauere nouit, poteſtatem conſeruandæ ſalutis obtinuit.* & quæ ſequuntur, pag. 4. Homiliæ I.

INDEX HOMILIARVM S. Valeriani Epiſcopi, quæ hoc volumine continentur.

I. *De bono diſciplinæ.*
II. *De arcta & anguſta via.* I.
III. *Item de arcta & anguſta via.* II.
IV. *De promiſsis & non redditis.*
V. *De oris inſolentia.*
VI. *De otioſis verbis.*
VII. *De miſericordia.* I.
VIII. *Item de miſericordia* II.

IX. *Item de miſericordia.* III.
X. *De paraſitis.*
XI. *Qui gloriatur in Domino glorietur.*
XII. *De bono pacis conſeruandæ.* I.
XIII. *Item de bono pacis conſeruandæ.* II.
XIV. *De bono humilitatis.*
XV. *De bono martyrij.* I.
XVI. *Item de bono martyrij.* II.
XVII. *Item de bono martyrij.* III.
XVIII. *De Machabæis.*
XIX. *De Quadrageſima.*
XX. *De auaritia.*
Eiuſdem epiſtola ad Monachos, De virtutibus & ordine doctrinæ Apoſtolicæ.

S. VALERIANI
EPISCOPI CEMELIENSIS,
Homilia I.
DE BONO DISCIPLINAE.

MVLTI qui ſanæ doctrinæ aduerſantur, iuſtitiam culpant, & diſciplinam imperium eſſe iudicant, ac rationabilem caſtigationem ſuperbiæ aſſignant: cùm non ſit imperium, niſi vbi aliquid iubetur iniuſtum; nec ſit ſuperbia, niſi vbi negligitur diſciplina. Diſciplina igitur magiſtra eſt religionis, magiſtra veræ pietatis: quæ nec ideo increpat vt lædat, nec ideo caſtigat vt noceat. De-

nique mores hominum irata corrigit, inflammata cuſtodit, ita Salomone dicente: *Fili, ne deficias à diſciplina Domini, neque fatigeris cùm ab eo increparis. Quem enim diligit Dominus, increpat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Nihil profectò eſt, quod non diſciplina aut emendet, aut ſaluum faciat. Quam ſi quis ſapiens apprehenderit, nec gratiam amicitiarum perdit, nec periculum damnationis incurrit. Nemo diſciplinam irrationabilem putet, ſub qua videt vniuerſis quæ in cœlo, & ſub cœlo ſunt, verbo operante compoſitis omnipotentis Dei ſtare conſilium. In principio enim operis ſui Deus nihil prius quàm diſciplinam fecit. Nam cùm aſſiſtente ſapientia cœlum ſuſpenderet, terram pararet, maria concluderet, & ſuis locis ſuiſque temporibus curſum ſolis, lunæque globum diſponeret, omnia ſub diſciplina có-

Prou. 3.

ſtituit. Quid autem non eſſet tenebroſum, quid non incompoſitum, quid non haberetur abſurdum, niſi conſtitutis legibus cuncta ſtarent elementa? Nunquid ſine diſciplina agitur ſolis curſus? qui quamuis diurni itineris neceſſitatem infatigatus impleuerit, ad officium tamen ſuum matutinus occurrit, & ſe in parte cœli quotidie terrarum ſpatia luſtraturus oſtendit. Tanta eſt diſciplinæ ratio, vt intra temporum metas lege conſcriptas ita indefeſſi itineris alternis vicibus ſyderum curſus agitetur, vt nec Luna defectionis ſuæ damna effugiat, nec Solem diurni luminis flamma deſtituat. Nunquid ſine diſciplina eſt, quòd tanti maris fluctus humili terrarum litore continentur, & in ſuo ſinu frequenter incitata ventis altior aggere vnda concluditur? Omnia profectò inſipiens natura confunderet, niſi mundum diſci-

plinæ ratio gubernaret. Hæc ideò propoſuimus dicere, vt diſceretis obedire euangelicis pręceptis,& cœleſtibus obtemperare mandatis. Quid autem rationalem animam, & ad Dei imaginem factam expediat, facilè poteſt homo intelligere, cùm videt ſacratis per voluntatem Dei conſtitutionibus diſciplinæ etiam elementa ſeruire. Audite Prophetam
Pſal. 2. dicentem. *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Benè in omnibus cauſis timor obtemperat diſciplinæ: qui pro hoc ipſo quòd imminentes periculorum caſus aut iras iudicum cauere nouit, poteſtatem conſeruandæ ſalutis obtinuit. Quid igitur adultero caſtum? quid furi eſſet tutum? quid latroni non peruium? quis non expaueſceret concaua litorum, ſecreta ſyluarum? quid non præ-

ſumptio poſſideret, niſi furorem animorum ſub metu pœnæ diſciplina compeſceret? Ac niſi conſtitutus eſſet ordo viuendi, nunquam profectò finem poneret natura peccandi. Nihil eſt quod non gula ſuadeat, ſi gulæ diſciplina conſentiat. Nihil eſt quod nō perdat luxuria, ſi amore vitiorum à te diſciplina diſcedat. Nihil eſt quod non habendi ac poſſidendi cupiditate animus occupet, niſi auaritiæ vitium diſciplina condemnet. Omnia ſub metu diſciplinæ vitia iacent. Iam non eſt in quo fides vnquā erubeſcat, ſi homo futurū Dei iudiciū reſpiciat, & cauſam reddendæ rationis intēdat: nec eſt in quo vindex ſcelerum flamma deſæuiat, ſi intuitu diſciplinæ aut quæ ſunt honeſta cogites, aut quę ſunt pudenda caſtiges. Multi ibi nomen crudelitatis imponūt, vbi pro amore diſciplinæ crimē admiſſi ſceleris ſupplicio vindicatur

latronis: cùm ſententia iudicátis iuſtis legibus ſeruiat; & non ſolùm præſentibus, ſed etiam futuris manum porrigat. Quis igitur non licitò crederet ſe debere peccare, ſi impudicis & impiis actibus iudex non præſcriberet diſciplinam? Videamus quid lex loquatur: *Non occides, Non adulterabis,* *Non furaberis, Non falſum teſtimonium dices.* Hæc ſunt diſciplinæ legis, quib. etiam diſtrictio ſententiæ ſæcularis obſequitur, impugnando turpia, reſecando criminoſa. Nam adiicit ſcriptura: *Iudex non eſt vindex poſitus boni operis, ſed mali.* ita vt etiam vicarium pœnæ genus exigat, cùm dicit; *Oculum pro oculo, dentem pro dente.* Sed iſtam antiquæ ſententiæ ſeueritatem facilè vitare poſſumus, ſi flammas futuri iudicij cogitemus. Abſolutè autem docet Paulus Apoſtolus poſſe contemni ſæcularis arma iudicij, qui dicit; *Si vis non timere poteſtatem, quod bonum eſt*

Exod. 20. Rom. 13. Leuit. 24. Rom. 13.

fac. Sed hæc non otiosè tractanda ſunt. Nam cùm de his terrenis poteſtatibus Apoſtoli doctrina commemorat, ſenſibus noſtris cœleſtis iudicij partes inſinuat. Nam cùm docet ſeruiendum ſæculi legibus, admonet neceſſariò hominem futuris cauere temporibus. Si vis, inquit, non timere poteſtatem, quod bonum eſt fac. Hoc eſt dicere, ſi vis non futurum timere iudicium, declina à malo, & fac bonum. Ergo hanc primam conſtitutionis formam, quæ ſæculi legibus caret, cauere debemus & vincere, vt poſſimus à nobis illud præiudicium futuræ mortis excludere: quia quos iſta temporalis non affligit pœna, hos illa in æternum inſatiabili tormentorum perſequitur dolore. Nemo autem illum homicidij crimen euaſiſſe æſtimet, quem excuſatum ſęcularis iudicij corrupti ſententia abſoluerit. Nec ille adulterij faci-

nus prætermiſſum putet, qui indulgentiæ lege deprehenſus euaſit. Nemo cùm ſanam dexteram videt falſitatis reo, debita iure ſupplicia iudicet fuiſſe conceſſa. Defunctis corporibus ſalua ſunt crimina, niſi fuerint priùs apud Deum lacrymarũ interceſſione purgata. Expectat enim reum ſuum gehenna debitis armata ſupplicijs. Ad confuſionem magis præſentis vitæ, non ad abſolutionem criminis, pertinet autoritas ſententiæ ſæcularis. Illa ergo nobis ſunt ante omnia cogitanda ſupplicia, vbi homo viuit durante pœna, vbi nec tormenta corpori, nec deſunt membra tortori. Quæ tamen facilè vitare poſſumus, ſi habenas diſciplinæ teneamus, ita dicente Apoſtolo: *Si vis non timere poteſtatem, bonum fac, & habebis laudem ex ea.* Quis ſapiens non ad hæc diſciplinæ bona animum lætus adponat, vbi poteſt homo non ſolùm cri-

Rom. 13.

minis pœnam vitare, ſed & gratiam laudationis acquirere? Audite Prophetam dicentem: *Apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Pſal. 2. In hoc loco ad illos, puto, pertinet iſta ſententia, ad quos nondum diſciplina peruenit: qui adhuc in deuijs morantur capti antiquo ſuperſtitionis errore. Probantur enim ſub lege nunquam vixiſſe, qui admonentur vt apprehendant ſtudium diſciplinæ. Sequitur in hoc pſalmo: *Ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Igitur ſi illos propheta ſtatuit reos, ad quos diſciplina nunquam peruenit; quid de illis iudicandum putamus, quos diſciplina deſtituit? Inter vtrorumq; actus autoritas propheticæ lectionis incuſat minorem planè culpam non perueniſſe ad diſciplinam, quàm legem diſciplinæ reſpuiſſe. Ecce dicit Propheta: *Qui ſpernit diſciplinam odit* Prou. 15.

animam ſuam. Et verè vt dixit ita eſt. Nam hoſtis eſt & inimicus animæ ſuæ, qui ſpretis diſciplinæ monitis diabolicis occupatur officijs. Dicunt aliquáti diſciplinam ſatis duris legibus conſtitutam. Loquantur iſta ſatis miſeri, quos ad omne facinus ille diabolus autor mortis inuitat; quorum mentes inſatiabilis gula poſſidet; ſuper quos regnat ebrietas; quos turpis luxuria captiuos tenet; & à quibus nunquam ſuperbia ingrata diſcedit. Illis auté quibus eſt ſtudium honeſtæ fidem ſeruare continentiæ, humilitati pietatiq; ſeruire, dulce diſciplinæ onus eſt & leue iugum Domini, quod nó grauat niſi aut perditos aut perituros. Erubeſco dicere in confuſionem humanæ negligentiæ, quare apud aliquantos parum proficiat diſciplina, cùm videamus paſtorale magiſterium etiam apud muta animalia non perire. Doceant

nos ecce ſeruare ordinem diſciplinæ tam dociles equorum animi, cùm in gyrum ducti flexuoſis greſſibus mẽbra componunt, & ſub vnius habenæ retinaculo ita laxari ſe cõſentiũt, vt & currendi & ſtandi modus ſub quadã legũ diſpoſitione ſeruetur. Ita quos natura numero diuidit, ſtudio diſciplinę coniungit. Videte quàm fortia boum corpora plauſtro ſubiaceant: quæ in tantum imperio animum parant, vt tumentia naturaliter leui iugo colla ſupponant. Ita diſciplinæ conſtitutionibus ſeruiunt etiam quę in feritate naſcuntur. Vnde miror aliquoties hominem, cui ineſt ſapientia & intellectus prudentiæ, paſſim pręcepta diſciplinæ negligere: cùm videamus mutũ animal vitia cauere, iuſſis obtẽperare, imperio deſeruire, atq. ita ad omnem obedientiã animum aptare, vt cùm opus fuerit armatis legionib. occurrat, & hoſti-

libus ſe telis iuſſum obiiciat. Audite in hoc loco Prophetam dicẽtẽ:
Eſai. 1. *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui: Iſrael autem me non cognouit.* Vereor dicere, ne noſtram negligentiam pulſet iſta ſententia. non autem cognoſcit Dominũ, qui conditionis ſuæ non cognoſcit officium. Oſtendam ſanè quomodo Dominus poſſit aut inueniri, aut cognoſci, ſi tamen eſt animus videndi. Si vis videre Dominum, require mẽdicum, ſuſcipe peregrinum, viſita infirmum, curre ad carcerem. Si vis videre Deum, vincula captiuitatis abſolue, nodos iniquitatis incide. Audi de hoc Dominum dicentem. *Eſuriui,*
Matth. 25. *& dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me: nudus fui & cooperuiſtis me: infirmus fui & viſitaſtis me: in carcerè eram, & veniſtis ad me.* Moneo itaque ne deſpicias nudum, ne cœco manũ ſubtra-

has, ne inuolutum pannis contemnas. In hac enim veſte primū Dominus cùm à Magis quęreretur, inuētus eſt. Et quia de diſciplina fecimus mentionem, ſub qua fides Chriſtiana viget, neceſſe eſt vt omnia in aures veſtras vitæ ornamenta deferantur, vt intelligat vnuſquiſque parum ſibi prodeſſe conuerſionis famam, niſi in contēptu mundi amauerit diſciplinā. Ergo cui ſtudium eſt Chriſtum colere, prius cordis ſic corporis indumenta ſuſcipiat. Omnis igitur vita religionis profeſſæ, integritatis debet famam ſentire, ne quē expectat corona virtutis, pudoris damno feriat. Corporis integritas vitam muniat, integritatem fides incontaminata cuſtodiat, vt manente vtriuſque partis beneficio immaculatum hominem faciat regnare cum Chriſto. Sed in hoc ſolo conſtat conuerſionis noſtrę ratio, vt boni ſimus.

Laborandũ igitur illi ante omnia eſt, vt qui bonitatẽ ſequitur, bonus eſſe iudicetur. Nam quamuis homo purũ corpus immaculatumque cuſtodiat, laceratam vitam ad Deum portat, cuius actus vultum infamat, licet ſciamus conſcientiam ſolam bonis actibus poſſe ſufficere. Sed quanto melius eſt vt ſẽper de te bene ſentiat, qui circa ianuam tuam vanis ſuſpicionibus frequenter ægrotat? Inſitũ eſt enim naturaliter vulgo, vt de bonis malè ſemper iudicet. Sed tu qui curam bonæ famæ colis, ſtudio tuo gratiam integræ opinionis acquire. Vita ergo noſtra ita ſit lucida. vt ſit omnibus nota. Integritas religioni, pudor ſeruiat humilitati. Quẽ amor tenet ſeruandæ integritatis, ante omnia falſi ad ſe famam non admittat erroris. Magnum eſt quidem, & glorioſum, & vſque ad cœlum omnium ore proferendum, nũ-

quam malis actibus locum dediſſe: ſed multo fortius eſt nũquam falſis ſuſpicionibus laboraſſe. Quid enim tibi prodeſt ſobrietas, ſi vitia ebrietatis exerceas? Quis te non ebrium iudicet, ſi inter effluentes vino calices ſaltantium gyros imiteris? Quis te caſtum putabit, ſi te viderit meretricum fabulis mixtum ſcenico ſermone compoſitis, aut loquenté turpia, aut inhoneſta reſonantem? Laudo quidem conſcientiam caſtitatis in te, ſed odi colloquium meretricis. In quo loco fortaſſe dicat aliquis, Sufficit mihi pura conſcientia. Quátum ad innocentiam pertinet, tibi ſoli ſufficit. Sed prouidédũeſt ne facilitate tua alter peccet, & alienũ peccatũ in te redundet, iuxta illud quod dicit ſcriptura, *Vę illi per quem ſcandalum venit.* Quamuis autem pretioſo ſerico corpus veſtias, & niueo vellere membra componas, non ſine ma-

cula diem tranſigis, ſi camini ardentis ora cõtigeris. In omni igitur actu tuo vitam tuam diſciplina comitetur. Si vis placere Chriſto, elabora vt profeſſionem tuam fides adiuuet, fama commendet. Præcedat vos patientia humilitatis ſocia, aſſiſtat pudicitia integritatis magiſtra: fugiat cupiditas, erubeſcat ebrietas, luxuria actus ſuos lugeat, ſuperbia confuſa diſcedat. Quicunq. igitur eſt qui feſtinat Deũ agnoſcere, ſub hoc diſciplinæ ordine Chriſtum noſtrũ poterit inuenire. Multa quidẽ ſuperabãt adhuc, dilectiſſimi, quę diſciplinę ratio ſuadebat aperire: quę interim putauimus differenda; ne otioſis auribus faſtidium pareret longa narratio. Sanè ne quid in hoc opere ſubſtraxiſſe videamur, elaborabimus vt ea quæ religioſis actib. competunt, ſequenti tempore diſſeramus.

S. VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

Homilia II.

DE ARCTA ET ANGVSTA VIA.

MVLTIS atque innumeris diſciplinæ legibus, dilectiſſimi, ſicut audiſtis Euangeliſtam dicenté, viuendi rationem Chriſtus noſter inſtituit; & diuerſis modis renaſcenti populo viam ſalutis oſtendit: nihilq. occultum eſſe voluit, quod animam aut ſaluaret aut perderet: ne res tanto pretio cóparata diabolicis ſuperſtitionibus ignorantiæ vitio decepta ſeruiret. Sed quod peius eſt, parum prodeſt medicina morituris: & ideo difficilis eſt via ſalutis, quia facilior eſt ſemper exitus mortis: ita ſcriptura dicente, *Quàm ampla & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad mortem, & multi ſunt qui intrant per eam! Quàm arcta & an-* Matt. 7.

guſta via quæ ducit ad vitã, & pauci ſunt qui inueniunt eam! Mirantur fortaſſe aliqui, quare Euangeliſta amplam & facilem dicat eſſe viá mortis, cùm iter vitæ toto artetur acceſſu. Cui autem vnquam difficilis fuit ad inferiora deſcenſus, vbi homo onere ſuo trahitur, & faſcis ſui victus mole portatur? Multa ſunt autem quæ viam proſperæ ſalutis impediant. In quo loco illos ſpecialiter mortis iniuria perſequitur, quibus vanitas & crudelitas dominatur. Concurrunt prætereà in præiudicium vitæ diſſenſiones, æmulationes, lites, rixæ, ſacrilegia, adulteria, homicidia, fraterna odia, parricidalia conſilia, falſitatibus armata periuria: quæ non ſolũ aſcendentem impediunt, ſed etiam in profundum Tartari mergunt. Quando ergo fieri poteſt, vt ille homo facilè ad ſuperiora perueniat, quem tanta vitia impediunt? *Arcta*

& anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam.
Hæc eſt illa via, dilectiſſimi, per quam iuſti pergunt, & ſancti, immaculatique gradiuntur: per quam illis iter eſt, qui humilitate, integritate, ſanctitate præditi, indefeſſi Chriſtũ noſtrum proſequuntur. Huius ergo viæ & eligendus nobis, & muniendus acceſſus eſt: quia ſicut eſt arduus, ita & peruius. facilé autem ſe volentibus præſtat, ſi non aut vanitas impediat, aut fallax huius mundi ornatus obſiſtat. Liberum autem & exutũ omnibus impedimentis illum eſſe conuenit, qui iter ardui montis adgreditur. Sicut autem videmus iniuſto faſce vacillare veſtigia; ita multis lapſibus ſubiacet anima, ſi fuerit iniquis actibus occupata. Vnde exonerandum corpus eſt ſæcularibus deſideriis impeditum: ne per ardua & excelſa tendentibus, aut periculũ mortis incumbat, aut deſperatio la-

boris adcreſcat. Quis igitur ſapiens animal ſuum impeditum ſarcinâ per anguſtum iter dirigat, cuius vnũ latus excelſi mõtis moles premat, aliud rupes præceps adſtituat; vbi ſi temeritas præualuerit, aut reuertendum eſt, aut euadendum? Similis eſt & hominis illius cauſa, qui viam religionis ingreſſus eſt. Opus eſt ergo, vt ſemper reſecet quæcunque aut inhoneſta videantur, aut turpia, qui animá ſuam ad cœleſtem gloriam deſiderat peruenire. Non ſine cauſa autem
Matt.19 dicit Dominus, *relinque bona tua, & ſequere me*. Bona iſta, dilectiſſimi, mala noſtra ſunt, terrenis actibus enutrita: quibus dum aliquanti nimium adtentè ſeruiunt, cœleſtia perdiderunt. Si vultis itaque vt vobis pateat cœleſtis ianua, remouenda ſunt omnia, & pœnitentiæ deputanda ſunt, quæcunque in excidium vitæ negligenter & incõuenienter vſitata ſunt.

Difficile autem eſt, vt ad ea, quæ pręparauit Dominus credentibus in ſe, tibi perueniendi ſit aditus, niſi onuſtum vitijs pectus exoneres, atque omnes iniuſtitiæ culpas religioſæ diſciplinæ auctoritate compeſcas. Superfluè autem te putas ardui itineris & viæ aſperæ ſemitas tenere, ſi animę impediaris errore. Ponite vobis denique, ſi videtur, ante oculos duos ad ſuperiora tendentes; quorum vnus graui pondere onuſtus pergat, alter leui tantùm baculo nixus incedat: & videbitis quis facilius ad ſuperiora perueniat. Reſpicite prius ad illum qui grauatur onere: & videbitis hominis illius pendētia retrorſum feſtinare veſtigia, atque ita flexo genu incedere, vt putetur redire. Modò deſcēdēti, modò cadēti ſimilis ita in diuerſam partē pēduli itineris toto corpore per ſingula momenta iactatur, vt ipſa neceſſitas ambulādi pene plus

deſperationis habeat, quàm laboris. Conuertite modò oculos veſtros ad illum, cuius ceruicibus nihil ponderis imminet: & videtis quàm liber incedit. quàm facile illi eſt per ardua exutis ire plantis, & in locis ſcrupeis pendulis hærere veſtigijs. Nunc leui curſu procerus attollitur: nunc per diuerſa tota animi alacritate portatur: vt oſtendat difficultatem locorũ liberis nó impedire corporibus; nec laborioſa eſſe cuiquam itinera, quã-uis ſint ardua, ſi exoneretur mens iniuſtis ponderibus occupata. Similis eſt, dilectiſſimi, ratio ſiue his, quos iniqui actus onerant; ſiue illis, quos veteri exutos culpa pœnitentiæ lacrymæ commendant. Debet itaque quæ ſunt oneroſa deponere, qui vult ad iudicium ſecurus venire: & terrena contemnere, cui eſt animus cœleſtia poſſidere. Sanè, dilectiſſimi, quo faciliùs illius ardui itineris exupere-

mus anguſtias, ſynceræ mentis adhibenda ſunt ſtudia: & remouendũ ſi quid litium aut infelix ſermo ſeruit, aut in opprobrium domus alienæ iniuriæ fortè veneni lingua commouit. Æſtimari autem non poteſt, quantum impediant viam vitæ vitia indiſciplinatæ linguæ: quæ dum nimium loquendo organum ſui oris exercet, odia aduerſum ſe etiam de otioſis ſermonibus excitauit. Nam *Matt.12* dicit Dominus etiam de otioſis ſermonibus rationem eſſe reddendam. Videte ergo quid illi futurum ſit, quem cauſa culpæ principalis impugnat: cùm non ſit ſine periculo animæ ad iudicium etiam leuia quæcũque portare. *Arcta & anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam.* Quicunque ergo eſt ſapiens, primo loco iactet à ſe impedimenta mundi, & muniat iter ſuum ſtudio diſciplinæ. remoueat intercedente pœnitentia quæcunq́.

per negligentiã videntur impoſita: nec ſecum portandũ putet, quicquid gloria ſæcularis impoſuit: quia licet ſint per ſe grauia, fiunt tamẽ itineris difficultate grauiora. Fortè aliquãtis in hoc ſęculo nimiũ delicatis anguſti & ardui itineris neceſſitas deſperationẽ parit. Et verè habet hoc ratio, vt aſpera quæq. & difficilia rudis animus expaueſcat. Sed quid facimus, quòd nulla delicioſis militib. virtutũ patet ianua? Quis autem fructus laboris eſſet, ſi per plana diſcurreres? aut quando te ad locum paratum veniſſe gauderes, ſi ſine iniuria corporis peruenires? Quis vnquam otioſus trophæa compoſuit? aut quis circunſtantibus vndique hoſtium legionibus ad victoriam dormitando peruenit? Parum laudis habet virtutum corona, quæ ex labore nõ deſcendit. Poteſt quidem habere palmam, ſed non habet gloriam. Quando fuit vt

agricola horrea ſua otioſus impleret? aut quis vnquam legitimo tempore agri ſui fructum recepit, niſi priùs multiplicato rudem terram ſulco confecerit? Hæc eſt autem magnarũ ratio virtutum, vt quãto plus homo laborat, tanto plus mercedis adquirat. Videamus tamen, qualis iſta via mortis ſit, quam Euangeliſta dicit amplam, & ſpatioſam, & fluctibus plenã: quæ quamuis referta ſit mortibus, nunquam tamen deſinit ſuſcipere criminoſos. Eſt enim huius naturæ, vt citò ad ſe perituros inuitet. facilè autem ſe illis præbet, quos diſciplina deſtituit. In comparatione autem plani & anguſti itineris, nihil viatori periculoſius ſpatioſis itineribus: quia ſine diſciplina curritur, vbi equorum habenæ laxantur. atque ita fit vt multos porta mortis recipiat: quia vbi liberiùs pergitur,

faciliùs peruenitur. Audite Dominũ
Matt.16 dicentem, *Tolle crucem tuam, & ſequere me.* Facilem profectò homo illius ardui itineris non expaueſcit acceſſum. Quare autem illum labor conturbet, cui alter manum porrigit? Quiſque igitur per ardua alterius latere regitur, neceſſitatem cœptæ rei diuiſo itineris labore hortatur. Et ideo poteſt fieri, vt ad promiſſa regni præmia non dubiè perueniat, qui ad ſuperiora Domino comitante feſtinat. Sed deponendum eſt priùs, dilectiſſimi, ſicut ſuperiùs diximus, quicquid humanis corporibus infelix ſęculi error impoſuit: ne fortè nos peccatorum mole obiecta ad illa remunerationis tempora aut non patiatur peruenire; aut ſi peruenerimus, cœleſtis regni portas non permittat intrare. Sed dicis, Non poſſumus peruenire. certis experimentis agitur. videmus enim frequenter

multos inſalutato patre familias ianua teſte diſcedere. quos tamen nequitia, aut malitia, aut perfidia, aut luxuria, aut ſuperbia facit exoſos. Contempletur vnuſquiſq. veſtrûm diabolicæ præſumptionis offenſam: & intelliget quantum ſuperbia grauet hominem ad ſuperiora tendentem; vel in quo ſtatu ſit poſitus, cui elationis ſpiritus dominatur. Audite de hoc Dominum dicentem: *Humilibus Deus dat gratiam, ſuperbis reſiſtit.* Iacob 4.
Sed nec minus impeditur neceſſitas huius itineris vitio cupiditatis: quæ dum vult nimia pecuniæ mole gaudere, diuitem in regnũ cœlorum nó permittit intrare, ita Domino dicẽte, *Amen dico vobis, quia difficile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum.* Matt.19
Hinc ebrietas, luxuriæ malis conſcia, non parum humanis corporibus oneris indicit: quæ dum impudicis actibus ſeruit, infelicem hominem à conſor-

tio regni cœleſtis excluſit. Obſidet etiam anguſti itineris ſecretum crudelitas cum impietate coniuncta: quæ dum cruentis legib. mortis inſtituit, cœleſtis gloriæ clauſit viam: ita Apo-
1. Cor. 6 ſtolo dicente, *Non fures, non auari, nõ ebrioſi, non maledici, non rapaces regnum Dei poßidebunt.* Ad hæc ergo quæ diximus, pugnandum nobis eſt ſtudio diſciplinæ, vt perueniamus ad locũ vitæ. Adhibenda magis eſt itineri noſtro pietas, miſericordia, humilitas, integritas, caſtitas, ſobrietas, pax, fides, caritas. Non autem priùs ad locum promiſſę hæreditatis peruenies, niſi ſub hoc vitæ ſtudio onuſtũ prius vitijs corpus exueris.

S. VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

Homilia III.

ITEM DE ARCTA ET angusta via.

OMNIS homo, cui eſt cura Deũ videre, & cœleſtia regna contingere, facilè poteſt intelligere, anguſti & ardui itineris neceſſitates ad vitæ compendium pertinere; & ſpé obtinendæ gloriæ in labore conſiſtere. Nihil eſt enim quod nó labor exſuperet: ſi tamen in alteram parté, vt aſſolet, animus non declinet. Cóſtat auté illi omnes difficultates occurrere, qui illius ſpatioſæ viæ delectatur errore. Audite Euangeliſtam dicentem, *Quàm ampla via & ſpatioſa eſt quæ ducit ad mortem, & multi ſunt, qui intrant per eam! quàm arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam!*

Nó dubito quòd aliquãtis in ordine cœleſtis militię cóſtitutis deſperationem faciat, quòd cœleſtis militiæ ardui itineris artatur acceſſus. Et verè, dilectiſſimi, non ſolùm arduum, ſed etiam difficile & pluſquam laborioſum eſt ad celſiora tendentibus. Sed inuitis deſidioſis, & occupatis negligentibus, ſine dubio etiam per plana neceſſitas laboris adcreſcit. Quãuis autem ſint aſpera & difficilia, quæcunque ſunt in excelſis poſita; non dubiè fit vt in apertum campum veniant, ſi itinerantibus nihil deſperationis occurrat. Omne igitur opus, dilectiſſimi, in quo ſtudium humanæ conuerſationis inuigilat, voluntarium requirit officium. Ná inæſtimabile eſt, quantum difficultatis adcreſcat, ſi hominem voluntas in maxima rerum neceſsitate decipiat. Nũquam ille bene iter ardui montis adgreditur, cui deſperatio dominatur.

Quando autem [illegible]t fieri, vt corpus adſueſcat labori, niſi voluntas obtemperet laboranti ? Reſpice & vide, quàm citò ad terram reſilit, qui equum trepidus adſcendit: vel quãtis laboret anguſtijs, qui inuitus altũ mare nauigaturus ingreditur. Religio Chriſtiani nominis, in qua vocati ſumus, liberi arbitrij ſuſcepit officium. ad quam ſi quis inuitus venerit, oneri onus addit, & exutis antiqua lege corporibus deſperatæ vitæ pondus imponit. Inde eſt quòd multos porta mortis recipit: quia perituris ſemper vitæ difficultas occurrit. Neceſſarium itaque, vt qui ad libertatis viã peruenit, ſi quid in ſe eſt infidelitatis, reſecet, & cœleſte teſtimonium ſtudio voluntariæ ſeruitutis adcumulet: ne homo tantis Deo beneficijs obnoxius, in paruis officijs inueniatur ingratus. A negligentib. & imperitis ſeruitium Deo debitum

quam indicit tyrannicæ hoc eſt diabolicæ dominationis ſuperbia, impiæ captiuitatis iniuria. ad officiũ verò, non ad ſeruitium pertinet voluntariè ſuperiori perſonæ exhibere famulatum. Audite Prophetam dicentem: *Voluntariè ſacrificabo tibi Domine.* Pſal. 53. Diſcite quantum diſtet inter addictam & voluntariam ſeruitutem. Nunquam poteſt fieri, vt ſine offenſa diem tranſigat, quem negligentia addictæ ſeruitutis accuſat. Qui ex voto Domino ſuo paret, adquirit gratiam: inuitus, adcumulauit iniuriam. ita Propheta dicente: *Maledictus homo, qui facit opera Domini negligenter.* Ier. 48. Si conſideret vnuſquiſq. veſtrũ gratiam adhibitæ libertatis, quam Chriſtus noſter fidelibus populis per regenerationem vitalis lauacri & Spiritus ſancti effuſionem conceſſit: intelligit non otiosè Domino ſeruiendum; cui quamuis quodlibet

quotidie honoris aut muneris exhibeamus, nunquam tamen perſoluimus quod debemus. Quando autem eſt, vt ille perſoluat debitum, quem conſtat vicario pœnæ munere comparatum, niſi fortè pro amore redéptoris ſe ſimili ſententia aut mortis, aut damnationis excipiat? Sed dum iſta fortiſſimis quibuſq. proueniunt, nos vel quod ſolum poſſumus, Chriſto noſtro quotidie gratiarũ hoſtias immolemus: vt ſi alios commendát virtutum merita, nobis ſaltẽ locum gratiæ faciant voluntariæ ſeruitutis officia. Exoneremus ante omnia corda noſtra impia contagione, vt fructus poſſimus nutrire iuſtitiæ. debet enim ex integro terrenis actibus abrenunciare, qui vult cœleſtibus mandatis ſatisfacere. Nam ſicut homo nunquam inuitus bene ſeruit: ita nec occupatus bene commendata cuſtodit. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* Nó

ſine cauſa Propheta hac ſe Domino voce commẽdat. Sciebat neceſſariò multos dubio corde ſeruire; & aliud ore promittere, aliud pectorum ſecreto diſponere. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* Quamuis parua, ex voto offerentis magna fiunt munera. conſumũt verò auctorem ſuum beneficia, quæ conſtiterint extorta. ſic deniq. ſemper plangit quod erogauit, qui conuiuium inuitus inſtituit. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* hoc eſt volũtario ſacrificio. Vt auctori tuo oris munuſcula quotidie lætus exhibeas, eius ſacrificium laudis verborum ſuauitate componas; atque ad officium operis deputati deuotus occurras. Audite Prophetam, dicentem: *Voluntaria oris mei fac beneplacita Domine.* Psal.118 Cùm ergo conuenimus ad Eccleſiam, dilectiſſimi, ante omnia ſecreta pectoris noſtri fides veritatis auxilio munita poſſideat: vt enim purum & im-

maculatum Deus diligit, non falſitate obſeſſum, non periuriis occupatum, non fictum, non dubium. leuitatis enim perfectæ hæc ſunt indicia, aut ſanctitatis amor, aut ſtudia diſciplinæ. hoc eſt immaculatam hoſtiam ſacrificijs exhibere, tota Domino fideliter mente ſeruiſſe. Seruitij autem noſtri hæc eſt ratio, vt beneficia Chriſti noſtri ſemper recolas: & in quo religioſæ fidei labore profeceris, auctori tuæ libertatis adſignes. Inter omnia cuſtodias præcepta iuſtitiæ, vni Deo ſeruias, Trinitatis tamen honore ſeruato. Vnam fidē, vnum baptiſma credas. Patris, ac Filij, vel Spiritus ſancti vnam claritatis confitearis eſſentiam. nec diuiſa voluntate cuiuſquam aut præcedere, aut regnare perſonam. ſed Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum vnius poteſtatis, vnius credas eſſe virtutis. Ita igitur fit, vt illud ar-

duum & anguſtum iter in æternum victurus exſuperes: atque ea quæ iuſtis laboribus in cœleſti parte promiſſa ſunt, non dubiè conſequaris, ſi per hos diſciplinæ gradus excurras, & vitæ tuæ tempora ſub hac viuendi lege diſponas.

HOMILIA. IV.

De promiſſis & non redditis.

SI homo obnoxius beneficijs, dilectiſſimi, promiſſioni ſuæ ſatisfaceret, & ſtudio deuotionis implédæ fidem placitis exhiberet, nemine vnquam repetitio debiti ingrata cófunderet: nèc eſſet cuiquam imputandi locus, ſi mox promiſſi muneris votũ ſequeretur effectus. Sed inde eſt quòd interdum amicitiarũ fides læſa ſuſpirat; quia neceſſe eſt aliquotiens homini aut redibitionis increpare

morá, aut debitoris exprobrare perfidiá. Inimicitias enim dixiſſe eſt promiſſa denegaſſe. quia ad litem pertinet, ſi quid aut hic inuitus reddit; aut ille per moras exacerbatus exigit. Audiſtis Prophetam dicentem, *Sic pſallã*
Pſal. 60 *nomini tuo Deus in ſeculum ſeculi, vt reddam vota mea de die in diem.* Infinitú eſt, dilectiſſimi, quid beneficia gratiæ capiant, ſi ante diem creditorem ſuú debitor ſolutione præueniat. Quicúque autem commodatam pecuniá vltro reddiderit, ſibi reponit. Non difficile enim homo cùm opus fuerit quodlibet impetrat, ſi fœneratóri ſuo celeri ſatisfactione reſpondeat. Ille verò quem perfidia arguit, ſemper creditoris ſui ianuam clauſam inuenit: & quamuis frequenter pulſet ac ſupplicet, triſtis & vacuus cum increpatione recedit. Si ergo homo homini mentiédo aduerſum ſe odia excitat; quanto magis ſi Deo fallat,

& cœleſtis maieſtatis Dominum lubrica promiſſione decipiat?Ideo hęc propoſuimus, dilectiſſimi, quia ſolent aliquanti imminentibus periculis ita animorum vota componere, vt accedente tempore obliuiſcantur ſe aliquid Domino promiſiſſe. Hic hoſtiam corporis ſui offert: ille pœnitentiæ lacrymas repromittit. alius in amore Eccleſiarum, alius in honore Sanctorũ voti reus extitit. Sed iſta tam facile eſt promittere, quàm negare. circa quos tamdiu durat ſpes deuotionis implendæ, quãdiu dolor ſentitur in capite. Ita paulatim conſueſcit promiſſa denegare, poſtquã mortem cœperit non timere. Et miramur quare aliquotiens Dominus vndantib. lacrymis tam tardè reſpõdeat, nec exaudiat ſupplicantium voces iuſtis doloribus ſeruientes? Miramur quare non ſollicito agricolæ lętior ſe ſolito cultura cõponat? quare

nó fœcundo ceſpite multiplex ſpica parturiat ? quare non pingues oleæ exhibeant pretioſa commercia? quare non plenis torcularibus ſudet copioſa vindemia ? Nemo hîc terræ imputet. nemo intemperiem aëris accuſet. manus arida nihil colligit: aut ſi collegerit, mox amittit. Infructuoſi agricolæ ſéper vacua & otioſa ſunt horrea. Nam & inde deſcendit, quòd aliquotiens non inuenit medicina quos ſanet. Difficile eſt vt medicus manű fideliter accommodet, quem frequenter languentis promiſſio vana deſtituit. Ecce hic filij ſui infirmitate ſuſpirat, & Sanctorum ianuas die noctúque precibus inquietat. Hæc mariti, ille vxoris ſuæ valetudine afflictus, ſecretum pectoris ſui pulſat, & flebili oratione auxilium cœleſtis miſerationis implorat, ſe ſuumque munus Deo offerens. Sed iſta ſuccedentib. votis videmus

aliquotiens vniuerſa ſubitò animum excedere. vt æſtimes miſeros obliuionis magis bibiſſe poculum, non ſalutis. Ita non ſemper fallacibus votis profutura reſpondent. Quando autem eſt, vt beneficium inueniat qui debitũ non reportat? Nõ poteſt fieri ne aliquãdo ſuæ perfidiæ pœnas luat, qui inanibus verbis patientiam iudicis frequenter inluſerit. Inde eſt quòd otioſis Dei auribus hominum preces euaneſcunt, nec habet effectũ interceſſio lacrymarũ: quia difficile eſt vt exaudiantur, qui Deo ſuo frequenter vana promiſſione blandiuntur. Beati apud quos manet fides placiti, & nullum ſtudium mentiendi. Melius eſt profectò non promittere, quàm promiſſa fraudare. vbi quamuis homo inhumanitatis notetur culpa, nulla tamen ſubdolæ circumuentionis grauatur iniuria. Recurrite denique

ad actus Apoſtolorum; & inuenietis ad damnum animæ pertinere promiſſis fidem frangere. Legimus igitur Ananiam & Saphiram vxorem ſuam vendito patrimonio ſuo partem diſpenſandæ pecuniæ ad Apoſtolos detuliſſe, partem domi reconditam reſeruaſſe. quibus ait ſanctus Petrus: *Impleuit,*
Act. 5. *Anania, iniquitas cor veſtrum mentiri Spiritui ſancto, cùm eſſet fundus in veſtra poteſtate. non hominibus mentiti eſtis, ſed Deo.* Ita dum operantur fraudem, mercati ſunt mortem: & dum cupiditati ſeruiunt, æterna munera perdiderunt. Ecce dicit Pro-
Pſal. 115 pheta: *Vota mea Domino reddam in atrijs domus Domini.* Obligatus legitima debiti eſt ſine dubio pactione, qui conuincitur Domino aliquid promiſiſſe. qui autem redditurum ſe loquitur, neceſſariò debitum confitetur. Tandiu enim iuris tui eſt pa-

trimonium tuum, quãdiu chirographi fide alteri non fuerit obligatum. In omni itaque placito, ſiue quod amicitia obtulerit, ſiue quod voluntas adſcripſerit, non lentanda redibitio. Nã omnis oblati muneris gratia perit, vbi cauſa repetitionis incumbit. Ita nihil votis ſuis præſtitit, cui neceſſe eſt inuito reddere quod promiſit. Nã legimus in Salomone: *Si voueris votum Domino tuo, ne moram feceris reddere illud. quęrens enim quæret illud Dominus tuus à te: & erunt in peccatum quę egrediuntur per labia tua, niſi reddideris illud.* Ergo, dilectiſſimi, moneo vt quicumque ſe Domino votũ promiſiſſe nouit, ſtatim reddat. Certè qui ſoluendo non ſufficit, nõ promittat. Non hîc vt aliquanti putant, inhumanitatis vitia exggeramus: ſed de fide dicimus, quã videmus apud aliquantos periclitari peſtilentia vanitatis. Nam multi ſunt, quod peius

Deut. 23

eſt, qui ſubtracto libertatis ſuæ pretio, non integram pecuniam, hoc eſt ſemiplenam religionis fidem ad Dominum detulerunt. Audite Prophetam dicentem, *Vouete & reddite Deo veſtro munera. Vouete*, his dat conſilium conuerſionis. *Reddite*, ab iſtis debitum promiſſæ repetit ſanctitatis. Parum autem ille habet de religione, quem ſtudere vides ſæculo, & plus præſenti vitæ fauere quàm æternæ gloriæ. Tunc probas nihil te Domino de tua oblatione fraudaſſe, ſi iuſtitiæ partes colas, integritatem diligas, ſanctitatem quam promiſiſti exhibeas. Debet autem expaueſcere Ananiæ vel vxoris eius exitum, qui intelligit ſe Domino fuiſſe mentitum. *Vouete & reddite Deo veſtro munera.* In hoc loco cauſam munificentiæ non importunè proſequitur, quia teſtimoniis competentibus ad-

Pſal. 75.

monemur. Si quidem infructuoſis hominibus adquieſcamus, vt iſta vox affectum indicet poſtulantis. Numquid à te Deus ideo aliquid requirit, quia illi deſit? quid autem non habet, qui totum poſſidet? Numquid quia in tribulationibus tuis promittis aurum, aut in doloribus polliceris argentum, Dei vſibus neceſſarium eſt? aut ideo aliquis pretioſos lapides, aut veſtes offert, quia his Deus indiget. Ob hoc à te tuum munus quæritur, vt ipſe fulgeas tuo auro, ipſe tuo niteas argento, ipſe tuis gemmis orneris, ipſe tuo ſerico veſtiaris. Tuis donis tuam vult Dominus animam componi, quam videt aut ſuperbiæ, aut nequitiæ, aut auaritiæ, aut luxuriæ vitio deprauatam. *Vo-*

uete & reddite Domino Deo veſtro munera. Sed dicis fortè, Non indiget Deus noſtra munera. Non quidem munera indiget: ſed fructum requirit, quem propter redemptionem animæ tuæ miſericordiæ deputauit. Nam præter illam hoſtiam corporis tui, quam incorruptã & inuiolatam altaribus conuenit exhibere, nec non vocis officia, quæ noſtro debemus artifici; hoc eſt apud Dominum acceptabile ſacrificium, vt bonitati & miſericordiæ ſtudeas, vt iuſtitiæ partes foueas, & fide intemerata iugiter Domino placere cõtendas: vt nudũ non inuitus veſtias, vt inopem non inuitus paſcas, vt captiuos voluntariè redimas, vt in vinculo conſtitutũ memor tuæ redemptionis abſoluas. Ad hęc fortè reſpõdeas, Quid pauperi faciam, quid filio derelinquo? Audi Dominum dicentem: *Qui plus amauerit filium aut filiã,* Matt. 10

quàm me,non eſt me dignus. Videtis ergò nihil præferendum Deo, nec plus filium cogitandum eſſe quàm Deũ. Dicis, quid filio derelinquo? Si cùm vnum filium habeas, alium tibi deſperanti vxoris partus exhibeat, nõne vtrumque tibi vno ſucceſſionis gradu pietas paterna commendat,& vt ſuperuenienti locum facias,etiam teſtamenti iura reſcindis? Ita hæreditatem, cui ſolet vnus inhæreditare, frequenter videmus inter multos numero accreſcente ſufficere. Qui ergo habet vnicum filium, cogitet Chriſtum ſibi natũ; atq. inter duos, aut tres, vel plures ita opes ſuas diuidat, ne Chriſtus noſter exhæredatus abſcedat. Quod ſi tantùm gaudes numero filiorum,moneò vt admiſſo ad conſortiũ hæreditatis redemptore tuo,ita patrimonij tui diuiſionem temperes,quaſi aut vnum minus natum tibi iudices, aut vnum plus ac-

creuiſſe gratuleris. Fac ergo locum Chriſto tuo inter filios ſibi dilectos. Quare autem illos nō vna patrimonij in terra diuiſio maneat, quos in cœlo eadem portio promiſſæ hæreditatis expectat? Quicunque autem indigentib. & miſeris quę ſunt vitæ neceſſaria ſubtraxerit, primogenito & quidem meliori inter omnes filios portionem ſubditam denegauit. Audite in hoc loco ſcripturam dicentē;
Prou.19 *Qui pauperi miſeretur, Deo fœnerat.* Multi ſunt, qui miſerorum neceſſitatem ita illudendam putant, vt in dies promittendo decipiant. & hoc ad illa vota pertinet, quæ ſuperiùs diximus obliuione conſumi. Quid iuuat differri miſerum, ſi abundantia ſuppetit facultatum? Vbi vides hominem ſtatim poſſe benefacere, & eleemoſynam procraſtinata humanitate differre, ſolam ibi voluntatem intelligis defuiſſe. Audite ad hunc

locum

locum Pſalmiſtam dicenté: *Sic pſallam nomini tuo Deus in ſæculum ſeculi, vt reddam vota mea de die in diem.* Nunquid dixit de anno in annum? ſed dixit de die in diem. Omni ergo die operandum nobis eſt, dilectiſſimi: debitum autem Deo, & promiſſum munus non eſt tempore prolongandum. Nihil futuro iudicio debet, qui quotidie vota perſoluerit. nec eſt vnde rationem in poſterum præſtet, qui de die in diem Domino bonorum operum fructus iuſto labore ditatus obtulerit. Ecce dicit, *Quæcunque feceritis vni ex minimis iſtis, mihi feciſtis.* Siue ergo bonum, ſiue malum quis fecerit, ad Domini maieſtatem nouerit pertinere. vtriuſque enim partis retributio hominem expectat. Vnde ſtudendum nobis eſt miſericordiæ & eleemoſynis: ne cùm venerit Dominus cœli ac terræ, inter cæteros ani-

Pſal. 60

Matt. 25

mæ errores pauperum nobis nuditates opponat, & oculis noſtris infelicitates ingerat miſerorum. Nemo ergo deſpiciat nudum, nemo conturbet aſpero ore mendicum. Hæc eſt inter omnia placita Deo hoſtia, hic ordo ſalutarium ſacrificiorum, vt miſeris in neceſſitate ſubuenias, & ne in infidelitatis notá incidas, compos voti fidem tuæ promiſſionis abſoluas.

HOMILIA V.

De oris inſolentia.

NON otioſum eſt, dilectiſſimi, quòd inter omnia vitia, quæ vitam humanæ conditionis impugnant, ſpecialiter linguæ inſolentiá Propheta caſtigat. Sciebat neceſſariò amari oris ſtudio aliquotiens venena componi, & nimia facilitate labiorum frequenter odia compa-

tari. Et verè dilectiſſimi, ita eſt. Nam inquieta naturaliter lingua non paruum mortalibus affert vitæ detrimẽtum, vt cùm bene compoſita diſſipat, aut diu pacata conturbat. Quãdo autem eſt, vt ſe rixa moueat, ſi ſe lingua compeſcat? aut quis ibi locus eſt inimicitiarum, vbi ceſſant venena verborum? Nam hoc habet ſemper lingua malitioſa commercium, vt lites ſerat, odia moueat, mortes adquirat: ita in hoc loco Salomone dicente: *Lingua multos conturbauit pacem habentes, ciuitates deſtruxit, & domos effodit.* Fallũtur profectò, qui putant nihil eſſe ferro fortius, nihil veneno violentius, quamuis autem iſta in perficiendis mortibus habeant peculiare naturæ beneficium, cedũt tamen in contentione verborum. Nihil enim eſt tam noxium, aut malitioſum, quod non virib. ſuis minus ſit, ſi ſe incitata ſemel lingua com- Eccl. 5. 53

mouerit. Multa ſunt quidem humani corporis vitia, & ſatis grauia: ſed parum poſſunt conſilijs, virtutibuſque ſuis, niſi ſceleribus armentur alienis. ſicut eſt crudelitas, quæ impietati ſeruit, & portas inferi cruenta mortis lege cuſtodit. quid autem falſitas poſſet, ſi cupiditas otioſa dormiret? nam & ipſe mortis exitus minor eſſet, ſi aut ferrum deficeret, aut venena ceſſarent. Singulare autem malum eſt lingua, in qua tantũ malitiæ robur exultat, vt in perficiendo opere ſuo alterius auxilium non requirat. Cohibenda ergò nobis eſt, ſicut Propheta admonet: ne fortè cùm proruperit, aut excitata lædat, aut incitata percutiat. Solet enim nõ impune recedere, cùm ſe in verborũ procacitate iactauerit. Nã commota flammas euomit; & cùm alium nocere quærit, totum intrinſecùs malè conſcium pectus incendit. Audite

Prophetam dicentem, *De multiloquio non effugies peccatum*. Faciliùs, ſi neceſſe eſt, quilibet poteſt ferre armatas ferro acies, & inſtructas rebus bellicis legiones. quis autem ſuſtineat labiorum tela infixa pectoribus? Faciliùs ſine dubio recipiunt ſanitatem corpora ferro lacerata. aut quare aliquis tantum gladio occiſorum morti crudelitatis pondus imponat, cùm aliquotiens minora ibi ſint pericula, vbi maior eſt cruoris inuidia? Difficiliùs autem ſemper ſanatur quidquid extrinſecus colliſionis includitur. Nõ difficile eſt profectò medico vlcera quãuis tumentia in oculis poſita herbarũ beneficio caſtigata mollire. habet & vis veneni remediũ ſuũ: quod hauſtũ quãuis in vltima viſcerũ ſede dominetur, ſalutaris tamẽ poculi vnda perquiritur: in tantum vt miretur aliquotiens artifex ſcelerũ, ſuperueniente medicina nihil oris ſui incãta- Prou. 10.

tioné valiſſe. linguæ verò inſanabilis plaga eſt: quæ quamuis leuiter percutiat, alta tamen ſemper mouet pectoris dolore ſuſpiria. Sciebat ſine
Pſ.140. dubio Propheta quantum malum eſſet linguæ, cùm clamaret: *pone, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis, vt non declines cor meum in verba mala.* Si quis ergo eſt ſapiens, ponat cuſtodiam ori ſuo, & det labia vinculo taciturnitatis. Sed nec vnius tantùm partis ſtudia procacis linguæ pulſat inuidia. Agendũ quidem eſt huic, ne aliquid iniurioſum proferat: ſed nec minus illi prouidendum, vt inſanientis hominis dicta rationabili verborum reſponſione ſupplodat. Magnum autem ſtudium eſt ſeruandæ pacis, ſi amaritudinem alienæ linguæ blando proſequaris alloquio. citò auté iniquorum labia amicus ſermo confundit. Sed quod peius eſt, faciliùs inuenies,

qui aut malè ſemper dicere, aut libenter mala velit audire. Nihil eſt ſæuius, nihil violentius amaris aſperiſque ſermonibus: quorum vulnera tanto difficiliùs curantur, quanto faciliùs proferuntur. Ferri ſpicula per cœlum volantis facilè ſcuti obiectione contemnis: verborum verò iactus nec reuocari poteſt, nec prohiberi: multò enim velociores ſagittis ſunt. Quæ autem ibi propugnacula ſubueniant, aut quæ munitio tam parata ſuccurrat, vbi emiſſum telum pene antè percutit, quàm procedit? Enumerari non poteſt, quantis ſit lingua iaculis accincta verborum, quibus ſatis promptum eſt etiam quæ ſunt animæ ſecretiora percutere. Quamcunque autem aures iniuriam ſuſcipiũt, ilico ad cordis ſecreta trãſmittunt: vbi ſi ſemel introierit, ſine mortis exitu non recedit. Res autem quæ nullis medicinę beneficiis inda-

gata excluditur, in perpetuo dolores operatur. Vnde caſtigãdus eſt linguæ ſonus, ne de facilitate verborum faciat venenum. Si reſpiciamus, dilectiſſimi, ad omnes qui corporibus dominantur dolores, nihil inuenies quod non poſſit aut ferro ſanari, aut blanda medicaminis confectione molliri. Latere autem neminem poteſt, quàm graues ſint luporum morſus, quàm periculoſum ſerpentium virus. ſed his facilè obſiſti poteſt aut herbarum ſucco, aut arte medicorũ. Verborum verò intolerabile vulnus eſt. difficile autẽ ſanare poteſt alius doloris cauſã, quæ ſemel pectori infixa ſedem animæ latenter inuaſerit.
Prou.18 Audite Prophetam dicentem: *Mors & vita in manibus linguę.* Verè, dilectiſſime, ſi ad interiora reſpicias, & tumorẽ exaſperati cordis diligenter inquiras, inuenies verborum vulnera mortes operari. Quid mihi autem ali-

quis in comparatione malitioſæ linguæ artificium veneficij increpet, & noxias poculorũ cópoſitiones accuſet? Exceſſit illa res omne genus veneni, quæ nó poteſt niſi morte cópeſci. Omnis quidem malitia ex corde deſcendit. ſed hæc ipſa, quãuis ſit noxia, facilè poteſt tolerari, ſi res iniquo nutrita conſilio non prouocetur in lité; ſed aut tacita doleat, aut in ſuis volutata ſedib. cóquieſcat. Tamdiu enim ſanari poteſt iniquarũ valitudo cogitationũ, quãdiu id quod corde cócipitur; ore tacito continetur. Verùm vbi ſemel lingua rotante proruperit, fruſtrà medicũ quærit. ſine remedio eſt enim culpa verborum: quia deleri nó poteſt quicquid lacrymarũ inſerta per aures propagauit iniuria. Audite Dominũ dicentem, *Facito ori tuo oſtia & ſeras, & verbis tuis facito ſtaterã.* Eccl. 25.
Ad hęc forte reſpondeas, Quis poſſit in tantũ oris ſui labia cótinere, vt ta-

citus dié tranſeat? nó hęc ſentétia honeſtæ linguæ vinculũ taciturnitatis indicit. Vult planè loqui hominé; ſed honeſta proferentem, ac pacifica cogitantem. Multum autem verbis honoris adcreſcit, ſi dulciſonos organi cantus nulla mentis amaritudo confundat. Hæc ideo propoſuimus, dilectiſſimi, quia inuenimus multos aliquotiens vno atque eodem ſermone dulcibus verbis venena miſcere; & fictis pacis blanditijs litium pugnas introire. Quid iſtis infelicius, quid periculoſius eſſe poteſt, qui fallacis linguæ ſtudio vitæ inſidiantur alienæ? Quare iſti non reſpiciunt ad illũ
Pſal. 11. propheticũ Pſalmum, qui dicit, *diſperdat Dominus labia doloſa*? Videtis ſub quali maledictione viuit, qui aliud in corde ſerit, aliud in lingua diſponit? Bene profectò nouerat Dominus cœli ac terræ, aliquotiens malos Sanctorum ſtudia ficta humili-

tate decipere: qui ore Euangelico dicit, *Veniunt ad vos in veſtimentis ouium, ab intus autem ſunt lupi rapaces.* Inextricabile profectò malum eſt, doloſa conſilia miſcere blanditijs. Nolo ſuſpectas munerum ſuauitates. Quis autem libenter habeat acidos lactes, & triſti herbarum ſapore conditos? Difficile igitur poteſt fieri, vt ille cuiquam placere poſſit, qui ſimul dulcē & ſalſam aquam profert. Quando autem eſt, vt guſtus non offendat, ſi fauo mellis quæcunque amaritudo ſe miſceat? Cor ipſum hominis, quãuis ſit viuum & ſapiens, integra prudentia caret, quod amaritudo fellis infecerit. Omnia itaque ſubdolæ mentis compeſcenda ſunt vitia: ne dum cœperint aliqua extrinſecùs amara conficere, etiam ea quæ ſunt in ore noſtro dulcia incipiant diſplicere. Audite Prophetam dicentem, *pone Domine cuſtodiam ori meo.* Hęc eſt Matt. 7.

vtilis cuſtodia oris noſtri, vt non facilè declinet cor noſtrum in verba, quæcunq. ad expugnanda pacis ſtudia aut turpis ſermo profert, aut vilis actus perſonæ cõfingit. Inter confuſos autem linguæ ſonos neminé pœnituit tacuiſſe. Nã videmus frequenter etiam verborum facta in crimen venire, & nimia facilitate verborum amicitijs odia ſuccedere. Quãdo autem poteſt fieri, vt homo aut magniloquus, aut maliloquus nó habeatur ingratus? Quod tamen vitiũ ſi requiras, ſuperabũdat in aliquantis fœminis: quę ſicut non dubitant quæ ſunt turpia dicere, ita nec ea quæ ſunt pudenda confundũtur audire. Sed nec nos iſta dicimus, vt aliquis ſemper vocem ſuã preſſo ore cõtineat, & linguæ ſonum obductis labijs perpetua taciturnitas includat. Vt nimiũ malos loqui ingratum eſt, ita inutile eſt bonos ſẽper tacere. Cùm opus ergò

fuerit, proferamus verba iuſtitiæ. ſit os noſtrũ condîtum. Sed dicis fortè, Non poteſt non aliquãdo reſpondere prouocatus. Tacendum eſt planè, cùm improb. ſermo labia quieta ſollicitat: & loquendum, cùm os amicũ pacis ſtudia commẽdat. Ita & loqui & tacere perfectio eſt. Eſt autem vtriuſque partis cauſa, verborum tenuiſſe menſurã. Magnum eſt tacere: magnum eſt & loqui. ſed ſapientis eſt vtrumq. moderari. Nam aliquotiens nimia taciturnitas ſtultitiæ adſcribitur, ſicut & verborum nimietas ad furorem refertur. De qua re ſi noſtri ſententiã requiras arbitrij, iam malo aliquis tacendo ſtultus, quàm nimium loquẽdo iudicetur inſanus. Loquamur ergo, ſed cum timore & tremore, cogitãtes de omnib. verbis rationem eſſe reddendã: ita vt nihil de corde noſtro iniquum exeat, nihil de ore blaſphemum procedat, nihil

reſideat in cogitatione quod lædat. Nam prçter illa quib. auditus offen-
Pſal. 11. ditur, quorundam interiorem conſcientiam Propheta caſtigat: *Labia doloſa in ore & corde locuti ſunt mala.* Inter illas ergò inſolentis linguæ culpas, cogitationes. Nam quicquid in corde loqueris, Domino confiteris; quia Deus ſcrutator eſt cordis. Videte ergò ſi poſſit fieri, vt illi occultum aut excuſatum poſſit eſſe quod clamas, quem non poteſt latere quod cogitas. Omni itaque ſtudio, dilectiſſimi, æquali vinculo ora noſtra moderentur. Nihil ingratum lingua proferat, nihil iniurioſum improbus ſermo confingat, nihil ſubdolum, nihil doloſum in corde noſtro ſit, nihil aſperum, nihil otioſum. Nam Dominus dixit etiam de verbis otioſis rationem eſſe reddendam. Quamuis autem aliquis vitam fide muniat, ſcientia regat, caſtitate & ſobrietate

cõponat, nihil eſt quod in homine placeat, ſi in toto corpore ſola lingua diſpliceat.

HOMILIA VI.

De otioſis verbis.

QVotieſcunque, dilectiſſimi, pro ſtudio neceſſitatis nobis creditę cauſam tractauimus diſciplinæ, dũ grauiora perſequi voluimus, aliquanta neglexímus; quæ licet aliquantis videantur facilia, ſi diligentiùs requiras, multis criminibus inueniuntur obnoxia. Quibus nunc porrigenda manus eſt, & elaborandum ſtudio medicinæ, vt vna quæq. res culpas ſuæ infirmitatis agnoſcat. Currite ergo per ſingula, ſi videtur, quæ aut pœnæ ſeruiunt, aut lætitiæ blandiuntur: & inuenietis non ſolùm in ſæuis draconibus regnare no-

xium virus ; ſed etiam in exiguis apum venena latere corporibus. Frequenter diximus, dilectiſſimi, ebrietatem & cupiditatem quoſdã fontes eſſe vitiorum. ex quibus quidam torrentes præcipitati peccatorum naſcuntur, qui ſecum maximam partem humani generis in profundum trahunt : cùm hinc ebrietas gulæ gurgitem fouet, inde cupiditas furorem improbæ peruaſionis accendit. hæc enim mater eſt ſuperbiæ, illa luxuriæ : quarum vna falſitatis, altera deformitatis eſt ſocia. quibus ſtudij eſt homicidia exercere, adulteria fabricare, amicitiarum fundamenta deſtruere: cùm quodam commercio fœditatis furtiuo amori mercedem ſuggerit cupiditas, occaſionem præſtat ebrietas. Sed hæc, dilectiſſimi, ſicut aliquotiens diximus, paruo poteris labore cohibere, ſi illa prius, quæ peccandi fomitem præſtant,

volueris

volueris reſecare. nec planè difficile tibi erit compeſcere quæ ſequuntur, ſi ea quæ ſunt in capite vitia caſtigata damnentur. Citò enim vniuerſa corporis iunctura deficiet, ſi non ſit qui ventri improbo pabulum ſubminiſtret. Vnde ante omnia ebrietatis, ſiue cupiditatis caſtiganda ſunt vitia, quæ ſibi inter cetera vindicant principatum: vt illa quæ his obſequũtur ſuo periclitentur officio. Facile eſt enim quamuis profundi gurgitis vndam ſiccari, ſi ortus aquæ poſſit excludi. Multa quidem, dilectiſſimi, adhuc de his quæ recolimus memoriæ ſuggeruntur. Sed quia aliquotiens in earundem caſtigatione ſatisfecimus diſciplinæ: putamus pro commemoratione rerum hodie dicta poſſe ſufficere. Vnde ex his, quæ præſenti materiæ videntur inſerta, interim temperamus, donec illarum partium crimina, quæ

aliquantis facilia videntur, exponamus.
Matt 12 Audiſtis, dilectiſſimi, Euangeliſtam dicentem de otioſis verbis Domino rationem reddendam. Si reſpiciatis, dilectiſſimi, ad hæc quæ propoſuimus, & illa quæ in caſtigatione indiſciplinatæ linguæ aliquotiens diximus; intelligitis hanc ſententiam ad oris inſolentiam pertinere. cuius dicta licet otioſa dicātur, non tamen otiosè tractanda ſunt. Nemo autem credat leuem eſſe culpam, quam tantopere cœleſtis ſententia diſtrictionis impugnat. Hinc denique exſequitur quicquid fama mentitur. Otioſa ſunt enim ſemper infructuoſa colloquia ficti rumoris expoſita. Qui autem putandus eſt otioſus eſſe ſermo, niſi ignarus rationis & nuntius falſitatis; cui id ſtudij eſt, aut ridenda confingere, aut de incertis quaſi certa ſentire? Eſt autē hoc genus hominum, quod dum

fabulas paſcit, neſcit cauere menda-ciũ. Audiant iſti Dominum dicentem, *Os quod mentitur, occidit animam.* Sap. 1. Otioſa verba ſunt figurata conuitia, ſtulta fatigatione compoſita, dulcibus vt aliqui putant, ſed multis accincta plagis, ac mortiferis inſuper armata ſupplicijs. Nam quamuis lætitiam excitent, odia tamen frequenter incidunt. Multa ſunt, dilectiſſimi, his ſimilia, quæ fortè non ſint prætermittenda, licet inter omnia verborum vitia videantur extrema. Si verbi gratia hominem fuſci coloris appellas argenteum, otioſum verbum iniuriã facis. quia ſi verum dixeris, accuſaſti: ſi falſum detuleris, irriſiſti. Cùm hominem proceræ ſtaturæ & antiquæ infantem vocas, nóne iniuriã facis, ſi veritate ſuppreſſa puerili ſtudio mentiaris? Ad contumeliam enim pertinet, ſi verbis tuis humano corpori aut aliquid addas,

aut detrahas. Sed dicis fortè, ſatis leuia eſſe iſta, & facilè portanda. Verũ eſt. Nam talia ſunt iſta genera vocabulorum, ac ſi alienis crinibus leues plumas inſeras, vel ſi per totũ verticem iuuentutis primæ honore fulgentem, liquentes cineres aut puluerulenti aliquid candoris aſperſeris. non quidem caput oneras, ſed deformas. Similiter & detracta per iocos coma, quãuis nihil operetur doloris, multũ tamen exhibet fœditatis. Cauendum eſt ergo, dilectiſſimi, ne ſcenico ſermone alter alterum lædat, & theatralibus verbis verecundiam fratri læſæ æſtimationis incutiat. Solet igitur nimia oris facetia excitare motus animorum, & ſermo lætitia accinctus reciprocum parare conuitium. Sic denique ſcintilla quamuis parua flammas euomit, & ex nihilo exorta magna frequenter mouet incendia. Otioſus

ſermo ſatis otioſo nutritur auctore. Vnde quia theatralium verborum fecimus mentionem, fortè pro ſtudio diſciplinæ nec illa debeam reticere, quæ otioſis verbis curioſas aures capiunt, atque alti pectoris ſecreta concutiunt, dum plagis modulantibus blandiuntur. Hæc ſunt illa vitia, quæ ſuperiùs commemorauimus quadam mellis ſuauitate componi. hoc illud opus, quo diximus admixta dulcedine triſtes vulnerum dolores inſtitui. In hoc loco fortè aliquis pro amore diſciplinæ interrogandum putet, quæ ſint iſtæ otioſæ voces, quæ iniuriam excitent, & periculum audientibus parent. Bene requiris, ne per ignorantiam periclitetur auditus. Inuenimus igitur frequenter, ita impudicitiæ viam muniri, atque ex hoc fomenta adulterijs miniſtrari: cùm hic agili plectro tinnientis

citharæ ſonos expedit, ille docili digito laborantis organi blandimenta componit. Iſti ſunt laquei, quibus famulantibus inter cætera vulnera diabolus hominũ mortes operatur. Nam quotieſcunq. dulci voce mulcetur auditus, ad turpe facinus inuitatur aſpectus. Nemo inſidioſis cãtibus credat, nec ad illa libidinoſæ vocis incitamenta reſpiciat: quę cùm oblectant, ſæuiunt; cùm blandiuntur, occidũt. Sic frequenter videmus blandis ſibilis aues decipi, & hebetes feras in laqueum mortis dulcedine vocis impelli. Similis eſt, dilectiſſimi, cauſa mortalium, quos dulciſoni cantus cura ſollicitat. In hoc autem proficiunt varietates vocum, & producta ſine ſyllabis verba, vt homo aut capiatur, aut capiat. Explicari nõ poteſt, dilectiſſimi, quàm periculoſos laqueos exhibeant mimicæ ſtudia voluptatis. Nam ſi aliquis poſſet

humani pectoris ſecreta perquirere, inueniret ad ſingulos ſonos fiſtulæ corda infelicium ſuſpirare. Intelligite ergo, quid inter viros ac mulieres nimium familiaris ac ſecretus ſermo faciat, quid iuncta vicinia, quid iocis mixta colloquia: quid gula delicijs inuitata, quid auri fames ad omne facinus proſtitutionis expoſita; ſi alienum furorem etiam mutæ vocis blandimenta decipiant. Refugiendus eſt ergo error iſte vocis ſonus, qui humanis pectoribus dulcedine ſua amaritudinem fecit: & perſuaſione quadam melliflui cantus frequenter mortifera ægris venena commiſcuit. In quo loco primùm obturandæ aures ſunt, opponentes ſcutum fidei: quo faciliùs omnis lenocinantis vocis excludatur auditus. Adhibenda etiam diſciplina, quæ oculorum deſideria repellat, & tabeſcentis cordis incitamenta com- *

peſcat. Nam ita docet Euangeliſta dicens, *Si te ſcandalizat oculus tuus, erue eum.* Nemo, dilectiſſimi, in hoc credat huius ſententiæ ſtare ratioñe, quaſi Dominus humanum corpus deformare velit, quod ad ſimilitudinem ſuã plaſmauit, & ad ſpeciẽ ſuæ dignationis inſtituit. Hoc eſt oculos eruere, quæ ſunt in homine turpia reſecare, & viles actus emendatione cõpeſcere. caſtigatis illecebris truncare luxuriam, & bono conſciẽtiæ manus improbæ cupiditatis abſcindere. Ille autem manus ſuas incidit, qui in ſe infidelitatis tela confregerit, & iuſto iudicio infidelitatis calamos amputarit. Ad ſalutem igitur animæ pertinet, ſi debilitentur vitia iniquis actibus enutrita, & radicitus vellatur impiorum aſpectus oculorum: quibus citò mortis ſtimulus adquieſcit, ſi hæc quæ ſuperiùs dixi, integra & inlæſa permiſeris domina-

Matt. 5.

ri. Sed quò facilius iſta operemur, audiendus eſt Chriſtus, qui dicit, *Relinque omnia bona tua & ſequere me.* Matt.19 Scio quidem, dilectiſſimi, quòd laborioſè ſuſcipiunt iſta, qui ſæculi actibus occupantur; quibus dulcis eſt iſtius vitæ vſus. Sed ſi diligenter requiras, vanitate plenus, & quodammodo tenui vmbra veſtitus, ad tempus mundus obſequitur, & hæc quã videtis fallax diuitiarũ põpa blanditur. Bene iſta nouerat ſanctus Dauid, qui dicit, *Auerte Domine oculos meos, ne videant vanitatẽ.* Pſal.118 Quę eſt iſta vanitas, niſi cultus diuitiarum, & ſæculariũ ſtudia voluptatum? Confirmat hoc in Salomone qui dicit, *Vanitas vanitatũ omnis homo diues.* Eccl.1. Nemo ergo, dilectiſſimi, in huius mũdi vanitate confidat, quã videt infirmis ſtare veſtigijs; cuius cultus temporalis atq. inanis eſt, & ornatus fumo, ventoque ſimilis. Talis eſt autem decor vultus eius, ac ſi

ſpeciem illius vitis aſpicias, quæ ſolſtitiali flore compoſita, promiſſæ fructum neſcit exhibere vindemiæ. quæ dum nimium parturit, maculá perpetuæ ſterilitatis incurrit. Longè alium nobis, dilectiſſimi, æternæ vitæ tempus promittit ornatum, ſi tamen homo peccatis pauper incedat. Ille autem ad Chriſtum diues vadit, qui miſericordiæ fructus congregat, & ſtultæ ſtudia cupiditatis impugnat. Ille ad cœlos opulentiſſimus pergit, qui à ſe pompam temporariæ vanitatis excludit. Ille ſecum magnas opes ad paradiſum portat, qui onuſtum vitijs pectus ſtudio religionis exonerat. Ille poſtremò omnem penuriam mendicitatis euaſit, qui quotidie in corde ſuo Chriſti noſtri mandata ſerit, & peruigili fide horrea pectoris ſui ſeminibus diuinæ inſtitutionis impleuerit. Ita vt ante omnia illius otioſi ſermonis compeſ-

cas libertatem, quæ ſi inter illa religioſæ vitæ ſtudia mixta conſederit, non dubiè in examinatione futuri iudicij præiudicat ſanctitati. Citò autem quæ ſunt in homine optima reuileſcunt, niſi inter cætera quæ emendationem requirūt, ſtudioſè ea quę ſuperiùs commemorauimus linguæ vitia reſecentur.

HOMILIA VII.

De miſericordia.

SI reſpiciamus, dilectiſſimi, omnes iuſtitię gradus, per quos opus religionis inſtruitur, non inuenies cui nō apud Dominum gratioſa ſeruitus locū comparet dignitatis. Sed hæc ipſa, fides quæ in nobis operatur, quamuis humano labore proficiant, ad Dominum referenda ſunt: per quem, & in quo ſi qua ſunt bene

geſta conſiſtunt,& in poſterum qui-
buſque profutura ſeruantur. Vnde
nemo ſapiens Dei beneficia ſuis vir-
tutibus æſtimet adplicāda; ne audiat
illam Apoſtoli ſententiam dicentis,
1.Cor.4 *Quid habes quod non accepiſti? aut ſi acce-
piſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?*
Scimus quidem, dilectiſſimi, quòd
iuxta Euangeliorū fidem, quæ bea-
titudinis promiſſa commemorat,
homini iuſtitia in cœleſtibus locum
fecit. id eſt promiſſionem paradiſi,
& terram repromiſſionis, gratia
manſuetudinis & humilitatis obti-
nuit: cordis puritas Chriſtum videre
meruit: miſericordia conſimilē mer-
cedem retributionis accepit: pacis
iocunditas multis inter filios Dei lo-
cum parauit: pœna ſanctorum victo-
riæ coronam, & cœleſtis regni glo-
riam ex virtutum meritis adquiſiuit.
Sed hæc omnia vna atque eadem
Patris, & Filij, & Spiritus ſancti in

nobis virtus operatur, quæ perfectionem iuſtis laboribus præſtat, ac bonæ voluntati quæcunque ſunt optima ſubminiſtrat. Vnum eſt ſanè & pernimium, quod ex illa miſericordiæ ſede deſcendit, in quo ſibi quotidie iuſtè poſſit mortalis homo gloriari: hoc eſt refectio pauperum, & redemptio captiuorum: ſi tamen ipſam non aut iactantia diſſipet, aut triſtitia ingrata conturbet. Auditis ecce Euangeliſtam dicentem, *Venite benedicti patris mei, poſſidete mecum* Matt. 25
regnum cælorum promiſſum vobis à conſtitutione mundi. Eſuriui & dediſtis mihi manducare: ſitiui & dediſtis mihi bibere: nudus eram & veſtiſtis me. Videtis ergo quòd ſi gloriari cuiquam oportet, non niſi in hoc opere conuenit gloriari, in quo paſci ac veſtiri ſe Dominus præcipit; & in dies famem ſuam portiuncula panis fracti poſtulat ſaturari. Si vultis ergo, vt non ſit inanis

noſtra gloriatio, primo loco abundantibus eleemoſynis ſummi regis redimamus amicitias : & vt nobis pateat cœleſte regnum, omne miſericordiæ ſtudium conuertamus ad Dominũ. In cuius amore non otioſè aut negligenter pauperum tractãdæ ſunt lacrymæ: ne ille qui totum orbem ſolet paſcere, ad noſtram cõfuſionem inter mendicos videatur eſurire. Contemplare denique ſingulorum neceſſitates, & noſtri erga miſeros ſollicitudinem Saluatoris: & intelliges ibi eſſe Chriſtum noſtrum, vbi abundantiam videris lacrymarũ. Nec enim longè tibi quærendus eſt Dominus, ſi non ſis auarus. Expectat nos ecce foris, cum illa ſuorum turba famulorum. Nõ enim tibi errandum eſt oculo, vt dubites circa quem potiſſimum opus miſerandæ erogationis impendas. Ipſum ſcias eſſe Chriſtum noſtrum, quem

videris nudum, quem aſpexeris cæcum, quem offenderis claudicantẽ, quem pannis inuolutum, quem videris ſordida veſte contectum. In hac denique veſte, cum à Magis quęreretur, inuentus eſt: & cùm in præſepi poſitus iaceret, ſub hoc habitu apertis theſauris munera oblata ſuſcepit. Ad hæc reſpondet illa Euangelica ſententia, quæ dicit: *Theſaurizate vobis theſauros in cœlo, vbi neque tinea corrumpit, neque fures effodiunt.* Hi ſunt illi theſauri, qui cœleſtibus meritis deputantur, quos nulla res aduerſa contaminat: hoc eſt, facultatũ per miſeros diſpenſata ſubſtantia. Audi itaque primo in hoc loco conſilium meum, quicunque diuitiarũ abundantia gloriaris. Si times tineã, commenda: ſi furem metuis, in ſuperiore parte commenda. Ecce habes idoneum cuſtodem, qui opes tuas ſeruet tibi, in æternum & in ſæ- *Matt. 6.*

culum ſæculi profuturas. Addit ad hæc, *nolite vobis theſaurizare theſauros in terra.* Non ab re eſt, dilectiſſimi, quod admonet Dominus, ne quis theſaurum ſuum terræ commendet. Frequenter enim videmus congeſta terræ vitio periclitari; & opes nimiũ defoſſas quadam limi tabe conſumi. Vnde vtilius iudico eſſe commodare quam abſcondere, & fœnori magis credere, quàm terræ deputare. Stultitiæ autem genus eſt, clauſum tenere, quod poteſt multiplici labore proficere, & ad vſum æternæ vitæ fructum exhibere iuſtitiæ. Moneo ergo, ne quis in terra abſcondat theſaurum ſuum: hoc eſt ne quis terrenis actibus cœleſtis animæ dignitatẽ deputandam putet. Illius autem theſauros tinea comedit, qui vanitati ſeruit, & vitam ſuam in huius mundi pompa conſtituit. Tinea igitur, dilectiſſimi, vermis eſt inuidię & auari-

tiæ

tiæ: qui ſecreta cordis ſolus poſſidet, ſolus quæ ſunt in abditis congeſta conſumit. Furem verò diabolũ credite: qui vt bonis operibus inſidietur, obiecta ſæculi pompa blanditur: & vt hominem à conſortio regni cœleſtis excludat, aurum manibus ingerit, argentum oculis opponit, gemmas collo inſerit. Ita ſuperbiam nutrit, & deſideria carnis ſtimulo cupiditatis accendit: quæ ſicut ſcriptura dicit, mergunt hominem in interitum. Non dubiè autem ille pœnis exonerat profundũ, qui theſauros ſuos præmittit ad cœlum. Audite quid Dominus offerat. *Venite benedicti patris mei, poßidete mecum regnum promiſſum vobis à conſtitutione mũdi. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: nudus erã, & veſtiſtis me.* Quis dubitet poſt hãc vocem de hoc ſæculo cum tota patrimonij ſui põpa migrare? Stultitiæ

1.Tim.6

Matt.25

profectò vanitas eſt, vitium in electione meritorum, plus mundum eligere, quàm cœleſte regnum; magis ſæculo placere, quàm Chriſto. Si quis itaque vult locum inuenire in cœleſti ſede, non deſinat indigentibus neceſſaria miniſtrare. Sed fortè dicat aliquis, tenues ſunt facultates meæ: non patiuntur tantas erogationis expenſas. Si tibi aliquis domum præclaram huius temporariæ poſſeſſionis offerret, nóne pretio collato vndique nummos aggereres; & ſi fortè ſacculi tui pondus non ſufficeret, rem tibi neceſſariam mutuata pecunia comparares, donec ampliata nouo ceſpite poſſeſſione gauderes? Ecce poſſeſſio tibi regni cœleſtis offertur, & quidé parua pretij mercede taxata; quæ poſſit etiam ab illo facilè emi, qui non ſolet de paupertate cauſari. Videamus tamen quid ſit, quod à te pretij nomine poſtula-

tur. cibus, potus, & veſtitus. Ad hæc non inuenio cui erogatio non quotidiana ſuppetat. Si requiras, fortè horreis tuis annonæ ſpecies exuberat, & nouas vini cellulas antiqui guſtus fama commendat. Quid tibi prodeſt ſeruare iſta, ſi neſcias lucratiuis ſtudere commerciis? Sed dicis, pauper ſum. Nunquid ſub hac voce illis excuſare te poteris, quibus pretia ſpecierum pro temporum ſterilitate deponis? Sine cauſâ exiguitatem tuæ facultatis accuſas. potes habere quod vendas: non potes habere quod dones. Non ſine cauſâ dictum eſt, *frange eſurienti panem tuum*. Ad inhumanos puto pertinere iſtam ſententiam: quorum panes reconditos & incontaminatos ſolet caries exeſa conſumere. Frange ergo eſurienti panem tuum, ne pereat, & te à conſortio regni cœleſtis excludat. Addit ad hæc, *& domeſticos ſeminis tui ne de-*

ſpexeris. Qui ſunt domeſtici noſtri? neceſſariò omnes, qui nobis ſunt naſcēdi lege cōiunćti. Quid eſt quòd in faciendis eleemoſynis non eſt cuiuſquā excipienda perſona, nec habendum electionis iudicium? quia res quæ neceſſitati ſeruit, erogationis ordinem non requirit. Quid autem tibi eſt opus quærere, vtrum Chriſtianus an Iudæus, vtrum hæreticus an Gentilis, vtrum Romanus an Barbarus, vtrum liber an ſeruus ſit ille qui poſtulat? Vbi incumbit neceſſitas, non opus eſt vt perſonam diſcutias: ne cùm indignos miſericordia ſegregas, Dei filium pariter amittas. Vnde autē ſcire poſſumus, in qua parte terrarum habitet Chriſtus? Vbique credendus eſt eſſe, qui totum noſcitur poſſidere. Sequitur ſuperiora: *Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & veſtimenta tua ante orientur, & præibit te iuſtitia, &*

claritas Dei circundabit te. Tunc clamabis ad Dominum , & Dominus exaudiet te. Adhuc te loquente dicet, Ecce adſum. Et hoc propter fracti panis particulam. quàm plus putas adquires, ſi maiora præſtaueris? Audite Euangeliſtam dicentem , *beati miſericordes , quoniam ipſis miſerebitur Deus*. Multi quidem gradus ſunt miſericordiæ : ſed requirendum eſt, qui potiſſimum exiſtant. Principatus miſericordiæ eſt quidem, lapſo manum porrigere , erranti viam ſalutis oſtendere, infirmos viſitare, in tribulatione poſito ſolatiis inhærere. ſed illa eſt præcipuè expectanda miſericordia , eſurientem paſcere, nudum veſtire, captiuum redimere, ad tempus non habenti neceſſaria commodare. Inuenimus aliquotiens præterea multa genera miſericordiæ, quib. ſe vulgo ſtudia humana commendant: quæ *Matt. 5.*

cùm nullum exhibeant miſericordię fructum, miſericordiæ tamen mentiuntur affectum. De his enim dicit Iacobus in epiſtola ſua: *Si frater aut ſoror nudi ſint, & indigeant victu quotidiano, dicat aliquis veſtrum, Ite in pace, caleficimini & ſaturamini, non dederitis eis quæ neceſſaria ſunt corpori, nihil vobis proderit.* Quis non oderit tale genus miſericordiæ, vbi oris elegantia infirmo pietas otioſa blanditur, & infructuoſæ cœlo lacrymæ porriguntur? Quid iuuat alienum flere naufragium, ſi negligas corpus expoſitum? aut prodeſt animum excruciare dolore alieni vulneris, ſi deneges poculum ſanitatis? Non paſcunt eſurientem blanda colloquia, nec veſtiunt alienam nuditaté infructuoſa conſilia. Quid iuuat fomentis mollibus palpaſſe mendicum, ſi non reficias fame moriturum? Quod iſtud genus eſt miſericordiæ, vt ho-

Iac. 2.

minem velis viuere, & nolis in neceſſitate ſeruare? Crudelis eſt profectò pietas, quæ ſcit dolere miſeris, & neſcit ſubuenire perituris. Quid amplius quæritis, dilectiſſimi, pro erogatione fracti panis? etiãſi non fuiſſet vobis cœleſtis regni portio repromiſſa, ſufficere peccatoribus deberet illa ſententia, quæ mortalibus ſpem futuræ ſalutis, & lætitiam perpetuæ detulit ſecuritatis. Nam ſi reſpiciatis ad veſtri laboris fructus, & cœleſtis indulgentiã pietatis, multo plus recipitis quàm datis. Ecce pro paſtu pauperis in Euangelijs cœlorũ vobis regnum promittitur: pro erogatione fracti panis, & hoſpitij receptaculo, vel nudati corporis veſtimento, opem ſuam vobis inuocantibus per Prophetas Dominus pollicetur: in Pſalmis iuſtitia miſericordiæ veſtræ in ſæculum ſæculi collocatur. Si comparemus terrenis cœle-

ſtia, ſatis paruo conſtat res tam pretioſa commercio. aut quanta pars eſt eleemoſynæ veſtræ ad illa quæ videtur mortalibus Dominus præſtitiſſe? Ecce nos damus terrena, ille cœleſtia: à nobis temporanea offeruntur, ille ſempiterna largitur. Vultis ſcire quantum diſtent à cœleſtibus donis veſtri cenſus? In comparatione beneficiorum, non eſt eadem ratio, diuitias accipere perpetuas, & dare quæ erant peritura. Ante omnia illis lacrymis conſulendum eſt, quas nuper furor cruentæ hoſtilitatis indixit. Nec enim deeſt in quo ſe opere bona voluntas exerceat. Ná quod peius eſt, multos videmus de ſua, ſuorumque redemptione ſollicitos: quibus manus porrigenda eſt. Sed dicis, pauper ſum. nec nos quemquam ſuademus dare quod non habet. ſed cuius facultas tam tenuis eſt, vt nó poſſit redimere captiuum, ſal-

tem illud quod eſt minimum addat ad pretium; vt vel paruo nummo videatur ſatisfeciſſe mandato.

HOMILIA VIII.

Item De miſericordia.

MVLTAE cauſæ, dilectiſſimi, ex Euangelica lectione venientes in diuerſam partem animum trahũt. quas ſi voluerimus ſub vnius materię propoſitione diſponere: neceſſe eſt vt cauſa cauſæ impediat, alterius negotij intellectum alter excludat. Quando autem poteſt fieri, vt non confuſione multarum rerum aut dicentis, aut audientis impediatur ingenium? Inter cætera ergo, dilectiſſimi, quibus pro meritis ſuis beatitudinis gratiam Euangeliſta commemorat fuiſſe col-

latam, interim cauſam miſericordiæ apud vos putauimus exponendam, quæ quotidiani operis fructum requirit. cætera temporibus ſuis, cùm vſus fuerit, exſequemur: vt vnaquæque res cùm proprijs viribus fixa conſtiterit, alterius cauſæ materiam non requirat. Ecce dicit Dominus, *Beati miſericordes, quoniam ipſis miſerebitur Deus.* Miror ſi poſt hanc vocem dubitet aliquis nummum ſuum expendere, cùm viderit iuſtis lucra reſpondere beneficij. Quid autem prodeſt congeſtam auri maſſam ſacculo cuſtodire, cùm poſſis quotidie & bene facere, & expenſæ fœnus pecuniæ reportare? *Beati miſericordes, quoniam ipſis miſerebitur Deus.* Gaudete, dilectiſſimi, & ſecuri donate, atque indubitanter expendite. Quis autem non certatim opes ſuas larga per miſeros erogatione diſpenſet, cùm multi-

Matt. 5.

plices fructus, & duplicia dona ſe intelligat recepturum? Ecce denique beatos illos Dominus in hac vita iudicauit, quibus in futuro miſericordiam repromiſit. Audite in alio loco Dominum dicentem, *Omni petenti te tribue.* Luc. 6. Non eſt otioſum, dilectiſſimi, quòd omnibus petentibus eleemoſynam Dominus dare iubet. Sciebat neceſſariò aliquotiens inter malos etiam bonos latere: atque ideo bonos, maloſque commiſcuit, ne cùm indignos erogatio nimium cauta præteriret, etiã dignus miſericordia indonatus abſcederet. Nulla eſt diſcretio poſtulantis; nec eſt neceſſitas exploranda pauperis. dantis, non accipientis fructus quæruntur. Non intereſt cui petenti eroges. nõ enim requirit Dominus, vtrum mereatur ille qui poſtulat: ſed quærit quantũ præſtet qui donat. Audite ad hunc locum Apoſtolum dicentem, *Qui* 2. Cor. 9

2.Cor.9 *parcè ſeminat, parcè & metet.* Profe-
ctò nobis præſtamus, quotienſcun-
que miſeris ſubuenimus: lucrum
noſtrum eſt, noſtrarum erogatio fa-
cultatum. Nam ſi reſpicias ad ſpem
futuræ retributionis, fœnori tradi-
tur, quicquid eſurientibus miniſtra-
Pſal.40 tur: ita dicente Propheta, *Beatus qui
intelligit ſuper egenum & pauperem: in
die mala liberabit eum Dominus.* His
omnibus fideiuſſor eſt Chriſtus, qui
Matt.19 dicit, Ego vobis in centuplum red-
dam. Inſuper & vita æterna promit-
titur: impietati & auaritiæ iudicij
diſtrictio reſeruatur. ita Euangeliſta
Matt.25 dicente, *Cùm venèrit filius hominis in
maieſtate ſua, & omnes Angeli cum eo,
tunc ſegregabit omnes ab inuicem, oues
à dextris, & hædos à ſiniſtris: dicens il-
lis qui à dextris ſunt, Venite filij mei,
poßidete mecum regnum cælorum. Eſu-
riui, & dediſtis mihi manducare: ſiti-
ui & dediſtis mihi bibere: hoſpes eram*

& collegiſtis me : nudus eram, & veſtiſtis me. Dicet illis qui à ſiniſtris ſunt, Recedite à me maledicti in ignem æternum. Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: ſitiui, & non dediſtis mihi bibere. Cogitemus ergo, dilectiſſimi, & prouideamus ne nos retributio impietatis inueniat. Nam ſicut in paſcendis, veſtiendiſque pauperibus placatur Dominus: ita læditur in contemptu miſerorum: cui tanta eſt cura infelicium, vt ſibi datum iudicet, quicquid inopem aut veſtit, aut reficit. Audite Salomonem dicentem, *Fili, benefac tecum: conclude eleemoſynam in ſinu pauperis.* Quiſque ergo vtilitatibus ſuis conſulere deſiderat, non inuitus pauperem paſcat. Non deeſt autem, in quo quotidie poſſis lucrum facere, ſi ad neceſſitatem reſpicias paupertatis alienæ. Nam dicit ſcriptura, *Eleemoſyna & fide peccata purgantur.*

Eccl. 29.

Prou. 15.

Ecce hic ieiunis faucibus paſtum requirit: ille miſerabile veſtimentum deeſſe ſibi in nuditate teſtatur. Satis crudelis eſt & nimium durus, quem non tangit dolor, cùm partem corporis ſui aut debilitas, aut nuditas, aut paupertas ſtimulat. Parum profectò ſibi proſpicit, qui non cauſæ alienæ neceſſitatis intendit. Nil tibi proſunt diuitiæ tuæ, ſi diuitiarum beneficijs non vtaris. Nam pars mẽdicitatis eſt, congeſtam ſecretò pecuniam poſſidere. Neſcis quòd non recipit fructum quicunque non ſeminat? iuxta illam ſententiam, quam
2. Cor. 9 ſuperiùs commemorauimus, *qui parcè ſeminat, parcè & metet*? Hæc eſt igitur exercendæ culturæ ratio, vt quãto plus homo ſeminum terræ commendat, tanto futuris meſſibus ſpes maior adcreſcat. Qui non ſeminat, otioſis manibus alios metentes ſpectat. Nam qui inter ceteros agricolas

plus laborauerit, plus reponet. Quã-
do autem poteſt fieri, vt horrea ſua
vacua reſpiciat, qui ſemina multi-
plicato iugiter ſulco terræ commiſe-
rit? Quid tibi prodeſt congeſtis in-
cubare diuitiis, ſi de his nullum lucrũ
capias? Videmuś denique frequen-
ter inueteratam frugum maſſam ve-
tuſtate conſumi, & vitiata tempori-
bus vina nullis in poſterum vſibus
profutura iactari. Illud ſolũ aliquo-
tiens Domino magis intelligimus
profuiſſe, quod renouandi gratia
ſolet agricola indigentibúscommo-
dare. Quicquid autem auaritia ſer-
uauerit, aut æſtas nimia decipit, aut
vetuſtas ingrata conſumit, aut tinea
damnoſa corrumpit. Hoc ſolum ſibi
homo reponit, quicquid cauſa mi-
ſerationis expenderit. Nam ita dicit
Dominus, *Theſaurizate vobis theſauros* Matt.6.
*in cælo, vbi neque tinea conſumit, nec fu-
reś effodiunt & furantur.* Prouideamus

ergo, dilectiſſimi, ne facultates no-
ſtras vermis auaritiæ exterminet. Pręmittamus illuc opes noſtras, vbi nullus fur inruat, nullus inſidiator incēdat. Commendemus diuitias noſtras Domino dicenti, *Nolite vobis theſaurizare theſauros in terra.* Quiſquis enim facultates ſuas in opere Dei fideliter erogauerit, in parte cæli reconditas ac repoſitas ſub iuſto fideiuſſore cuſtodit. Nemo ſapiens ad huius ſæculi ornamenta reſpiciat: quę dum temporaliter voluntatibus hominum ſeruiunt, animis poſſidētis illudunt. Duo ſunt genera diuitiarum. Vnum quod ſuadet ad mortem: aliud quod ducit ad vitam. Diuitiæ mortis ſunt, incubare facultatibus alienis, & coaceruatam pecuniam infelicium lacrymis comparatam in diem adnumerare ſæculi hæreditatibus profuturam. Illæ integrę & incorruptæ diuitiæ, quibus animæ
redi-

muntur, quibus peccata purgantur. Illius diuitiæ acceptabiles Deo ſunt, cuius largitate pauper alitur, nudus veſtitur, captiuus redimitur, vinctus abſoluitur, cœleſtis regni hæreditas comparatur. Nolo illas diuitias, quæ quotidie augmento ſuo famem faciunt: & in poſterum dignitatis ſuæ flore nudatæ, amatores ſuos eſurire patiuntur. Recurramus denique ad ſcripturas, & intelligetis in comparatione diuitiarum ſub meliore ſorte ſtare pauperiem. In caſtigatione enim auaritiæ Dominus quendam diuitem apud inferos Abrahæ patri noſtro ita ſupplicaſſe adſignat; vt mendicum Lazarum in ſublimiori loco reſidentem mitteret, qui refrigeraret os eius, & æſtuantia ſiti labia reſtingueret. Cui ita traditur fuiſſe reſponſum, *Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala:* Luc.16.

nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Videtis quod quædam vices ſtudia bonorum ac malorum hominum manent: quas ſtudio miſericordiæ conuenit præueniri;ne infructuoſæ diuitiæ aduerſum ſe vltrices criminum flammas accendant? Paremus itaque nobis, dilectiſſimi, apud Dominum locum gratiæ, & viam vitę noſtræ munificentiâ & largitate muniamus. Affectuũ noſtrorum labem apud Dominum præmiſſa ſatisfactione purgemus, reſpicientes ad illam propheticam ſenté-
Pſal.125 tiam quæ dicit, *Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent*. Si quis ergo conſcientiam ſuam diligenter interrogat, non otioſis auribus iſta ſuſcipienda putet. Non enim poteris in illa die futuri iudicij aliter inuenire refrigerium, niſi vulnera tua aut curaueris refectione pauperum, aut laueris inundatione lacrymarũ. Pro-

fuſiùs autem ipſi flete, & facultates veſtras flentibus erogate: vt futuris temporibus inter ceteros gaudia metentes fructus miſericordiæ colligatis.

HOMILIA. IX.

De eadem miſericordia.

QVotieſcunque, dilectiſſimi, caritatem veſtram pro ſtudio religionis admonere opus eſt, toties nobis illa ſententia Euangelicæ lectionis occurrit, quæ futuro iudicio inter bonos maloſq. diſcernit. Quá ſi quis neglexerit, lacrymas metet: ſi quis excoluerit, abundantiſſimos lætitiæ fructus adquiret. ita Euangeliſta dicente: *Cùm venerit Dominus in maieſtate ſua, & ſegregauerit malos à bonis, dicet ad illos qui à dextris ſunt, Venite, poßidete mecum regnum cælorum.* *Matt. 25*

Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere. Dicet & ad illos qui à ſiniſtris ſunt: Recedite à me maledicti in ignem æternum. Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: ſitiui, & non dediſtis bibere. Quicunque ergo, dilectiſſimi, veſtrûm ad illud cœleſtis regni conſortium venire deſiderat, primo loco paupertati manum porrigat, nec alienas lacrymas otiosè reſpiciat: quia vnumquemq. ſiue boni operis, ſiue mali ſententia retributionis expectat: ita Domino dicẽte,
Galat. 6 *Quæcunq. ſeminauerit homo, illa & metet.* Inter cætera ergo, dilectiſſimi, quib. religioſæ vitæ ſtudio opera adponimus, non prætermittamus neceſſitatem pauperũ, ne perdamus infeliciũ commercia lacrymarũ. In hoc enim ſtat apud Dominũ ratio pecuniæ per miſeros diſpenſata, vt quãto plus homo erogat, tãto fœnoris plus reponat. Sic multis ſeminib. multa

parturiunt, ac multis parturientibus multiplicata conſurgunt. Audite de hoc quoque Dominum dicentem, *Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* Si ergo videtis, quòd qui parum ſetit parum metet; ita & qui parũ erogauerit parũ recipiet: qui nihil ſerit nihil reponit: ita fit vt qui parum recondit, inuitus ſæpe ieiunet. Quando autem poteſt fieri, vt homo horrea ſua plena magnis frugibus videat, qui nihil ſeminis terræ commendat? Si vultis ergo, vt fructus lætitiæ colligamus, largiùs in lacrymis ſeminemus, *Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* Inuenimus frequenter hominem, qui cùm eſurienti ſemel eleemoſynam dederit, mandatum ſe perſoluiſſe credit. Non igitur deficientes fame artus vnius diei paſtu refeciſſe ſufficiet. ſine cauſa autem vna die bonus eſt, qui altera deſcendit ingratus. Nam 2.Cor.9

præcedentis miſericordiæ benefi-
cium perdidit, qui putat eſurien-
ti ſemel ſufficere quod donauit. Ille
autem ad Dominum integros miſe-
ricordiæ fructus præmittit, à quo
pauper nunquam triſtis abſcedit.
Iugi medicamine opus eſt medico,
vt gemitus alieni doloris excludat:
quia infirmitas quæ in diem creſcit,
medicinam in diem requirit. Sed
nec minore cura nobis prouidendū
eſt, vt abundantibus eleemoſynis
curemus, ſi quid in nobis cruentum,
ſi quid eſt ſordidum. Non enim ſta-
tim ſanantur vulnera, quæ ſemel la-
ueris. Sæpe exciſi corporis medicina
repetenda eſt. Si vultis itaque, dile-
ctiſſimi, vt dies vitæ noſtrę nulla aua-
ritiæ culpa contaminet: non clau-
damus aures noſtras ad clamorem
infelicium, nec auertamus oculos
noſtros à nuditate miſerorum. Ne-
mo autem ſibi putet perire, quod

pauperibus donauerit. Nàm ſicut mendicitas inhumanitatem ſequitur, ita opulentia humanitatis ſtudio comparatur:ita Propheta dicente, *Qui dat pauperibus, nunquam egebit; qui verò auertit faciem ſuam, in maxima penuria erit.* Prou. 8. Ecce aures veſtras clamor eſurientis increpat, & ieiunis faucibus ianuam tuam ſonus vocis deficientis accuſat. Quare tibi non occurrit illa ſententia, *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus?* Pſal. 40 Satis illum negotiatorem conſtat ſtultum, qui reconditum ſacculo tenet nummũ, de quo inde poteſt habere commercium. Sed quod peius eſt, auaritiæ multa conſentiunt. Hic ne misereatur pauperi, obſtrepit vocem poſtulantium conturbatione ſermonum: ille ne audiat, aliud audiſſe ſimulat. Satis miſera eſt iſta viuẽdi conditio, vt homo dum ſtudet auaritiæ aurib.

ſuis grauitatem conetur imponere. Reſpice ad illam ſententiam quæ di-
Prou. 19 cit, *Qui pauperi miſeretur, Deo fœnerat.* Quare ergo dubitet aliquis indigentem paſcere, cùm videat ſe iſta Chriſto noſtro in pauperis refectione cóferre? Sunt aliqui, qui miſerabilem mendicitatem ſpe procraſtinatæ humanitatis inludunt. qui cùm excuſare poſtulantibus erubeſcunt, miſeros promittendo decipiunt. Ecce hic dicit, clauis deeſt, cuſtos abſentat: cùm primùm fueris reuerſus, accipies. Non cogitas illam ſententiam
Prou. 3. Salomonis, quæ dicit, *Ne dixeris, abi & reuertere, cras ego dabo: cùm poßis ſtatim benefacere.* Vnde ſcis quid contingat ſequenti die? Dicis, cùm primùm fueris reuerſus accipies. Quando eſt illud, eſurienti vt vilicus tuus redeat, qui fortè te volente frequenter abſentat? quando eſt, vt ad clamantem illa faſtidioſa ſecretorum tuorum

clauſtra diſſiliant, quæ dum tuæ ſeruiunt voluntati, neſciunt aperiri? Dicis, cùm fueris reuerſus, accipies. Quid ſi nudum grauior ſolito tempeſtas cædat? quid ſi deficientes fame artus exitus vicinæ mortis excipiat? Quis non iudicet tuo iudicio deputatum morti, quem videt tuo beneficio potuiſſe ſeruari? Cùm fueris reuerſus, accipies. Cuius fide redit, quem virtus tota deſtituit? aut qua ſpe domum repetit, qui pridie confuſus abſceſſit? Deponamus quòd promiſſioni tuæ redeundo ſatisfaciat; fortè ſub hac qua pridie conditione venturus. Satis iuſtius planè eſt, eleemoſynam ſtatim negaſſe, quam eſurientem ſpe promiſſa decipere. Audite Dominum dicentem, *Frange eſurienti panem tuum.* Requiramus ſi vultis, dilectiſſimi, qua fractus panis mercede penſetur. Ecce dicit Dominus,

Eſai.58. *Frange eſurienti panem: ſi videris nudum, veſti eum: & domeſticos ſeminis tui ne deſpexeris. Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & veſtimenta tua citò orientur: & præibit ante te iuſtitia: & claritas Dei circundabit te. Tunc exclamabis, & Deus exaudiet te: & dum adhuc loqueris dicet, ecce adſum.* Videte, dilectiſſimi, quantum nobis conſtet erogatio tenuis expenſæ, vt ad petitionem noſtram tantæ maieſtatis Dominus dignetur occurrere. Nam & Matt.10 alibi dicit, *Qui dederit vni ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ, amen dico vobis, quia non peribit merces eius.* In hoc loco voluntas requiritur, non facultas. In maximis enim affectum integræ deuotionis oſtendit, qui in minimis votum miſerationis exhibuit. Vnuſquiſq. ergo, dilectiſſimi, prout habet, vt poteſt, eroget, largiatur, expendat. Nemo claudum refugiat, nemo ſurdum non audiſſe ſe fingat:

nemo debili manus ſubtrahat. quia omnia iſta in retributione conſiſtũt. Veſtire enim pauperem, corporis ſui eſt operuiſſe nuditatem. lucrum autem magnum eſt refeciſſe mendicũ. Sic enim dicit Dominus, *Quęcunque feceritis vni ex minimis iſtis, mihi feciſtis.* Matt. 25
Tanta eſt enim apud Dominum noſtrum cura miſerorum, vt ſibi præſtitum putet, quicquid egentibus erogatio miſerãda contulerit. Videmus igitur aliquoties inter abundantis vini, frumentique commercia egentes viduas, quas ſexus & ſenectus decepit: quibus nec laborãdi, nec prouidendi virtus ſuppetit. Satis ille impius eſt, quem non ad miſericordiã prouocat aut infelicitas deſolationis, aut infirmitas ſenectutis. Videmus & quod peius eſt, frequenter multitudinem captiuorum nudis errare corporibus. Quid tibi prodeſt abundãtia diuitiarum tuarum, ſi in

conſpectu tuo vnus algeat, alter eſuriat? Ecce imminet tempus, dilectiſſimi, iuſtæ retributionis, & promiſſæ in cœleſtibus munus hæreditatis. Erogemus ergo, & expendamus in hoc ſæculo, ſi vultis partem diuitiarum obtineamus in cœlo. Audite Dominum dicentem, *Theſaurizate vobis theſauros in cælo*: & alibi, *Facite vobis ſacculos, qui non veteréſcant.* Bene, dilectiſſimi, Chriſtus noſter boni operis fructum penſata facultatum qualitate diſpoſuit: vt in faciendis eleemoſynis nec diues, nec pauper excuſare ſe poſſit. ita vt huic qui plurimum poſſidebat, theſauros iuberet erogare: illum quem nouerat paupertatis ſqualore ſordere, eſurienti panem iuberet frangere. Quæ autem tam vacua horrea, quæ ſuſtinere non poſſint tam tenué erogationis expenſam? aut qui tam miſeri cenſus, quos poſsit conturbare

Matt. 6.

Luc. 12.

mendicus? Facilè ſanè & ſine difficultate poteſt implere mandatum, cui vltra poſsibilitatem nihil conſtat impoſitum. Scio quidem cenſus tenues frequenter bonæ voluntati obſiſtere: ita vt non ſit in quo ſe opera pretioſæ cogitationis extendant. Sed ſi illa quæ maiora ſunt, implere non poſſumus; vel hæc quæ parua & facilia ſunt, non prætermittamus. *Frange eſurienti panem.* Ad hæc quis non deuota mente reſpondeat, quamuis paupertate oppreſſus ſit, & tota victus mendicitate ſuſpiret? Alioquin aut nimium mendicus, aut ſatis vanus eſt, qui in facienda eleemoſyna non eſt fracti panis erogatione contentus. Sed dicis, multa minutatim diſpenſata maſſam faciunt. Verum eſt. ſed quantum eſt iſtud ad illud quod dicit Dominus, *Ego vobis reddam in centuplum, inſuper &* Matt.19

vitam æternam? Tu tamen, qui tam inuitus fracti panis portiunculam porrigis, quid faceres, ſi à te auri pondus, ſi argenti pretioſum talentum, aut aliquid integrum peteretur? Neſcio ſi tu aliquãdo dato magno pretio captiuum redimas, qui de re tam parua ſuſpiras. Qui pauperi miſeretur, Deo fœneratur. Vnde, dilectiſſimi, moneo vt nemo partem diuitiarum Deo ſubtrahat: qui iuſtis laboribus non difficilem boni operis fructum reportat, cùm miſericordiæ mercedem multiplici miſeratione compenſat. Non dubitemus itaque erogare: non diſſimulemus expendere. Maxima enim ſẽper fuit apud cultores terræ ſpes alendæ vitæ, ex abundantia ſeminaſſe.

HOMILIA X.

De paraſitis.

QVotienſcumque, dilectiſſimi, pro ſtudio diſciplinæ, ad confuſionem malorum, opus fuit bonarum partium virtutes exponere, multum amicitijs honoris exhibuimus, cùm ſingula quæque pro ſuis meritis laudaremus: præferendo fraternæ coniunctionis ſtudia, quæ pacis & caritatis iuncta conſortio, vitá perfectæ religionis inſtituunt. Sed dum aſſiduè ſingularum rerum cauſas curioſus inquiro, & honeſtis actibus officiũ ſermonis accommodo, multùm in ipſis amicitijs quod mihi diſpliceret inueni. Vnde ne quid in adulatione bonarum partium ſubtraxiſſe videar diſciplinæ, auſus ſum inter illas inimicitiarum culpas etiã

amicitias caſtigare: ſi tamen amicitiæ dicendæ ſunt, vbi operatur iniuria multis acta vulneribus. In quo loco ad excuſandam exſecrabilis erroris inuidiam, aliquanti fortè luſum prætendant, & pœnalibus cauſis lætitiæ nomen imponant. Ferat hoc quo libet animo, qui huiuſmodi cõtumeliis ſubiacere cõſueuit. Ego ibi amicitias exceſſiſſe omne genus captiuitatis puto, vbi nec læſo iraſci, nec irato conuenit vindicari. In quo loco, dilectiſſimi, quem ex duobus infeliciorem iudicem, neſcio: vtrum illum qui aliena deformatione viuit, an iſtum qui corpus ſuum ludibrio proſtituit, & inluſionibus tradidit. Nemo mihi in talibus cauſis patientiæ nomen imponat. ad luxuriam profectò pertinet pœna, quam iraſcentis inimici non extorquet iniuria. Sed fortè iſtis danda venia ſit, quos ad omnem contumeliam paupertas

trahit,

trahit, & infelix penuria luxuriantibus plagis ſubiacere compellit: qui dum neceſſitati ſeruiunt, contumeliis adquieſcunt. Eſto vt his patientiam cauſa improbæ paupertatis indicat. quid de illis iudicamus, quos aliena paſcit contumelia? Qualis iſte gradus eſt amicitiarum, quem vinxit pœna, aſperauit iniuria? aut quæ illi poteſt eſſe gratia familiaritatis, vbi eſt quotidie pœna venalis? Erubeſco quidem, dilectiſſimi, in confuſione miſerorum, quos fames improbæ cupiditatis inlexit: ſed multo plus illorum actu & conuerſatione ſuſpiro, apud quos pœnalis amicitia triſtitiam remouit, & lætitiam cruentus amor familiaritatis exegit. Infelices quidem illos iudico, quos ad iugem contumeliam venter inuitat, & ad omnem iniuriam gula nunquam poculis exſatiatura ſollicitat. Sed iſtos multo

infeliciores puto, qui amica inſtigatione pugnas inſtituunt, & inter fluentes mero calices alieno ſanguine ſatiantur. Ecce hic conuiuium inſtituit, & votiuo quodá apparatu vndique greges adulantium congregauit. Inter quos procedit paraſitorum gula: cui conſuetudinis eſt iniuriam mero vendere, & poculis ſciſſa plagis veſtimenta ſarcire. Videte ergo, quomodo iſti ferant odiorum cauſas, apud quos cruentas eſſe placet amicitias. Quid non inuenit infelix ac damnoſa luxuria! Ecce fit ſpectaculo homo homini: & ad excitandam lætitiam aut ſermo turpis, aut vultus exigitur fœditatis. Huic deniq. manducanti barba vellitur: illi bibenti ſedilia ſubtrahuntur: hic ligno ſciſſili, ille fragili vitro paſcitur. Tanta eſt igitur libido ridendi, vt putent miſeri nullum ſine lætitia tranſire conuiuium, niſi in cibos

verterint aut veſtimenta corporum, aut miniſteria poculorum. Quantis autem putatis miſeriis iſta conſtare? Ecce quicquid detrimenti menſa fecerit, inſatiabilis venter adquirit. Nam qui huiuſmodi voluptatibus ſeruit, etiam mercedem laboris ſui aut bibendo conterit, aut vapulando conſumit. Sed hæc ante omnia illis imputanda ſunt, qui lætitiæ cauſa ad tam fœdum miniſterium gradum amicitiæ & familiaritatis inclinant. In meliore profecto ſtatu eſt apud Dominum ſeruitus, quæ ſtandi lege deputato paret officio. Eſt illi inter accumbentes locus ridendi, & nulla tamen inter expectantes tenetur culpa peccati. Ecce inſtruitur acies poculorum telis armata. Expectatur primum in contentione verborum victoria, nec finis ponitur, donec abundantib. lacrymis aſpera quæque poculorum temperentur.

Polluere eſt magis, quàm exornare conuiuium, expectare infelicium pugnas amicorum: ſi tamen amici dicendi ſunt, qui captiuorum lege ſeruiunt, & gladiatorum more paſcuntur. Datur miſero inter ciborum nouitates, vini liquores, quicquid vilius, quicquid aſperius: vt in tanta rerum abundantia incertum ſit, vtrum eſurire, aut ſitire ſit melius. Minus planè ludibrio ſubiacet tenebroſis ſedibus deputata captiuitas: vbi quamuis ſuſtineat homo durum dominationis imperium, accipit tamen ex ipſa rerum neceſſitate ſolatia. Non enim habet, in quo poſſit erubeſcere, cui neceſſe eſt inuito ſeruire. Velim tamen ſcire, dilectiſſimi, in quo reficiat expectantis animú iniuria deformitatis alienæ. Adſerant fortè huius rei amatores iocis iſta præſtari. quaſi reuera deſit, vnde homo non requirat. Oſtendá vobis,

ſi placet, oblectamenta non incommoda: quæ facilè omnem tabeſcentis animi poſſint mœſtitiã remouere. Ecce infantib. quàm ſunt verborum admirãda principia: vbi primùm informis litera vocabulum matris operatur, & diſtantis ſyllabæ gemitus patris nomẽ orditur? Quis autem ibi lætus non ſit, cùm inter illa ſermonũ dura rudimenta, luctantes labiorum ſonos rudis lingua decipit, & os trepidũ ſtillantia verba deſtituit? Quod ſi fortè ſpectaculis delectaris, habes equorũ, licet aliquotiens periculoſa, ſatis tamẽ grata certamina; cùm plagis gradu concito vẽtos aut timeãt, aut rapiunt. Nec parũ lætitiæ confe- * runt illa ſtudia venationũ, & canib. acta certamina; quæ nec periculis, nec damnis conſtat expoſita. cùm hic in conflictu æmulis curſibus aurito lepori imminet, ille argutis naribus cerui veſtigia latentis inquirit.

Quæ tamen dimittenda ſunt ſæculo, in quo antiquo æſtuat errore luxuria. Nos verò aliter decet, quos Chriſtus noſter ſuis legibus vinxit, & ab illa ſuperſtitioſæ gentilitatis ſtultitia ſegregauit. Licet nec nobis deſint ſpectacula, quæ triſtitiam releuent, & anxium curis animum ſufficienter oblectent. Ponamus nobis ante oculos illas pugnas Martyrum, & intueamur admirabilium exempla virtutum: & videbitis ſubitò adcreſcente lætitia cedere omnes infelicium æſtus animorum. Cui autem non lætitiam paret pugna, iuſtis partibus ſuccedente victoria, quam ferus hoſtis admotis tormentorum ſtimulis in Sanctorũ perſecutione cõpoſuit? Quis igitur non rideat, quis non lætus ſit, cùm videat militem Chriſti noſtri ſupplicijs exultantem? erubeſcente perſecutionis auctore, victum plagis ceſſiſſe tortorem? Si

quis fortè dulciſoni cantus delecta-
tur auditu, ad pſallentium Prophe-
tarum choros ſollicita latiùs corda
conuertat. Impleatur os noſtrum
cœleſtium exultatione pſalmorum,
referente Chriſto noſtro gratias, qui
ſpe redditæ ſalutis in honore nomi-
nis ſui iugiter exultare nos voluit.
Hæc ſit exultatio cordis noſtri, vt
die noctuque lætemur in Domino.
Hoc eſt autem exultare, mandatis
Domini tota mente ſeruiſſe. Man-
datis autem Domini ſeruit, qui vitã
ſuam ab omni vitiorum contagione
cuſtodit. Ille vitam ſuam cuſtodit,
qui fidem proximis ſuis exhibet, pa-
cem diligit, amicitias colit. Hoc eſt
igitur amicitias colere, alienam ira-
cundiam moderationis ſtudio ſuſti-
nere, & feruentes fratris animos pa-
tientia temperare. Ita eſt vt futuro
iudicio inter cæteros inculpatus in-
cedas, ſi de Chriſto noſtro in his

omnibus quæ diximus, te probatum castigatus exhibeas.

HOMILIA XI.

Qui gloriatur in Domino glorietur.

NON rectè ſentiunt, dilectiſſimi, qui putant vitæ ornamenta proprio labore componi, & ſine adiutorio omnipotentis Dei virtutum poſſe merita comparari. Si ergo noſtrum eſt tantùm quod boni ſumus, quare vitijs ſubiacemus? aut ſi ex nobis deſcendit omne, quicquid poteſt hominem aut ornare, aut ſaluum facere, quare pereundi lege cõcludimur? Omnem profectò modũ ſacrilegæ ſuperſtitionis exceſſit, qui in laboribus iuſtis partem Deo ſubtrahit, à quo ſapientiæ ſpiritum accepimus: qui totum hominem regit, & ad omne opus bonum mortaliũ

mentes accendit. cuius eſt quicquid ex illa iuſtitiæ ſede deſcendit. Omnia itaque laborum inſignia ad Deum referenda ſunt: ne ſancti Spiritus dona reſcindat. Nimiæ autem præſumptionis eſt vitium, imperatore pugnante militem ſolum palmam velle reportare victoriæ. Sanè ſi vultis poteſtis agnoſcere, cui mala, cui bona debeant imputari, Propheta dicente, *Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Domine.* Item alibi, *Dixit* *Pſal.118* *Pſal.113*
inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Videtis ergo, quòd bona noſtra diuinitati debemus adſcribere; mala autem humanis moribus imputare: quia vt bona procurante Domino creantur, ita mala diabolo auctore naſcuntur. Sed vt intelligatis vitam Dei munus eſſe, mortem diabolo ſubiacere, audite Euangeliſtam dicentem, *Venite filij, poſſidete mecum regnum promiſſum* *Matt.25*

vobis à conſtitutione mundi. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare. Aliis verò dicit, *Recedite à me maledicti in ignem æternum, quia non dediſtis mihi manducare.* Videte ergo quòd boni actus cœlo ſeruiunt, mali inferni ſedibus deputantur. Diuiſio autem actuum noſtrorum eſt. cùm benè facimus, Chriſti ſumus: cùm mala operamur, in diaboli poteſtatem tranſimus. Nunquam enim deſerit Dominus voluntatem religionis ſtudio florentem: nec deſunt ſolatia diuinitatis, vbi ſunt actus bonæ conuerſationis. Tunc ſanè nos bona deſerunt, cùm deteriora ſuccedunt: quia non dubiè diuino auxilio deſtituimur, poſtquam iniquitatis deſideriis occupamur. Adſiſtente igitur Deo ac Saluatore noſtro, ſine dubio dominatio diabolicæ poteſtatis abſentat. Vbi autem virtutum Dominus diſceſſerit, facilè hoſtis aulam

vacuæ poſſeſſionis inuadit. Vna eſt itaque ſpes ſalutis noſtræ, vt malorũ actuum ordinem nobis imputemus, bonorum Dei virtutibus adſcribamus. Citò autem ille ad ſe imperium diabolicæ poteſtatis admittit, qui diuinæ maieſtatis ſolatia non meruerit obtinere. Sperandum ergò in Domino, vt boni ſimus: & cùm boni fuerimus, in Domino gloriandum. Audite Apoſtolum dicentem. *Quid habes quod non accepiſti? Si accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Hæc actuũ noſtrorum perfecta gloriatio eſt, ſi gloriemur in Domino, apud quem victoribus virtutum corona componitur. Ibi ſanè de ſe hominé gloriari oportet, vbi pro nomine Domini voluntaria crucis pœna ſuccedit. quæ tamen gloriatio hunc habet fructum, ſi auxiliante Chriſto mereatur effectum? Nam Propheta in hoc loco dicit, *Niſi Dominus*

1.Cor.4

Pſ.126.

ædificauerit domum, in vanum laborant qui ædificant eam: in vanum vigilant qui cuſtodiunt eam. Videtis ergo, quòd nec ſine Domino quod bonum eſt ædificari, nec ædificatum ſine Domino poterit cuſtodiri. Ædificatio diuinæ huius domus ædificatio eſt vitæ noſtræ, quam oportet diuinæ maieſtatis auxilio communiri. Rogandus itaque ſemper eſt Chriſtus noſter, vt in nobis bona nutriat: & exorandus, vt nutrita cuſtodiat: atque ita intelligentiæ noſtræ corda componat, vt omnia quæ bona ſunt gloriæ cæleſtis poteſtatis adſignet. Stultitiæ verò genus eſt, vt homo ſuum eſſe iudicet quod laborauit, qui in alterius poteſtate conſiſtit. Ecce hic modò diuitiis exultat, modò paupertate ſuſpirat. ſi in manu noſtra ſunt bona noſtra, quare non cùm volumus aut penuria ceſſat, aut diuitiæ perſeuerant?

Hic modò ſanitatis vigore attollitur, modò infirmitatis dolore vexatur. ſi in poteſtate hominis eſſet vitæ noſtræ ſalus, nunquam periclitaretur mendicus, nec moreretur infirmus. Requirat denique vnuſquiſque initia vitæ ſuæ, & auctorem quærát generis humani: quis corpus formauerit, quis membra compoſuerit, quis terrenam materiam in humanum vſum fecerit vegetare. Nonne hæc omnia Dominus ſapientia procurante conſtituit? Cùm ergo non ſit noſtrum quod ſumus, quomodo noſtrum eſt quod habemus? Stultitiæ genus eſt, vt cùm alij debeas vitæ beneficium, tibi adſcribas ornamenta virtutum. Ecce hic honore extollitur, ille ſibi de corporis integritate blanditur: hic diuitias labori ſuo imputat, ille ſcientiam doctrinæ vigilijs adſignat.

Nec nos negare poſſumus, ornamenta religioſæ vitæ vigilantiæ ſtudio comparari. Sed ibi Deus eſt, vbi integræ religionis eſt animus. ita Apoſtolo dicente, *Exemplum*
Rom. 7. *eius quæritis qui in me loquitur Chriſtus?* Satis ibi vacillat humanum ſtudium, vbi non requiritur Dei auxilium. Nam non dubiè periclitatur fides, ſi non muniatur patrocinio diuinitatis. Noſtrum eſt igitur bonum velle, Chriſti verò perficere.
Pſal. 13. Nam ita Apoſtolus loquitur: *Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Vides ergo boni operis voluntatem ex nobis debere deſcendere, perfectionem verò in Dei poteſtate pendere. Quare autem aliquis mortalium fieri bona ſuo tantùm ſtudio adſignet, cùm dicat Propheta,
Pſal. 13. *Non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum*: & Euangeliſta itidem doceat non eſſe bonum, niſi ſolum

Deum? Ergo videtis, quòd ſi quãdo boni videmur, bonitatem Dei operamur. Audite Apoſtolum dicentẽ, *Vos eſtis templum Dei, ſi tamen Spiritus Dei habitet in vobis.* Templum profectò Dei ſumus: ſed cùm bene facimus. Si ergo templum Dei eſt homo, neceſſariò Dei eſt quod habemus in templo. Sed hæc bonis diximus. Verùm non eſt Dei templum, vbi conuenit multitudo vitiorum. Nam vbicunque crimina porriguntur, ibi diabolus dominatur. Ad illum ſcilicet reſpicit pompa diuitiarum, qui ſibi in magna domo vindicat principatum. Nos procuratoris loco fungimur: ſi aliquid lucri fecerimus, referetur ad Dominum: ſi damni, referetur ad procuratoris exitium. Quicquid enim ſeruus in Domini poſitus poteſtate laborauerit, neceſſariò Domini eſt. Habet quidẽ ſeruus gratiam laboris ſui, ſed Do- 1.Cor.3.

mino debet fructum operis impleti.
Denique vtili ſeruo ad hoc pecunia
creditur, vt domino duplicati fœ-
noris lucra numerentur. Reſpicite
itaque ad conſuetudinem conuerſa-
tionis humanæ, & intelligetis vtili
ſeruo ad hoc pecuniam credi, vt do-
mino duplicati fœnoris lucra nume-
rentur. Nam ita in hoc loco Euange-
liſta dicit, ad eum qui lucrũ quadru-
plicatæ pecuniæ reuerſo de peregre
Matt.25 domino portauit, *Euge ſerue bone,*
quia in pauca fuiſti fidelis, in multa te
conſtituam: intra in gaudium domini tui.
Ita dominus laudatur in ſeruo bo-
no: ſeruus bonus prædicatur in do-
mino. Vnde cauendum eſt, ne quan-
do quod ad gloriam boni operis per-
tinet, noſtris virtutib. adſcribamus:
ſcientes quòd non per iactantiã vi-
ctoriæ corona componitur: ſed per
fidem & confeſſionem Dominicæ
paſſionis, quibus reſpondent bono-
rum

rum operum ſtudia. Hæc eſt illa pecunia, cui diximus cœleſtis regni reſpondere beneficia. Hoc illud negotium iuſto fœnore duplicatum. Hæc eſt illa retributio meritis debita, ac beatis laboribus repromiſſa. Multiplicetur ergo in nobis pietas, fides, miſericordia, bonitas: vt cùm venerit Dominus facere rationem cum ſeruis ſuis, intremus in gaudiũ Domini Dei noſtri. Quod facilè obtinere poſſumus, ſi vſque in finem cœleſtia mandata ſeruemus. Sed non otioſè nobis laborandum eſt, vt mercede digni iudicemur. Iuſtis autem actibus facilè honeſta ſuccedunt, ſi tamen non occupent animum prauæ voluptates: quæ non difficilè in ventos euaneſcunt, ſi non diuinæ maieſtatis ſolatia requirantur. Quiſquis ergo eſt in hoc, quò ſtat ſalus homini, religionis ordine conſtitutus, non extollatur gloria

ſanctitatis: ſed magis fructum laboris ſui Domino reſeruet, qui vnicuique pro meritis cœleſtia dona componit. Qui gloriatur itaque, in Domino glorietur. Omni ergo ſtudio agendum eſt, dilectiſſimi, vt vitam noſtram Domino ita fides pura cómendet, ne quid extollentia humana ſibi vindicet, aut ſuis laboribus donet. Totum autem perdidit quod laborauit, qui propriis virtutib. fructum ſanctitatis adſcripſerit.

HOMILIA XII.

De bono conſeruandæ pacis.

SOLLICITI ſint fortè aliqui maliuolis exprobare verbis ſtudiũ bonæ voluntatis, & timori aut ignauiæ adſcribere, ſi quando homo litibus cedit, & exulceratus iniurijs ad omnem patientiam quietis amore

confugerit. Ad confutanda tam praua mentis iudicia, ſufficere quidem deberet Euangelicę lectionis admonitio. Sed quod ex nobis eſt, fidem rerum etſi exiguo ſermone proſequimur: atque ea quæ plenitudo religionis poſtulat, pro affectu quo caritati ſtudemus, votis competentib. adiuuamus. Licet ſciam antiquis legibus ita multos deuicto amore ſeruire, vt odijs ſemper impugnet quicquid ſeruandæ pacis cura ſuggeſſerit. Siquidem id ipſum quod dicturi ſumus multis diuinarum ſcripturarũ teſtimonijs adprobemus: ita in hoc loco Domino dicente, *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos oderunt.* Matt. 5. Non dubito quòd aliquantis ſatis otioſum, & impoſſibile videatur pro inimicitijs amorem deferre, pro contumelijs gratiam retuliſſe. Et verè, dilectiſſimi, difficile eſt, vt accepta iniuria dolor non in quacunque

parte corporis deſæuiat. Sed ſapien-
tis eſt ſuperuenientem dolorem aut
patienter ferre, aut fomentis mol-
lioribus temperare. Infinita autem
virtus eſt, odia viciſſe beneficiis. Nā
ille inter cæteros palmam perfe-
ctæ virtutis obtinet, qui ad vicem
veneni pocula dulci melle compo-
nit. Primus itaq. dilectionis gradus
eſt, caritatis affectum amicitijs nu-
trire: integræ autem dilectionis eſt
cumulus, odium amore repenſare.
Illud beneficijs adſcribitur: hoc vir-
tutibus deputatur. Additur præterea
ad cumulum perfectæ dilectionis
Rom. 12 illa ſententia, quæ ait, *Si eſurierit
inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum
da illi. hoc enim faciens carbones ignis
congeres ſuper caput eius.* Quicun-
que ergo tu es, quem alienæ inſo-
lentiæ inquietat iniuria, & dolor
contumelijs excitatus ſtimulat: ſi
vis perfectus eſſe, animorum ira-

cundiam moderatione compeſce, & à te patientiæ bono odia improbæ indignationis exclude. aut certè, ſi tantùm vindicare deſideras, miſerere ab his qui ignorant ſalutem animæ in hac dilectionis perfectione pendere. Fortè odijs odia compenſentur, & ad compenſandum facinus vicaria iniuria. Prouocaſſe quidem ad iracundiam fratrem, crimen eſt: ſed prouocatum non ceſſaſſe, deforme eſt. Ita enim odiorum ſemina abundantiſſimos iniquitatis fructus reddunt, & ſcelerum pœnas operantur: & cùm auctor litis erubeſcit fratri ſatisfacere; & læſus iuſto, quantùm ipſe putat, iudicio vindictam inlatæ requirit iniuriæ. Audiſtis ecce, dilectiſſimi, quibus pacis ſtudia fructibus gratulentur: nunc diſcite, quantis odia criminibus incuſentur. Sic enim proponit Euange-

liſta Domino dicente, *Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt.* Videte vtriuſq. partis retributionem. Huic pro odio fratris homicidij macula adſcribitur: illi vindicta pro parua eleemoſyna præparatur. Reſpice denique & vide, quanto te amicitia quietis & pacis honore circundet; quantum tibi fauoris exhibeat, ſi aduerſus inimicitias amore contendas.
Matt. 5. *Diligite inimicos veſtros.* Longè autem minor fructus eſt, ſi amantem te diligas. Alienis enim morib. ſeruit, qui non amantem diligit: ſuis autem moribus ſeruit, qui amantem diligit. Ad illum neceſſariò caritatis gratia pertinet, qui inter duos prior affectũ amoris exhibuit: qui amantem diligit, debitum reddit. Nam non eſt nouum meritum, vbi alterius præcedit officium: nec perfectioni adſcribendum eſt, vbi muneribus munera, præmiſſis officijs reddũtur officia.

Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum. Rom. 12
Nunquid dixit, ſi eſurierit amicus tuus, ciba illum? Tu inimicum tuũ paſce. nam amicus ipſe ſibi præſtat, vt non eſuriat. quid autem ibi operatur tua eleemoſyna, vbi amicum paſcit amicitia? Videamus tamen, quid interſit inter eum qui indigentem amicum paſcit, & eum qui eſurientem inimicum reficit. Ille gratiæ reddit debitum: hic exhibet miſerationis & virtutis exemplum. Glorioſum eſt quidem indigentem fratrem paſcere: ſed fortius eſt inimico in neceſſitate poſito ſubuenire. *Diligite inimicos veſtros.* Fortè illi quem recẽs pulſat iniuria, videantur iſta non cõuenire rationi. Sed reſpiciat, quicunque eſt, ad vitæ ſuæ quietem: & intelliget quia inimicum dilexiſſe, viciſſe eſt. Infinitum autem eſt, quantum periculi homini incũbat, cùm duos æmulo furore conſimiles ad pugnã

ille diabolus magiſter litis armauerit: cuius eſt conſuetudinis ad inſtiganda odia amaros portare ac reportare ſermones. Quando eſt autem, vt ille dié ſine tribulatione trãſigat; vel quando eſt, vt ab illo nox ſine impia cogitatione diſcedat, qué ira indignatione ſtimulat? Nunquã profectò ſine ſuſpicione vitam ducet, cui eſt ſemper neceſſe cogitare & timere quem læſerit. Summa itaque cura ſunt dolores aſperi blando verborum medicamine temperandi: quatenus & duritia cordis pacis ſtudio caſtigata molleſcat. In quo loco beatos illos iudico, qui verba labiorum ſuorum tacito ore cuſtodiunt: & memores cœleſtium mandatorum alienæ vocis contumeliam non requirunt. Ceſſant enim odia, vbi non reputatur iniuria: nec habet vllam virtuté iracundia, ſi deſit vnius in contentione perſona. Ita duplex

patientiam manet victoria, hominem viciſſe proprios animorum motus, & temperaſſe mores alienos. Scimus quidem, dilectiſſimi, quòd aliquoties in contentione verborũ laceratis auribus corda ſuſpirant. Sed ipſe ſibi iniuriam facit, qui litigioſi hominis verba cuſtodit: ipſe ſe maculat, qui alterius dicta queritur in ſe fuiſſe collata. Plena victoria eſt, ad clamantem tacere, & non reſpondere prouocanti. Habes enim mercedẽ & de tua patientia, & de fratris medela, ſi obliuioni deputetur iniuria. vbi enim verbis verba ſuccedunt, incẽdio fomenta præſtãtur. Sicut nihil eſt deformius reſpõdere furioſis: ita nihil vtilius tacere prouocatis. Nã ſic adcreſcũt inimicitiæ, ſi cùm alter ſe verbis defendit, alterius dicta alter accuſet. nullus autẽ eſt finis inimicitijs, niſi ad tẽpus obtẽperemus iratis. Dicis fortè, nõ eſt culpa, ſi illud quod

Pſ. 140. dicit Propheta, feceris: *Pone, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtiũ circunſtantiæ labiis meis.* Si non vis iniuriam pati, religa plectrum oris tui, & obtura aures tuas, ne ad te iraſcentis fratris verba perueniant: aut certè ſi peruenerint ſilentio deputentur. Sic fit vt cõceptus furor virtutem perdat, ſi vno tacente alter ſolus inſaniat. Audite Apoſtolum dicentem, *Dilectio proxi-*
Rom. 13. *mi malum non operatur.* Vultis ſcire quod ſit iſtud malum, quod gratiam fraternæ dilectionis excludit? odia, rixæ, ſimultates, lites, æmulationes: quæ omnem curſum vitæ præſentis infamant. Hoc ergo malo abſolutus eſt, qui caritati ſeruit: nec habet in eo locum ruina vitiorum, qui calcatis odijs integrum caritatis cuſtodit affectum. Addit ecce dilectionis augmentum Euangeliſta dicens, *Dili-*
Matt. 5. *ge proximum tuum, ſicut temetipſum.* Videamus qui ſit iſte proximus, quẽ

tanto ſtudio Euangeliſta commendat. Non ita Propheta gradum parentelæ, aut neceſſitudinem conſanguinitatis expoſuit, vt extraneos à gratia fraternæ dilectionis excluderet. Proximus tuus eſt omnis homo, qui eadem tibi eſt Chriſtianitatis lege coniunctus. proximus tibi eſt, qui ab Eccleſiæ conſortio non videtur alienus. proximus tibi, quicunque eſt proximus Chriſti. Qui ergo proximum diligit, Deum diligit. Ita qui Deum diligit, oportet vt Chriſti ſui proximum veneretur. Propheta laudans coniunctionem fraternam dicit, *Ecce quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum.* Pſal.132 Quid in vita hominis eſt bonum niſi pax, ſub qua omnia quæ ſunt honeſta proficiunt, ac religioſa nutriuntur? Quid eſt iocundius, quàm vt omnes gẽtes vni Deo in pace ſeruiant, atque in vnius Domini laudem omnium po-

pulorum vota conueniant?Habitare in vnum hoc eſt,in vnum Deum credere, & in vno Dei filio fideliter permanere. Hæc eſt mortalibus vtilis & iocunda coniunctio, vt non diuidamus, ſicut hæretici faciunt, patrem à filio, nec filium à patre, nec Spiritũ ſanctum ab vtroque: ſed credamus hæc tria nomina per perſonas diuiſa vnius deitatis gaudere conſortio. Ita fit vt cùm in vnum conuenerit, nullum ſit in eccleſia diſcidiũ caritatis. Vitemus ergo ſemper, dilectiſſimi, odia. ſed vt odia vitare poſſimus, ante omnia cauſas vitemus odiorum. Primo loco ceſſet inuidia, quæ ad omnem litem animos humanæ mẽtis accendit. Nemo in comparatione perſonæ alterius natales infamet; & non eſt quẽ inſolentia ſui oris accuſet. Cauendum ante omnia eſt, ne quid per concertationem ſimultatis adcreſcat. Solet enim inſanabilis ini-

micitia ex contentione deſcendere. In quo loco patientia opus eſt, cui non ſine fructu propriæ ſalutis obſequeris. Nam ſicut illum qui iniuriam fratri infert, grauis peccati manet culpa: ita te maxima protegit virtutis corona, ſi accepta nõ iraſceris iniuria. Ille enim dilectionis plenus affectus eſt, ſi obliteratis cõtumelijs infirmitatib. miſerearis alienis. Scimus quòd glorioſum eſt aliquantis, expectare benignis oculis pœnas corporũ, aut damna miſerabilium facultatũ. Sed ſi qui ſunt iſti, audiant Dominum dicentem, *Orate pro calumniantib. vobis.* *Matt. 5.*
Multi accepta iniuria vicariam contumeliam parant, & vindictæ locum animo latrocinanti expectant. & vbi eſt illud quod Dominus dicit, *Nemini malũ pro malo reddẽtes?* *Rom. 12.* Ac ne aliquid ſibi vindicaret iracundia, poteſtatis etiã ſpem abſtulit vltionis, cùm dicit, *Mihi vindictã, ego retribuã, dicit Domin⁹.* *Ibidem.*

Dimittat ergo vnuſquiſq. fratri ſuo ex toto corde. Nullus recolat iniuriá: nemo quærat ira perſeuerẽte vindictã. Sint tibi cum inimico tuo ſemper blãda, ſed pura colloquia. ceſſent obtrectationes, & ceſſant lites. Sic eſt vt à te diligatur inimicus, ſi non addas cauſas, quibus ſemper inflammetur iratus.

HOMILIA XIII.

Item De bono pacis conſeruandæ.

ALiquanti fortè æſtimant, dilectiſſimi, ab antiquis legis iuſtitiam, quam criminoſi ſatis duram iudicant, nimię bonitatis præiudicio fuiſſe calcatam: ex hoc quod dicat
Matt. 5. Dominus in Euangelio, *Diligite inimicos veſtros: benefacite his qui vos oderunt, & orate pro calumniantibus vobis.* Satis crudelis eſt, dilectiſſimi, qui

putat iuſtitiæ non conuenire bonitatem: cùm vna atque eadem ſit ratio prouidentiæ, malos bonitatę cópeſcere, bonos legis vinculo cuſtodiſſe. Denique currite ad ſanctum Dauid, & inuenietis fontem iuſtitiæ ac bonitatis vnius eſſe virtutis. qui ita in parte pſalmorum loquitur, *Bonus es tu, Domine, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas.* Pſal. 118 Nemo ergo, dilectiſſimi, legis deſcriptioné aliud putet eſſe, quàm bonitatis, pietatiſq. conſortium. quæ cùm diſciplinæ ſtudet, honeſtis actibus mores inſtituit; & concitata iniquis cogitationibus corda ſeueritate compeſcit. Nam vt ſciatis nihil de antiquo iure fuiſſe ſubtractum, audite Dominum dicentem, *Non veni legem ſoluere, ſed adimplere.* Matt. 5. Non ſine cauſa, dilectiſſimi, Chriſtus noſter præſentis ac veteris teſtamenti præcepta vnum corpus eſſe voluit. Sciebat alteram parté

ſine alterius adiutorio ſtare nõ poſſe. & verè ita eſt. Nam vbi eſt diſtrictio iudicantis, temperamentũ ſemper opus eſt bonitatis. Omnẽ denique poculum, dilectiſſimi, cuius auxilio medicina ſpem humanæ ſalutis operatur, ex amaris ſpeciebus & dulcibus conſtat. Quod ſi quis medicus rationis ignarus nequeat temperare, dum remedium quærit, mortifera ægris venena componit: quę ita omnes extrinſecùs dolores accendit, ſi triſtes herbarum ſuccos æquis neſciat miſcere ponderibus. Ita & lex, dilectiſſimi, quæ Chriſtiana iura moderatur, ex amaris & dulcibus, hoc eſt ex antiquis & præſentibus inſtitutis eſt condita. Nam vt eſt peccatoribus ingrata, ita & iuſtis tota eſt verborum ſuauitate compoſita: in tantum vt his cœleſte promittat regnum, illis gehennæ minetur incendium. In qua ſi quis ſapiens

piens nouerit humilitatis & pacis adiectione confectionis ſeruare mẽſuram, nullam exinde diſtrictioris iuris patietur iniuriam. Nam vt eſt facile aſpera quæque pocula mellis ſuauitate mollire: ita non eſt difficile, honeſtis actibus antiqui iuris amaritudinem temperaſſe. Si quis itaque veſtrûm iuſtitiam amat; vtriuſque Teſtamenti mandata ſtudeat: atque ita nouellis legibus ſeruiat, vt illa quæ ſunt antiquitus conſtituta non prætermittat. Sic ergo implebis legem Chriſti, ſi nihil de antiquis aut præſentibus inſtitutis ſubtraxeris veritati. Quis autem ſapiens opus iuſtitiæ fructũ neget eſſe bonitatis, cùm audiat Prophetam dicentem, *Bonum mihi quòd humiliaſti me, vt diſcerem iuſtificationes tuas*? Non dubito eſſe aliquos, dilectiſſimi, qui ſub hac ſententia perfectam putent ſtare iuſtitiam, quæ dicit, *Pſal. 118*

Leu.24. *Oculum pro oculo, dentem pro dēte.* Dominabatur quidem iſta dudum apud ſæculi homines: ſed ideò, quia necdum auctor venerat bonitatis. Qualem autem illam putatis fuiſſe iuſtitiam, quæ ſolam mortis operabatur iniuriam? Et nullus profectò adhuc pœnæ finis eſſet, niſi Chriſtus noſter cruentis legibus oleum miſericordiæ miſcuiſſet: hoc eſt, verè ſine dolo impleſſet iuſtitiam, bonitatis exhibuiſſet doctrinam. His ergò, dilectiſſimi, eruditionibus inſtituti, antiquæ legis amaritudinem dilectionis ſtudio temperemus: ne videatur ille perfectæ modum exceſſiſſe iuſtitiæ, qui inlatæ vicem reportat iniuriæ. Ecce dicit Euangeliſta, *Diligite* Matt.5. *inimicos veſtros.* Fortè aliquantis videtur abſurdum, contumeliam amore repenſare. Non eſt impoſſibile inimicum diligere, ſi partium tuarum vtilitatem cogites. *Diligite inimicos*

veſtros. Nemo ſub hoc mandati titulo, æſtimet ſe aliquod inimico præſtare beneficium. Qui inimicum diligit, ſe diligit. Sibi enim pepercit, qui latrocinantis dexteram magni muneris præda compeſcuit: & ſuum corpus texit, qui armato hoſti precibus obuiauit, negotio quodam conatus ſeruare reuerentiam pugnatori. Nam partem conſtat eſſe victoriæ, prælium oblato auri pondere redemiſſe. *Diligite inimicos veſtros.* *Ibidem.* Hoc eſt inimicos diligere, odijs non reſpondere, accepta contumelia patienter ferre, donare iniuriam, aut manu factam, aut verborum ſtimulis excitatam. Nam ita dicit Dominus, *Qui te percuſſerit in dexteram maxillam, prebe illi & ſiniſtram.* *Ibidem.* Iſtud *præbere* ſcio quòd aliquantis ingratú eſt, qui neſciunt lites cauere, & imminentes ſuppliciorum pœnas moderatione compeſcere. Infinitum eſt

autem, quantum vni patientia ſua præſtet, ſi alter ſolus inſaniat. Nam ſicut duplicatas in ſe plagas excitat, qui repugnat: ita maioris rixæ lucrum facit, qui manus ſuas alio

Ibidem. feriente continuit. *Benefacite his qui vos oderunt.* Primus gradus eſt ille quem diximus, vt inimicum tuum diligas: ſecundus verò, vt inimico benefacias. nam ibi affectus docetur, hîc opus miſerationis exigitur. Aliud eſt enim inimicum diligere, aliud miſero ſubueniſſe. Parum igitur apud inimicum tuum proficit gratia dilectionis tuæ, ſi eum, quem diligere te aſſeris, eſurire patiaris. Audite Paulum dicen-

Rom. 12. tem, *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. hoc enim faciendo, carbones ignis congeres ſuper caput eius.* Hîc quantum video miſericordia crudelitati famulatur. Quare ergo non ille circa inimi-

cos ſuos pecuniam ſecurus expendat, quem promiſſæ tempus vltionis expectat? Neſcit ſine dubio iraſci, qui dubitat miſereri. Vltra felicitatem autem conſtat eſſe victoriæ, inimicum ſaluum feciſſe, & iniuriam vindicaſſe. Sequitur in hoc ipſo loco, *Orate pro calumniantibus vobis.* Matt. 5. Sine dubio hîc Dominus conſcientiam ficti cordis admonuit. Sciebat enim dilectionem verbis compoſitam, ac licet largam erogationis expenſam, fieri frequenter ingratam. Ita ergò te oſtendis non inuitum illam vindicem tui eleemoſynam feciſſe, ſi inimici tui plagas cœleſti medico ſupplici oratione commendes, & profuſis lacrymis auxilium ſalutis implores. *Diligite inimicos veſtros.* Si inimicos diligere iubemur; in quo ſtatu putatis eſſe illũ, qui fratrem nullis excitatus

iniurijs impia inſectatione inſequitur? De hoc mihi videtur Apoſtolus
1. Ioan. 3 dixiſſe, *Qui odit fratrem ſuum ſine cauſa, homicida eſt.* Et verè ita eſt ac ſi occiderit hominem, qui odijs perſequitur innocentem. Sed videamus tamen qui ſunt iſti, quos propter odia fraterna ſanctus Ioannes damnandos credidit. Puto illos eſſe, de quibus Propheta dicit, *Inuidià percuſſum eſt cor eorum.* Iſti ſunt, qui aduerſus ſe pugnas inſtituunt, & domos ſuas proprio igne incendunt. in quorum ſinu clauſo flamma tenetur incendio. Nam non eſt hîc quod alteri debeat imputari, vbi nullus eſt cum aduerſa parte conflictus; cùm omnes pene cauſæ, & omnia odia inter perſonas in acie prouocatas deſæuiant. Si credibile eſt, ecce inuenimus reum, qui aduerſarium non habet. habemus itaque qui poſſit puniri, & non inuenimus qui debeat

vindicari. Felicem planè illum iudico, cuius glorioſam vitam toruis oculis alter aſpexit. Nam ſatis bono loco eſt] illius cauſa, qui aliena laborat inuidia. quia non liuet homo niſi melioribus: nec inuidiæ ſubiacet, niſi quem ad celſiora melior vitæ profectus euexerit. Illos verò pluſquam miſeros puto, quos lucra alienæ felicitatis exagitant; & iracundia impia æmulatione concepta occultis cordis iaculis inquietat. Bene iſtos ſua tela puniunt. vt videatur mihi ipſa inuidia aliquid habere diſcretionis, cùm auctoris ſui cor repercutit, & malè conſcium pectus cruẽto iugiter liuore conſumit. Primò ergo caſtiganda inuidia eſt: quæ ſemel animo concepta dolores operatur. Sanè vbi occurrit oculis noſtris alienæ gloria felicitatis, æmulationis nos magis ſtudium teneat, non liuoris. iuxta illud quod dicit Apoſtolus,

Aemulamini meliora. Ille profectò nihil ſubtrahit veris amicitijs, qui ſine inuidia bonis æmulatur alienis: nec alteri iniuriam facit, qui exemplis ad meliora contendit. Si quis ergo eſt ſapiens, imitetur fructus iuſtitiæ, ſequatur actus continentiæ, apprehendat humilitatis gratiam, & cum bonis æmulo amore currat, vt ad meliora perueniat. reſpicientes ad illam Apoſtolicam ſententiam quæ
1.Cor.9. dicit, *Sic currite vt apprehendatis.* Quicunque ergo mouetur aliena gloria, currat poſt bonos, & elaboret vt apprehendat: & adquieſco vt præcedat. tantùm vt ſine animi liuore contendat. Hoc eſt verè immaculatam exercuiſſe virtutem, ſine iniuria viciſſe meliorem. Superbis ſanè locum demus. tantùm vt nos in humilitate vincamus. Non nos ad æmulationé prouocet lucrum militiæ ſæcularis. Maneat illos pompa diuitiarũ, quos

admonet cura filiorum. licet multo plus lucri faciat, ac ſibi reponat, qui culturam miſerationis exercet. Nihil eſt autem tutius, quàm in ore pauperum partem recondere facultatum. Nam ita dicit ſcriptura, Domino dicente, *Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* 2. Cor. 9 Tibi fraudas quicquid reſeruas. Erogemus ergo, dilectiſſimi, multũ, vt multiplices colligamus fructus miſericordiæ. Sine lucro eſt autem pecunia, quæ ſacculo tenetur incluſa. quæ ſi negotio deputata fuerit, non multo pòſt tempore quadruplicata reſpondet. Quicquid pauperibus dederitis, ſine dubio fœnori deputatis, reddituro vobis in poſterũ, cùm vniuſcuiuſque labores multiplicato honore cenſentur. Expectat enim ſingulos retributio operis ſui, ſiue quos religioſa fides ornat, ſiue quos manus larga commendat. Nam ita Euangeliſta dicit,

Beati miſericordes, quoniam ipſis miſerebitur Deus. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Sit ergo nobis, dilectiſſimi, primo loco cura pacis: ſecundò miſerationis. Nihil fictum labijs corda noſtra ſuggerant: nihil dubij ora reſpondeant. reſpicientes ante omnia ad illam ſententiam,
Tob. 4. quæ dicit. *Quod tibi non vis, alio ne facias.* Hæc illa, quam diximus, perfecta dilectio, quæ affectum integri amoris inſtituit. Ita eſt ergo, vt in te antiqui iuris diſtrictio nihil habeat poteſtatis, ſi ea quæ legis plenitudo poſtulat, obedienter obſerues.

HOMILIA XIV.

De bono humilitatis.

NON ſine iniuria partis alterius, dilectiſſimi, eſt, quotieſcunq.

opus eſt vocis præconia virtutum meritis exhibere: quia cùm homo meliora laudat, deteriora caſtigat. Non enim dubiè ſtultus notari ſe æſtimat, ſi bonorum iudicio ſapiens laudatus abſcedat. Sed quid facturi ſumus, qui non poſſumus nec bona ſine malorum increpatione diſponere, nec mala ſine bonorum commemoratione damnare? Dabit ergo veniam, qui ſe in hoc opere iniuriam æſtimat accepiſſe. Melius eſt enim, vt mala conſcio pudore cõfuſa diſcedant: tantùm vt ea quæ ſunt laudatione digna non lateant. Duæ igitur cauſæ in vnum veniunt, humilitas & ſuperbia: quarum exponi alteram ſine alterius verecundia rerum natura non patitur. quia vna ſuis actibus, altera erubeſcit alienis. Dicendum igitur eſt, quantum humilitas vtilitatis habeat: vt poſſitis intelligere, quantum ſuperbiæ infelicitatis

incumbat: & exponendum, quantum ſuperbia odiorum pariat, vt diſcatis quantum amoris gratia humilitatis adquirat. quo faciliùs vnuſquiſque agnoſcat veſtrûm, quid in ſe debeat emendare, vel quid poſſit eligere. Non ita ſuperbiæ caſtiganda dominatio eſt, vt humilitatis prætermittenda ſit gratia: nec in tantum humilitas præferenda, vt ſuperbiæ tacenda ſint vitia. Quid enim prodeſt ſcire valetudinis cauſam, ſi neſcias medicinã? aut quid iuuat noſſe auxilium ſanitatis, ſi nulla ſit compeſcendi cura languoris? Audite de
Iac.4. his ſcripturam dicentem, *Humilibus Deus dat gratiam: ſuperbis autem reſiſtit.* Diſcite nunc, dilectiſſimi, vtriuſque partis retributionem: & intelligetis quid diligere, quid odiſſe debeatis. Ecce hic pro amore humilitatis inuitatur ad gratiã: ille pro ſuperbiæ crimine deputatur ad pœnam. Caſtiget

ergo vnuſquiſque in ſe, ſi cui adcreuerit tumor animorũ: ne aduerſum ſe cæleſtis iuſtitiæ arma commoueat. Difficile autem ſine periculo vitę ſuæ tranſigit, cui aduerſus ſublimiorem poteſtatẽ cauſa dimicationis incũbit. Inclinandus eſt itaque ad omnẽ humilitatem animus, vt ſit apud Dominum obtinendæ locus gratiæ. Poteſtis autem intelligere, quàm grauis ſit culpa tumentis ſupercilij, quam neceſſe eſt tanto diuinitatis labore compeſci. Bene humilitas ſemper inlæſa eſt: neſcit enim vinci, cui nõ eſt cauſa pugnandi. Superbia verò non ſolùm odijs, ſed etiã periculis ſubiacet. Difficile enim poteſt fieri, vt non ſuſtineat pugnã, qui iniuriã indicit. Sed facilè à nobis omne periculum huius neceſſitatis excludimus, ſi aduerſus ſuperbiæ vitia humilitate pugnemus. Humilibus Deus dat gratiam: ſuperbis autem reſiſtit. Si

diligenter requiritis, dilectiſſimi, vniuerſa, quibus ab initio mundi Domino cœpimus diſplicere: inuenietis omnium vitiorum principem fuiſſe ſuperbiam: & cognoſcetis facilè, in quo aut humilitas meruerit cœleſtem gratiam, aut ſuperbia inciderit diuinitatis offenſam. Periclitari denique ſuperbia hominem diaboli exitus docuit: qui in ſubliniori conſtitutus loco, humiliora deſpexit; ac propter vitium præſumptioſæ mẽtis Angelica dignitate depulſus, tyrannicæ ſententiam damnationis excepit. Videtis itaque, quòd ſuperbiæ partes agit qui ſuperbiæ ſtudet. Quid autem ſupereſt illi, niſi damnationis ſententia, cui arrogantia dominatur? Comparemus, ſi placet, bonis mala, & deteriora melioribus: & intelligetis quãta homo in diem ſuperbiæ vitio laboret inuidia. Sed nec longè quæ-

renda perſona eſt. Tu aſſume officium libertatis, & ſtatim animum ſuperbientis agnoſces. Quæ, rogo, illis eſt vita, quibus quotidiana ſunt odia? Nunquam profectò ille aut ſine ſuo, aut ſine alterius peccato diem tranſigit, qui ſupercilio elatus incedit: quia inter ſuperiores inferioreſq. perſonas, ſemper aut deſpicitur, aut timetur. Superbia vilitatis eſt vitium, & indicium ignobilitatis. neſcit autem extolli nobilitas mentis. Semper adcreſcit apud indignos mores cum poteſtate ſupercilium. verùm vbi eſt vitæ ſplendor, humilitas otioſa blanditur. Humilitatem illam veram & ſanctam dico, quam religionis & Dei amor ſuadet, non timor dominationis extorquet. Illius humilitatis facimus mentionem, quæ caritatis eſt iuncta conſortio: quæ non auctoritate extorquetur imperij, ſed nutritur lege

viuendi. Nemo profectò mores naturæ tantùm vitijs æſtimet imputandos. cum facultate nutritur ſupercilium; cum poteſtate creſcit imperium. Quando igitur infirmis corporibus ſufficeret medicina, ſi cum homine naſcerentur & vulnera? Nutritur ſuperbia, dum hic ſe verbis ſapientiorem, natalibus iudicat ille meliorem. hic dum non vult loco moueri, ille dum putat ſe poſſe contemni. Ita videmus vitio ſuperbiæ odia creſcere in comparatione perſonæ: dum hic adulantium oculis auri, argentique pondus ingerit: ille ambitum honoris opponit: hic dum in ſe præfert abundantiam opũ, ille ſermonum: hic dum ſe vult propter conſilium expeti, ille propter conuiuium deſiderat ſalutari. Enumerari vix poſſunt vitia ſuperbiæ, quæ ſi homo vincere aut cauere poſſet, nullum laqueum diabolicæ damna-

damnationis incurreret. Ecce hic vt ſemper nouus eſſe videatur, excuſationem ſalutatoribus mandat: ille vt quotidie ſalutetur, ægrotat. hic vt inueniat imputandi locum, fingit ſe de omnibus eſſe ſollicitũ; non quòd abſentem deſideret, ſed vt reum inofficioſitatis accuſet. Quærit enim quàm ex matutinis horis ianuam ſalutator obſederit, vt imputet quare amicorum pompa defuerit. Ita cùm ad ſalutationem nó admittatur ille, qui præſto eſt, reus ſtatuitur ille qui deeſt: ac ſic cùm huic qui occurrit clauditur ianua, illi qui deeſt paratur offenſa. Nolo illos dicere faſtus animorũ, cùm egreditur diu meditato ſupercilio, ac ſuis locis ſuiſq. meritis ordinationes inſtituit: ita vt cùm hic oſcula porrigat, ille pectus opponat. Nullus illi ſermo gratus, nullus confabulationis ſeruatur affectus: alios oculis præterit, alios ſermone deſpi-

cit: alteram, vt alteri ſe oſtendat iratum. Quæ rogo ibi eſt ſpes viuendi, vbi vnus ſub ſpecie amicitiarum præſumit dominationem, alter dum nimium obſequitur, ſuſtinet ſeruitutem? Videamus autẽ qualis ſit hic ſuperbus, cùm inter æquales in iudicio ſententiam daturus fortè conſederit. Videor mihi videre pugnas verborum eructatione compoſitas, cùm vnus miſericordiæ ſtudeat, alter iuſtitiæ fauere ſe fingat; non vt recto iudicio fidem ſeruet, ſed vt ſtudia perſonæ ſuperioris expectet. Aliud enim ſenſiſſe ſe ſimulat, vt alterius diſceptatione diſſentiat. Non putat in conſilijs rectum, niſi quod ſolus ſenſerit: non putat iuſtum, niſi quod ſibi ipſe perſuaſerit. Vult ſolus audiri, ac ſolus omnium ore laudari. nec deeſt, quod peius eſt, ex hac parte qui faueat. Citò enim ſuperbia adulationi dat locum, dum aut hic

quęrit gratiam,aut ille veretur offenſam. Nec parua eſt in ipſis conuiuijs ſuperbia, cùm altior toro locus paratur; atque in tantum ſublimior lectus ſternitur, vt magis pendere, quàm iacere videatur. Ita ſuperbia adquieſcit iniuriæ, ne pati videatur iniuriam. Quæritur quis adſurgenti manum porrigat, quis humerum regat, quis latus fulciat. Nemo mihi excuſare poteſt hoc vitium non eſſe tyrannicæ dominationis. Officium enim, quod homo homini exhibet, ſi non ad hoc ſolùm deferatur, vt tueatur infirmum, conſtat eſſe ſeruitium. In quo loco laudo paupertatis patientiam, quæ cùm proprijs virtutibus deſeritur, alienis moribus famulatur. Sed quid ſolis diuitibus tãtum ſuperbiæ pondus imponimus, cùm videamus frequenter homines in ſumma penuria conſtitutos ſimili animorum infelicitate ſordere? De

quibus dicit ille ſapientiſſimus Salomon, *Tres odit anima mea. pauperem* Eccl.29. *ſuperbum*, & cetera quæ ſequuntur. Excedit ſine dubio ille ſuperbiæ modum, cui nulla eſt conſcientia facultatum. In maximis, & in ſublimioribus humilitas præferenda eſt: humilem verò pauperem nemo miratur. inuitus enim ſe humiliat, quē neceſſitas paupertatis inclinat. Humilitas in paupere grata eſt, in diuite glorioſa. humilitas inter inimicos blanda: ſuperbia verò etiam inter amicos ingrata. Requiramus è contrario, dilectiſſimi, quæ ſint bona humilitatis. Blanda eſt & officioſa ſemper humilitas: in amicitijs grata, in contumelijs otioſa: non extollitur proſperis, non mutatur aduerſis: non indicit ſeruitium, non extorquet: officio prior ad ſalutandum, tardior ad ſedendum: non ſe adulantium grege expectat deduci: non

ſe ambitioſè deſiderat ſalutari: non laudis ſtudia poſtulat, non fauorem vocis expectat: odit adclamantium choros, quia non ſine verecundia laudatur bona conſcientia. Non requirit voces adulantium, niſi qui ſe laudatione nouit indignum. verecundiùs autẽ ſemper laudatur amicorum ſtudijs, qui meretur. Verùm vbi indignitas dominatur, notari actus ſuos æſtimat, ſi inlaudatus abſcedat. Circumſepta eſt humilitas bonitate. Vt facere iniuriam neſcit, ita à contumelia non requirit. Vir humilis in contentionibus magis vult tacere, quàm vincere: in iudicijs adquieſcit imperitus videri, quàm impudens iudicari: non in verbis promptus, non ad reſpondendum paratus. Citatus verò, & facilis eſt ſuperborum ſermo: plenus contumelijs, & refertus iniurijs: nunquam

ſine vulnere miſſus, nunquam ſine dolore iaculatus: cuius inſanabilis plaga eſt, & inremediabilis macula. Vbi autem præuenerit verborum culpa, mox per ſatisfactionem ſequitur medicina. Hanc ergo amare, dilectiſſimi, hanc quærere, hanc eligere, hanc tenere nos conuenit, vt non perdamus gratiam mercedis munere promiſſam. Audite Euangeliſtam dicentem: *Qui ſe humiliat, exaltabitur, & qui ſe exaltat, humiliabitur.* Exaltatio iſta damnatio eſt: quæ circa arrogantes & ſuperbos futuri iudicij exerit poteſtatem. Inclinandus itaque nobis eſt animus, quatinus ſupploſa omni nota ſuperbiæ, odiorum ſtudia conquieſcant. Sic erit vt homo de humiliori loco ad celſiora perueniat, & remuneratus honore condigno cœleſtis gratiam poteſtatis adquirat.

Luc. 14. & 18.

HOMILIA XV.

De bono Martyrij.

MVLTA mihi loquendi apud vos fiducia eſt, dilectiſſimi, quotieſcunque opus eſt in amore beati Martyris ad memoriam præconia reuocare martyrij, quæ animoſa fides peperit lucratiuis incitata ſupplicijs. licet non tantum lingua ſufficiat, quantum martyria poſtulant. Quando autem omnia humani oris officium poterit expedire, quæcunque in paratum belli cœlitus virtus operata eſt? Itaque quod ſolum poſſumus, fauorem labiorum meritis exhibemus. ſiquidem nullius ſenſum latere poſſent facta certaminis, quod nobis per annos ſingulos reparat documenta virtutum. Audiſtis Pſalmiſtam dicentem, *Pretioſa* P/

in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus. Quid pretioſius eſſe poteſt illa morte, quæ in conflictu pugnæ hoſtilibus telis neſcit cedere? Maximam profectò illam animam conſtat palmam reportare victoriæ, quæ non adquieſcit impijs legibus decepta ſeruire. Hoc eſt verè eximiæ virtutis indicium, perſecutionis tempore plus morti fauere quàm vitæ. Licet æternæ vitæ locum faciat, quem in confeſſione Chriſti noſtri voluntaria crucis pœna commendat. ita Do-
Ioan.12. mino dicente, *Qui amat animam ſuam, perdet illam: & qui odit animam ſuam, in vita æterna inueniet eam.* Quis non ſapiens contempta huius lucis vſura, ſi ita vſus venerit, ad martyrium ambitiosè feſtinet, cùm videat ad lucrũ vitæ pertinere morti animam deputaſſe? Quare autem non homo ad tam pretioſum opus deuotus occurrat, ac ſe in impiorũ manus audacter

obiiciat, quem cœleſtis gratia remunerationis expectat? iuxta illud quod Dominus in illa beatitudinis deſcriptione commemorat, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiã: quia ipſorum eſt regnum cœlorum.* Matt. 5. Videtis quantos fructus humanis fides ſupplicijs probata contulerit: vel in quo loco ſit poſita contemptu corporis adquiſita victoria. Quis autem poſſet de hac quam commemorauimus mercede dubitare, cùm videat ecce in amore Sanctorũ totius orbis ſtudia conuenire, & paſſim vndiq. ad deuotioné annuæ ſollénitatis occurrere? Facilè profectò intelligimus, quis illis in cœleſti ſede locus paretur, quorũ memoriã tanta officiorũ cura proſequitur. Aptemus itaq. animos ad futurã gloriam, quæ repoſita eſt nobis, & præponamus terrenis cœleſtia, vt poſſimus illa æternæ vitæ promiſſa contingere. Nemo

autem ſibi de huius mundi ambitione blandiatur, quem videt in diem deficere acceſſu ætatis & temporis. Si comparemus deniq. æternis præſentia, ſatis vilia & inutilia conſtat eſſe quæ temporaliter poſſidemus. Require denique gratiam debitæ hæreditatis, & intelligis huius mundi diuitias diſplicere; ac iudicas nihil auro obſcurius, nihil argenti ſplédore ſordidius. In comparatione autem paradiſi, vitro ſimilis eſt gemma pretioſior. Ita eſt enim huius lucis & futuri temporis dignitas, ac ſi ſtante in cœlo luna oculis hominum radius ſe matutinalis infuderit. Tandiu enim placet lunare commercium, quandiu tenebroſæ nocti conſtitutis legibus præſtat officium. quæ quamuis placeat candore nocturni luminis, obſcuratur tamen ſuperuenientis ſideris claritate melioris. Hoc eſt ſolũ quod tempora præſentis vitæ com-

mendet, ſi ea agimus, quæ futuro iudicio non ſubiaceant accuſationi, nec poſſint accuſata conuinci. Sed vt nulla in poſterum anima apud Deum iniuſtitiæ laboret inuidia, amplectendus eſt ille profecto Pſalmus qui dicit, *Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent*. Hoc eſt in lacrymis ſeminare & gaudia metere, præcedentes vitæ actus proprio confutare iudicio, & laſciuientem animam iuſto ſubdidiſſe ſupplicio. Citò enim triſtitia lætitiam conſequitur, ſi diſtrictionem iudicis ſatisfactione præuenias, & admiſſi criminis culpas aſſidua caſtigatione confundas. Sed ne minorem ex hoc gratiam comparaſſe puteris, afflictis & mœrore confectis ſubuenias, & cauſam tuam apud pauperes larga erogatione componas. Nam ita dicit Dominus, *Beati miſericordes, quoniam ipſis miſerebitur Deus. Beati qui lugent, quoniam ipſi con-*

Pſal. 125

Matt. 5.

ſolabuntur. Si quis itaque veſtrûm, dilectiſſimi, ſtudioſè Chriſti conſolationem requirit, alienos dolores eleemoſynis reſecet, ac ſtudioſè lacrymas ſuas huic, in cuius honore conuenimus, patrono commendet: ac ſe frequentibus patrocinijs inſinuet, quo faciliùs poſſit impetrare quæcunque Domino pro ſua vtilitate ſuggeſſerit. Occurrendum eſt ſemper Dei amicis, ac ſeruiendum eſt proximis, & inceſſabiliter ſupplicãdum, vt ſanctæ interceſſionis poſſimus obtinere ſuffragium. Quis autem apud iuſtum iudicem locus erit veniæ, ſi amicis regis neſcias ſupplicare? Denique reſpicite ad ſæcularis ordinem diſciplinæ: & intelligetis quæ circa Sanctorum obſequia cura manere vos debeat. Sine dubio niſi priùs placatus fuerit illius animus, qui ſecreta domus prætoriæ obſeruat, non facilè peruenitur ad

ſublimioris amicitiam poteſtatis. Studioſè profectò expetenda ſunt ſuffragia patronorum, quibus ſolis datum eſt iraſcentis Domini animos noſſe mollire, & iracundiam temperare. In magna igitur domo poſt dominum ſecundus eſt ſemper gradus amicorum. Soli ſunt per quos apud dominum & ſuggerendi liber locus, & impetrandi facilis præbeatur acceſſus. Peculiari itaque veneratione excolenda nobis eſt memoria Sanctorum, vt ianuam ſalutis aperiant, & in notitiam Domini deſideria noſtræ peruenire faciant ſeruitutis. Magna enim ſecuritatis eſt portio, in rebus aſperis de domo regis habuiſſe ſuffragium. Nam decreſcit quodammodo inuidia criminis, vbi reus ad amicitias regalis familiæ cœperit pertinere. Ita ſine periculo homo

vitam tranſigit, ſi ſit qui apud Dominum negligentiam peccatoris excuſet. Nemo autem eſt, cui non opus ſit potentioris, etiam in maxima ſecuritate, ſuffragium. Nam quamuis aliquantos in hoc numero fides probata ſanctificet, opus tamen eſt vt ſit qui ipſam fidem Domino ſupplici interceſſione commendet. Nec enim tam fortem inuenias, vt non egeat auxilium fortioris. Sicut bene ſub ſcuto militatur, ita tutò teſtibus ſub patrono res agitur, vbi quamuis immineat pœna, ſi ſit qui intercedat, non dubiè obnoxia legibus donatur iniuria. Quis autem modus eſſe poteſt mortis, ſi cùm iudex ſententia feriat, non ſit qui reo ſupplici interceſſione ſubueniat? Si cogitaremus, dilectiſſimi, quantum nobis ciuis Martyris virtus præſtitit, à laudibus Dei noſtri nunquam linguæ ſtudium, nunquam oris ceſſaret offi-

cium. Reſpicite ad illorum ſtudia, qui peregrinas aquas bibunt, & fontes longè poſitos ſitientes inquirũt: & videtis quantum gratiæ habeat ſuis aquis inundata poſſeſſio. Æſtimari autem non poteſt, quantum patrimonio vtilitatis adcreſcat, ſi quando quod alibi ambitiosè quæritur, in propria poſſeſſione naſcatur. Vobis ecce Dominus virtutum, de quo quotidie præſumeretis, dedit fontem viuum habere, non deficientem, non aſperum, non amarũ: de quo ſi quis voluerit bibere, ſemper iuſtitiam ſitiet, nec vnquam ab illa cœleſtium mandatorum lege diſcedet. Si vultis ergo, dilectiſſimi, vt ſit nobis in cœleſti ſede portio, quam victoribus Dominus repromiſit: imitemur primo loco ſancti Martyris fidem in confeſſione, & ſequamur viam eius in virtute. nec dubitemus in amore Domini cruen-

tis lictoris manibus pectus opponere. Voluntarium autem militem in cóflictu pugnæ citò protegit corona victoriæ. Sed dum iſta beatis ſuperueniunt, & felicium meritis conferuntur; nos interim, quod ad præſentem animæ ſalutem pertinet, reſiſtamus aduerſis. Non deeſt auté in quo poſſis quotidie vincere, ſi volueris carnis deſiderijs repugnare. Reſpice, & vides quanta circa te ſæuiant certamina criminum, vel quàm multa ſit acies inſtructa vitiorum. Hinc ſuperbia, inde fidem noſtram impugnat inuidia: modò ebrietas luxuriæ materiam ſuggerit: modò cupiditas animum ad omne genus falſitatis incendit: cuius ſtudium eſt inter cætera rixas ſerere, lites mouere, odia comparare. Aduerſus iſtas ergo legiones nobis eſt armis ſpiritalibus dimicandum, & die noctuq. in acie ſtandum, donec aut vitia cedant, aut

ad

ad pœnitentiam inclinata confugiant. Quibus ſuperatis, non dubiè etiam illum qui ſummam martyrij palmam requirit, poſſumus inire conflictum. Quis autem ibi nollet pugnare, aut quis non conetur vincere, vbi non ſolùm homo præcedentibus laborum meritis, ſed etiam præſentibus virtutum docetur exẽplis?

Homilia XVI.

Item De bono Martyrij.

SATIS neceſſaria fuit, dilectiſſimi, huic mundo, quantum res docet, ad excitandam virtutum gloriam victoriæ tam præclaræ cognitio. Qui adhuc ſine dubio iaceret in tenebris vinculis, ſi non inclitis Sanctorum illuminaretur exemplis: & circa deuia & incerta pugnaret, niſi

incredulas hominum mentes diffuſa per totum orbem martyrij corona confunderet. Ob quam rem Deo agendæ ſunt gratiæ; qui ad tantam patientiam mortalium mentes armauit, nec otioſus operis magni labores adſpexit: ita vt cùm amatoribus ſuis indiceret pugnæ neceſſitatẽ, victoribus pararet iuſtà retributione mercedem. Ita Euangeliſta dicente, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Quiſque ergo ſapiens ſtudio religionis ad ſuperiora contendit, diſcat priùs vnde magis veniat corona virtutibus. Nec enim longè nobis quærendus, quem ſequamur. Ecce ante oculos noſtros eſt, qui quotidie exemplis ſalutaribus prouocat, & paterna affectione ad conſortium ſanctitatis inuitat. Facilè ergo, ſi vultis, ea quæ ſunt cœleſti regno digna adprehẽditis, cùm

Matt. 5.

habeatis quotidie quem poſſitis ſequi, & quem debeatis imitari. Reſpicite, dilectiſſimi, ad aliarum regionũ ſtudia, quæ videmus in amore Sanctorum peregrinis latius florere commercijs: & intelligetis quantum nobis Dominus præſtiterit, vel quantum circa nos ſollicitudinis aut amoris impenderit, qui inter ceteras nationes, quas ſaluandi ſtudio reſpexit, etiam loca noſtra martyrij cruore perfudit. Requirite, & inuenietis quàm ambitiosè totus pene orbis expetat patrocinia ſanctitatis: ita vt tantarum virtutum merita certantibus votis ac frequentibus iugiter proſequantur officiis. Facilè ergo agnoſcitis, quàm ſpecialis circa vicem Martyrum officiorum cura nos maneat, cùm videatis huc etiam extraneas nationes deuotæ mẽtis amore concurrere, & prout cauſa exigit, ſancti Martyris ſolatia poſtulare. Ha-

betis planè, quod peculiariùs gratulari. Nam ex veſtro fonte oritur, quicquid religionis vbique bibitur: & ex vobis naſcitur, quicquid alibi ſitientibus miniſtratur. Diſcite ergo ex hoc, dilectiſſimi, Deum diligere, qui ſe quotidie cœleſti imperio ſanguinis ſui effuſione commendat: & agnoſcite quantum amatorib. Chriſti noſtri patientia, quantum religionis actibus conferat in perſecutione triſtitia. Ecce ſicut lectio docet, victorem poſſeſſio regni cœleſtis excipit. Tanti eſt planè ſuſtinuiſſe carnificem, cui paret pœna mercedem. Quis igitur ſapiens, ſi ita vſus venerit, tantæ virtutis operam bene ſibi conſcius non requirat, ac ſe hoſtibus audaciter obiiciat? Quare autem ille flammas non ſecurus adſpiciat, aut quare tortoris vngulas expaueſcat, quem tam pretioſa gratia remunerationis expectat?

Perfectæ fidei eſt lucratiuis locum dare ſuppliciis: præſertim cùm tantis præcedentium virtutum docearis exemplis. Perfacilè profectò poteſtis intelligere, quid proſit fortiſſimis quibuſque in perſecutione viciſſe: cùm videatis quotidie aduerſus nequitiam diabolicæ præſumptionis per ſingula Sanctorum loca ſpiritalis iudicij ſæuire ſententiam. Non autem otioſa res eſt, dilectiſsimi, quòd videmus frequenter in caſtigatione immundi ſpiritus corpora humana vexari, & inuocatis Sanctorum nominib. actus ſuos auctoré ſcelerum confiteri. Quãdo incredulis mentibus lectio ſola ſufficeret? quando humanis ſenſib. antiqua cognitio integrã fidẽ veritatis inſereret? aut quando ad credulitaté tantarum rerũ deſcenderet animus, ſi ad aſſertioné præteritorũ ſolus expectaretur auditus? Satis igitur infelix eſt,

& alienus à Chriſto, cuius corda adhuc obſidentur ſtultæ incredulitatis errore: cùm videat merita Sanctorũ tãtis ſtare virtutibus. Ad hos enim reſpicit, quòd videmus frequẽter aëreũ ſpiritum ſub alterius perſona pſallẽtem, & alieno ore trepidæ confeſſionis proferre ſermonem. In quo cùm operetur flamma, non videtur iniuria. alter cæditur, & alius confitetur. Tantũ igitur Dominus per Sanctos ſuos virtutis operatur, vt diabolicæ nequitiæ actus per occultás vulnerum plagas, & inuiſibiles lacrymas iudicij auctoritate confundat; & latentia ſcelerum blandimenta ſub quodám tortore caſtigata compeſcat. Quis ſapiens hæc expectet, & non ſtatim quicquid illud eſt in ſe infidelitatis accuſet: & memor conditionis ſuæ iugi officio Sanctorum memoriæ condignè honorem paret? Facilè videlicet poteſt intelligere,

quis illis apud Dominum locus ſit, vel quo honore à nobis habédi ſint, quibus examinatione palmarum cómiſſum videt eſſe iudicium. Horum ergo, dilectiſſimi, exempla ſectanda ſunt: horum fides ſequenda: horum virtus imitanda. Nec difficile eſt cuiquam iſta perficere. nam ſi cogitetis promiſſæ remunerationis coronam, facilè vobis erit vincere perſecutionis iniuriam. Ecce dicit Dominus, *Qui perſeuerauerit, dabo illi victoriæ coronam.* Apoc.2. Nemo ergo diffugiat, ſi ita vſus fuerit, ſonitus catenarum, & tenebroſis ſedibus otioſa ſupplicia, in vſum impiorum parata, neruorũ. Sine dubio vniuerſus apparatus mortis cedit, ſi tamen pugnandi voluntas adcreſcat. Omnis igitur ſpes obtinendæ victoriæ in fide & voluntate conſiſtit. Si enim voluntas ſequatur fidem, nunquam deſerit voluntatem. Difficile autem eſt, vt ille ſen-

tiat pœnam corporis, qui ſuſceperit iniuriam voluntariæ paſsionis. Sanè quo faciliùs in acie poſitus ſecurus incedas, ante oculos ponenda ſunt ſemper facta Sanctorum. Nam in maximis prælijs non deſunt pugnatori ſolatia, ſi fortiſsimorum virorum requirantur exempla. Ecce dicit
Matt.16 Dominus, *Tolle crucem tuam, & ſequere me.* Sed fortè non omnibus iſta conueniant: quia frequenter delectatum corpus cedit iniuriæ. Qui de corporis ſui fragilitate deſperat, ad arma iuſtitiæ confugiat, quæ voluntario deputatur officio. Facilè autem ſuperuenientis hoſtis impetum ſuſtinet, quem ad pugnam voluntas armauerit: nec expaueſcit cruenti lictoris gladium, quem munit virtus animarum. Sed cui iſta laborioſa videntur, dilectiſsimi, faciliora ſuſcipiant. Vnum quidem eſt & arduum iter, ſicut Euangeliſta dicit, quod

ducit ad vitam. Sed ſi requiramus, multæ viæ ſunt, per quas venitur ad gloriam. Ecce incumbit luxuria, dominatur ſuperbia, ſæuit auaritia. aduerſus iſtas pugnandum eſt nobis ſtudio diſciplinæ, cui omnis cœleſtis gloria virtutis obſequitur. Inclina denique ſuperbiam, & ſtatim conſequeris gratiarum coronam. compeſce auaritiam, & non dubie de omnibus vitijs poteris obtinere victoriam. Vince ergo priùs deſideria carnis, & non difficile tibi erit vincere tormenta carnificis. Noſtis quantis malis inuidia ſubiaceat: quæ dum alijs liuet, ipſa ſe percutit: vel quantum anima cupiditatis periclitetur incendio. Scitis quàm grauis aſpectus ad excitanda deſideria, quàm ſint veloces iactus oculorum; quàm turpis ebrietas; quàm periculoſæ verborum ſagittæ, quæ non ſine do-

lore percutiunt, non ſine fatigatione diſcedunt. Aduerſus hæc ergo paranda nobis eſt crucis pugna. Toties denique in die tolles præmium, quoties deſideria vinces animorũ. Multa ſunt præterea, dilectiſſimi, quę nobis neceſſitatem pugnæ frequenter indicunt. quibus deuictis ac ſuperatis non minimam palmam iuſto victor labore conſequeris. Nam ſicut quanta ſunt in homine vitia, tanta ſunt & vulnera: ita quanta ſunt certamina, tanta ſunt præmia: quot ſunt victoriæ, tot ſunt coronæ. Non enim ille ſine triumpho paruo diem tranſigit, qui caſtigatis vitijs animo purificatus incedit. Ecce dicit Dominus, *Tolle crucem tuam, & ſequere me.* Scio
Matt.16 quidem paucis deberi martyrij coronam, ipſo Domino dicente, *Multi*
Matth. 20. *vocati, pauci electi.* Sed dum iſta felicibus ſuperueniunt, in his quæ ſuperiùs expoſuimus excitanda fides eſt,

vt nos, cùm opus fuerit, impugnatione religioſæ vitæ hoſtilis impetus paratos inueniat. Virtus enim magna in minorib. ſemper experimentum capit. Sic rudis miles, priuſquam ad pugnam veniat, aduerſus arborem truncatam robur exercet, & inductæ manus vulnera ludendo componit. Nunc pedes attollitur, nunc rapido equorum curſu ventos imitatur. In tantum denique proficit ſtudium, vt pene minor labor ſit viciſſe hoſtem, quàm exercuiſſe virtutem. In ſimilibus ergo, dilectiſſimi, præludendú nobis eſt, & aptandus eſt ſtudiis animus ad fortiora venturus. Virtus enim, quæ in paruis promittitur, facilius in maximis exhibetur. Sic dum conſueſcimus minora vincere, maiora diſcimus tolerare.

Homilia XVII.

Item 3. De bono Martyrÿ.

ASſerunt, dilectiſſimi, ſolliciti agricolæ rudem terram, & nullis vnquam examinatam ſulcis, non ſtatim iuſtis reſpondere ſeminibus: nec bene conceptum ſulco germen nutrire, niſi priùs ſciſſa ac ſæpius repetita molleſcat. Iam tunc neceſſe eſt vt dominus agelli ſui fructus ſecurus expectet, cùm antiqui ceſpitis amaritudo ceſſauerit. vbi ſi arandi ſtudium ſubitò cultura deſtituit, prope eſt vt priſtino colore terra ſordeſcat. Hæc eſt enim boni malique diſcretio, quòd diligentia naturam vincit, negligentia reuocat ad naturam. Sub hac, dilectiſſimi, viuendi ra-

tione Chriſtianæ religionis cultura aut creſcit, aut deficit: nec minore in hoc opere cura ſuſpirat, cui neceſſe eſt duritiam humani cordis aſſidua caſtigatione mollire, & expoſita frequentiùs fide obſeſſum vitiis pectus excolere. Non autem dubiè apud negligentes periclitatur religioſæ ſtudium profeſſionis: præſertim ſi cœleſtium verborum ſemina mens amara ſuſcipiat, & indociles animi neſciant fructus nutrire iuſtitiæ. Nam ſicut ceſſante ſtudio ſolent ſpinis arua ſordeſcere: ita vbi religionis cultura negligitur, vitium naturæ renouatur. Apud illas fortè nationes, dilectiſſimi, laborioſum ſit viam ſalutis iuſto ſermone diſponere, quibus tantùm verbo fides Chriſtianæ religionis innotuit. Inueniant iſti fortè, etſi vanum, excuſationis ingenium, qui dicant nulla ſibi vnquam quæ

ſequerentur exempla admirabilium credita fuiſſe. Quorum vocem Propheta conuincit dicens, *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Nos ad hæc, dilectiſſimi, quem gradum excuſationis opponimus, ſi quid in nobis Dominus aut negligentiæ deprehenderit, aut infidelitatis inuenerit, apud quos Chriſtianum nomẽ à virtutibus cœpit? quorum non ſolùm auribus, ſed etiam oculis quotidie ſub præſentia tanti Martyris fides religionis inſeritur? Et cuius tandem Martyris? Illius neceſſariò, qui in hoc loco pugnam inclytæ virtutis primus exercuit, & quo ordine cœleſtis regni poſſeſſionem obtineremus oſtendit: qui in dies quid agendum nobis ſit exemplo docet; quid proficiamus, inquirit. Nemo autem dubitet illum pro actibus ſuis eſſe ſollicitum, quem videt ſibi parentelæ affinitate con-

Pſal. 18.

iunctum. Oportet itaque primo loco, vt nos huic patrono frequentib. inſinuemus officijs. quatenus pro nobis apud Dominum peculiaris interceſſor inuigilet, & vitam noſtrã dignationis ſuę fauore commendet. Nihil autem eſt quod nõ poſſit homo in qualibet neceſſitate poſitus obtinere, ſi amicis ſummi imperatoris non deſinat ſupplicare. Reſpicite illorum ſtudia, dilectiſſimi, qui ſitientes aquas à peregrinis fontibus petunt: hoc eſt qui ſanctas ac venerabiles Martyrum reliquias per extenſa ſpatia terrarum ſtudio religionis inquirunt; & diffuſa per totum orbem virtutum merita peculiarib. officijs proſequuntur: & intelligetis quo honore nobis ille habendus eſt, qui huius vrbis locum in conflictu cœleſtis pugnæ ſuo victor cruore perfudit. Vidimus enim per diuerſas & longe poſitas regiones ſciſsi cor-

poris plagas paſſim diuidi, & pretioſà vulnerum documenta toto cominus orbe portari: ita vt non minor ſit illis Sanctorum cura, quibus ſola martyrij creduntur indicia. Patrocinium ergo, quod alijs fides præſtitit, nobis vltro Dominus maieſtatis exhibuit. Non itaque longè quærendus eſt, quem ſequamur. Hîc habemus patientiæ magiſtrum, hîc exempla præmiorum, hîc formam virtutum, hîc documenta meritorũ. Aptemus itaque, ſi ita vſus venerit, ad omnem patientiam animam: & memores annuæ ſollemnitatis, quē veneramur meritis, ſequamur & exēplis. Videte quæ ſunt ornamenta pectoris, quæ pretioſo ſerico quaſi opus Dei tegitis, & fuluo auro ſidereum vultum oneratis: & diſcite, quæ ſit pompa vulnerum, quæ corona lacrymarum, in quo ſtet ſuſtinuiſſe carnificem, vel quanti conſtet viciſſe

viciſſe tortorem; vel in qua deſcendat exultatione victoria ſupplicijs comparata, ita Propheta dicente, *Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent.* Psal. 125 Quis ſapiens his rebus edoctus non iudicet temporalis vitæ vſum in comparatione martyrij debere contemni? Si autem reſpiciatis ad hæc, quæ quotidie Sanctis exhibentur officia, agnoſcetis perſecutionis tempore melius eſſe perire, quàm viuere. Sed quare dicimus perire, cùm Propheta dicat, *Iuſtus vita viuet in æternũ?* Ezec. 18 Huic ergo, dilectiſſimi, virtutum magiſtro profuſis in diem lacrymis ſupplicemus, vt nos profuturis doceat ſeruire vulneribus: oſtendat aduerſum bellis pectus opponere, atq. omnẽ conflictũ iniuriæ ſuſtinere. Neque enim difficile eſt ibi inire pugnã, vbi videas præceſſiſſe victoriã. Citò autem ſedet animis, quod docetur exemplis. Sed quod peius eſt, propter

vanitatem huius mundi difficile eſt cuiquam ad cœleſtia peruenire. Non autem obtinet regnum promiſſum corporis delicata cuſtodia: nec ad coronam virtutum facilè peruenit, qui non legitimo agone certauerit. Neceſſe eſt igitur, vt ad omnem iniuriam corpus inclinet, qui ad locũ victoriæ peruenire diſponit. In hoc autem ſtat obtinendæ locus gloriæ, vt diſcat prius diſplicere ſæculo, qui placere vult Chriſto. Audite in hoc loco Dominum dicentem, *Qui amat*
Ioan. 12. *animam ſuam, perdet illam; & qui odit animam ſuam, in vitam æternam inueniet eam.* Multa ſunt genera paſſionum, quæ Deo noſtro mortalem hominẽ viuendi lege commendent: in quibus etſi non eſt corona Martyrum, eſt tamen non minima palma virtutum. Sanè, dilectiſſimi, quia repoſita eſt hæc, de qua diximus, corona victoribus, nos interim vel quod

poſſumus, peccatis circunſtantibus repugnemus. Cui ergo illa prima martyrij pompa non creditur, elaboret ſaltem, vt inter fortiſſimos quoſque honeſtæ ac religioſæ vitæ præmia conſequatur. Non igitur ignoratis, quantis naufragiis mens humana ſubiaceat. Ecce cupiditas oculorum noſtrorum portas iugiter pulſat, & corda hominum diuitiarũ ſtimulis inquietat. Hinc hominem ad omne facinus animus, inde inuitat aſpectus. Non deeſt ergo, in quo vincas, ſi pugnare non deſinas, & quaſi in acie poſitus hoſtilibus telis per momenta confligas. Ad hæc ſanè expugnanda Euangelica inſtitutione opus eſt, quæ dicit, *ſi te ſcandalizat oculus tuus, erue eum.* Hoc eſt oculum eruere, vitia caſtigare, deſideria carnis extinguere, & diſciplinæ ſtudio vitæ laſciuiam deprimere. Paratus tibi eſt ecce campus, luxuriæ *Matt.5.*

prouocaris inlecebris ; & vt ſolet fieri, ſpecie, cultuque deciperis. Si vis vt iſta ſuperes, pugnandum eſt ſtudio caſtitatis. Occurrat tibi Theclæ inter flammas & rabidas beſtias cuſtodita pudicitia. quæ in tantum mundi huius ornamenta deſpexit, vt amore ſeruandæ pudicitiæ coniugales thalamos deſponſata contemneret, & integritatem profeſſæ virginitatis pugnando nutriret, vincendo ſeruaret. Frequenter nos ad pugnam prouocat iracundia, & furor animorum. inſtigamur iniurijs, contumeliis laceſſimur. Diſcite quo ſtudio iſta vincamus. armemus ad patientiam animos, & quod oratione obtinere non poſſumus, doceat nos ad hæc Euangelicus ſermo, qui dicit,
Ibidem. *Qui te percuſſerit in dextera maxilla, præbe illi & alteram.* Videtis quòd iniuriæ adquieuiſſe, viciſſe eſt. Nam non minimam coronam illum conſtat

reportare victoriæ, qui iuxta hæc quę præmiſimus verba mandati, læſus neſcit iraſci. Suggerunt nobis aliquotiens oculi quod animus non requirit: frequenter etiam ipſa ſuos lingua prodit errores: erumpit in vocem turpia, & inhoneſta reſonantem. In hoc loco hęc eſt ratio adhibenda virtutum, vt taciturnitatis ſtudio amoris verba claudantur. Vbi in altercatione ſermonum loquendi modus eſt virtutis cumulus. Audite de hoc Prophetam dicentem, *Pone Domine cuſtodiam ori meo, vt non declinet cor meum in verba mala.* Ps. 140. Vincenda ergo eſt auaritia, confutanda iracundia, caſtiganda luxuria, & circunſtantiæ vinculo ora refręnanda. His gradibus ad paradiſum tenditur: his virtutum meritis ad Sanctorum conſortium peruenitur.

Homilia XVIII.

De Machabæis.

Mvlta quidem ſpe, dilectiſſimi, ad æternam ſalutem animus accenditur, ſi quando ſingulorum Martyrum facta recoluntur. ſed multiplicato quodammodo anima gaudio in amorem Domini, fauoremque ſe commouet, quotienſcunque memoriæ Machabæorum mater occurrit, quæ adhortatione ſua vna die ſeptenarium numerum martyrij corona veſtiuit, tanto fide fortior, quanto partu videtur fuiſſe fœcundior. In qua tanta virtutum documenta, quanta fuerunt pignora. Nam tot vna die omnipotenti Deo Martyres tradidit, quot filios mater diuerſis temporum vicib. adquiſiuit. Beata inter omnes matres,

& ipſa orbitate felicior: cui tantùm fides contulit, vt ſub vna diè ad cœleſtis regni gloriam cum tota ventris fœcunditate migraret. Hinc reſpicite illam Euangelicam ſententiam, quæ dicit Chriſto noſtro nec parentes præferendos eſſe, nec filios. Apud aliquantos fortè glorioſum ſit, & exemplis ſalutaribus proferendum, vnum filium Deo hoſtiam obtuliſſe. Hæc omnem animarum virtutem & vota præceſſit: ita vt in dolore ſæuientis pœnæ nullum filiorum affectus maternæ pietatis exceperit. Videte autem per quot virtutum gradus pretioſa fides creuerit. cùm adquieuiſſe ſemel ſatis ſit, hæc ſepties in amorem Domini pietatem maternam voluntaria orbitate multauit. bene ſibi conſcia, quæ ſciret omnem fructum ventris ſui in illa vitæ æternitate cõſiſtere. iuxta illam ſententiam quæ dicit; *Qui amat animam* Ioan.12.

ſuam, perdet illam; & qui odit animam ſuam, in vitam æternam inuenit eam. Docet lectio veteris teſtamẽti Abraham patrem noſtrum vnicum filium ſuum Iſaac immolandum Deo ſacrificium obtuliſſe. Quod per totum orbem memorabile fidei cóſtat eſſe documentum. Ac licet nullus perfuderit ſanguis altaria, fuit tamen in voluntate victoria: quia apud Dominum hoc eſt velle, quod facere: Cui ita Angelú legimus adclamaſſe:
Gen. 22. *Abraham, Abraham, ne iniicias manus in puerum. ſufficit quod agnoui, quòd diligis Dominum Deum tuum.* Si ergo pater noſter Abraham vnum filium ſacrificium obtulit, & placuit: quanto magis hæc, quæ vno tempore ſepté votis conſentientibus immolauit, ſeipſam octauo loco hoſtiam Deo offerens; vt quæ fuerat ad incitamentum cœleſtis gloriæ magiſtra tot fortiſſimorum virorum, fieret

etiam ipſa eximiæ virtutis exemplũ? Sed ſi placet, dilectiſſimi, ipſius pugnæ ordinem recolamus, vt diſcant parentes amare filios ſuos, & filij obtemperare parentibus: Chriſti noſtri amore prælato, qui victoribus legitimo agone certantibus coronam vitæ cœleſti flore componit, ita Domino dicente, *Qui vicerit, dabo illi coronam vitæ.* Apoc. 2. Ecce, dilectiſſimi, quantum rei geſtæ fides eloquitur, inſtituitur pugna pro patriis legibus inter omnipotentis Dei & diaboli miniſtros, multis atque innumeris inſtructa ſuppliciis; quibus armatus auctor iniquitatis venena nequitiæ ſuæ conſueuit exercere. Sed quamuis aduerſus iuſtitiæ miniſtros multis ſæuiat hoſtilis ira terroribus, fit ſine trepidatione conflictus. In quo loco artifex ſcelerum & inimicus bonorum altiori interpellat corda conſilio.

Molitur igitur aduerſus ſingulos impietatis ſuæ tela, & pœnali quodam argumento, vt mos eſt, certamen ſingulare diſponit: dum credit in aduerſis diuiſam per partes fraternitaté facilè poſſe turbari; nec difficilè vinci, ſi ſingulos in quæſtione poſitos pœna confecerit. Producitur itaque primo loco natu primus, circunſtantibus ac frementibus vndique cum toto mortis apparatu impietatis officijs: non otiosè perſecutore tractante, qui putaret, ſublato coniuratæ virtutis capite, omne bellum poſſe finiri. Sed fefellerunt eum miſero crudelitatis magiſterio nimium edocta conſilia. Nam tanto fœdius hoſtis vincitur, quanto aduerſus vnum iuſtum virum maior tyranno ſatellitum turba famulatur. Maximum autem eſt indicium ignauiæ, inter confertos hoſtium globos vnum palmá victoriæ retuliſſe. Sauciato itaque

hoſtis furore, cui diuerſa tormentorum genera ſeruiebant, currit per ſingulos manus cruenta carnificis: & ad incutiendum mortis timorem, vnicuique fraternũ ſanguinem portat, explorans metu mortis teſtimonia crudelitatis. Sed dum apud alterum victoriȩ locum molitur, victum ſe ab alio confitetur. Stetit autem apud omnes incõcuſſa fides, vis ſuorum animata ſupplicijs. Succedit in aciem ſecundus: nec longo interuallo procedit & tertius: quibus coronatis, pugnam quartus aggreditur: nec quintum, aut ſextum mors funeſta deterruit. Eſt denique in omnibus vna fides, vna virtus, vna cõſcientia: vt omnes vnum putares, atque omnes vnum eſſe crederes: cùm tamen ſingulos per partes laceraret iniuria. Ita fraternitas victoriæ animata conſortio, dum paternis legibus ſeruit, multiplicis virtutis inſi-

gnia reportauit. Inter tot igitur pópas funerum diſcurrit mater attonita, & curis anxia, ac metu & pauore conterrita. Sed neminem iſta res decipiat. trepidat quidem, ſed de victoriæ euentu, non de morte filiorum. Ad ſingulas interrogationes mater ſtat ſollicita, ne quem fides deciperet, ne quem à collegio ſanctitatis fragilitas humana ſegregaret. Nam aduerſus cruentas hoſtis minas vnúquemque ſedula adhortatione proſequitur, ne vellet aliud eſſe, quàm frater. Singuli quidem patiuntur: ſed iſta cum ſingulis patitur, & cum ſingulis animo ſola torquetur. Tollit ergo palmam propriæ virtutis in amore omnipotentis Dei. Sed ſi reſpiciatis ad ſingula, quæ ſedulitas materna ſuſtinuit, cum omnibus filiis partem eſt ſortita martyrij. Poſt tam innumeras virtutum palmas, venitur ecce ad illum, cuius ætas

hoſti obtinendæ victoriæ ſpem fecerat: & qui viderat circa fortiores ætate viros parum profeciſſe minacis inquiſitionem ſermonis, pueriles animos lactandos blandæ adhortationis alloquio, omni denique via ſubdolæ perſuaſionis aggreditur. Hunc diuitiis & honore dignum iudicat. illam vnius filij abſolutione æſtimat eſſe palpandam. Sed animus iam totus directus ad cœlum non facilè recipit de terrena parte conſilium. accenditur magis ad virtutis culmen intrepidæ animus infantiæ adhortante matre. O nouum & mirabile virtutis exemplum! orbitate ſua mater exultat: & vnde pietas damnum patitur, lucrum reportat. Præmiſſo etiam hoc quem delicatiùs amabat filio, ipſa quoque viam glorioſæ mortis ingreditur. nec longè innumeris

vexata ſuppliciis, cũ triumpho proſecuta filios; ad cœleſtia & æterna contempta hac temporali luce proripuit. Cui ergo, dilectiſſimi, curæ ſunt ventris ſui pignora, huius matris imitetur exempla, tam numeroſa, tam fortia. In quam ſi quis vincendi ſtudio intenderit, non dubiè multiplicis gloriæ honore muneratus incedit. Quæcunque itaque mater eſt, filios ſuos hoc honore dignos iudicet: ac ſub iſta quam didiciſtis adhortatione doceat, vt diſcant cœleſtium legum inſtituta ſeruare. Qui autem Chriſto noſtro ſeruiunt, fortiſſimorum virorum pugnas imitentur. Illa mater probat ſe amare filios ſuos, quæ hoc quo mundus nititur errore depulſo, de fructu ventris ſui hoſtiam Deo tradiderit, ac ſe ſuoſq. Domino quotidie immolatura libẽter obtulerit. Sed quo faciliùs illius cœleſtis virtutis inſignia obtinere

poſſimus, contemnenda ſunt munera & honores huius ſæculi, quæ humanos oculos vanitate ſuadente decipiunt. Hoc autem apud Dominum acceptabile conſtat eſſe ſacrificium, ſi prælato cæleſti honore ſæculum cœperis deſpicere.

Homilia XIX.

De Quadrageſima.

SI reſpiciamus, dilectiſſimi, cauſam præſentis ſollemnitatis, quę nobis ſpem ſalutis æternæ futuræ reſurrectionis lege commendat: non ab re eſt, ſi omnes hos in lætitia dies ducamus, atque illa diſtrictioris vitæ ſtudia temperemus. Sed in hoc mihi aliquotiens diſplicet lætantium chorus, quòd putat homo totū ſibi licere, quicquid Quadrageſimæ té-

pore illi religioſæ deputauerat diſciplinæ. Vnde nulli dubium eſt, præcedentia officia in confuſionē venire, ſi neſcias cuſtodire quæcunque ad purificationem animæ ieiuniorum & vigiliarum labore te conſtiterit comparaſſe. Citò autem ille quæ ſunt comparata reſcindit, qui immemor ſpiritalium munerũ carnalibus deſideriis adquieſcit. Oportet enim inter hæc quæ diximus gaudia, illam religioſæ diſciplinæ viam teneri, quæ non dubiè Domino hominem bonæ voluntatis inſinuat. Cui ſi ſciremus condignam legibus ſeruare reuerentiam, nullum gehenna ſuſciperet, nullũ perpetuæ mortis pœna damnaret. Omni ergo ſtudio nobis agendum eſt, dilectiſſimi, ne purificati corporis conſcientiam indulgentia nimiæ emiſſionis impugnet: non tantùm dierum illorum obſeruatione contenti, quos an-

nuatim

nuatim ieiuniorum cura commẽdat. Licet hãc ipſam aliquantis ob inutilem ſomnum & inſatiabilem gulam cõſtet ingratam. Qui dum ad ſanctę Paſchæ dies deſiderio inſtigante feſtinant, accuſando vigiliarum ſtudia continentiæ bona Paſcha conuiuia * & ieiunia copioſa. quaſi reuera quod quadrageſimæ dies prohibeant, licitò fieri ſollemnitas votiua permittat, & in abſolutione ieiunij data ſit licẽtia peccandi. Ideo nemo putet ex eo omnia ſibi licere, quia videt diſtrictioris vitæ tempora præteriſſe. Solet enim omnem honeſtæ vitæ ſtatum remiſſio incauta decipere. Non æſtimet ille ebrietati aliquid fuiſſe permiſſum, qui videt conſtituto tempore ceſſare ieiunium. Non credat mentes hominum ſomnolentiæ deputatas, qui videt iuges vigilias ſuperueniente ſollemnitate fuiſſe ſuſpenſas. Non eſt vtilis ſeruus,

qui feriatos dies ad hoc expectat vt dormiat. Maior ſollicitudo agricolæ manet, poſtquam diutino terram labore contigerit. Vigilandum igitur eſt primùm, ne fortè commendata ſulcis ſemina, aut fera præſumptioſa ſibi vindicet, aut auis inſidioſa contemnat. Sequitur vt ex otio in vſum aquæ bibula foſſa deducatur, ne ſuperueniés tempeſtas pullulantia germina aut occidat, aut rapiat. Opus eſt etiam herbas velli, & aridum ceſpitem ſarculo operante molliri: ac per illos quos ſibi agricolæ vindicát feriatos dies improbum animal circunducta ſepe prohibere. Tantus eſt enim amor alendæ vitæ, tanta prouidentiæ cura, tantum culturæ ſtudium, vt nec tunc quemquam otioſum eſſe conueniat, cùm agricolæ ariſta fructus perfecto flore commédat. Nam ſolent adultæ meſſes ſpinis adcreſcentibus impediri: atque illa

quæ in ſpe maturitatis cóſtituta ſunt, alieno ſemine ſuffocari. Ita intelligendum & multa agricolæ ſtudio creſcere, maxima quæque per negligentiam deperire. Sed dicis fortè, omnes negligentias ſollennitatis excuſant. Omnibus ſine dubio periculis ſubiacet, qui vitam ſuam quolibet tempore negligentiæ tradiderit. Núquam denique equis otio deputatis bene fræna laxantur. Ita & poſt hyemis rigorem citò inebriata aquis terra luxuriat. Videmus etiam frequenter nauigia maris portu proximo, quieſcentibus remis, ſubita vi incurriſſe naufragiis. Ad hæc ergo, reſpicientes, fratres dilectiſſimi, ita vitæ noſtræ ordinem diſponamus, vt primo loco caſtigemus illum conuiuiorum luxum, quatenus à nobis deſideria carnis fugitiua diſcedant. Non igitur ideò dico, quaſi adeo ſit abſtinendum cibis, aut in totum parcen-

dum poculis : quia licet ſint ad crucem parata, tamen ſemper ſuſtinenda ſunt corpora. Diſplicet mihi ſolùm in his diebus inſatiabilis gula, atque illa ventris infructuoſa commercia. diſplicet profuſum ebrietate conuiuium, ac per totam noctem ludibrio expoſitum. Excedit profectò diſciplinæ modum, ſi quis plus bibat quàm ſitiat. Quid igitur apud illos exoſum, vbi præter ebrietatis vitium, etiam detrimenta conueniũt facultatum ? quis autem ferat illa damna vinolentiæ, vbi plus vergitur ebrietatis cauſa, quàm bibitur? aut quis apparatum illius triclinij libenter aſpiciat, in quo omnia pereuntis vini odore ſordeſcunt ? Nam vbi ſupercurrit merum, horret neceſſariò turpi ſqualore conuiuium. perit profectò quicquid hydria plena ſuſceperit. Videat ergo quid futurum ſit, cui ebrietas placet : atque

ad hæc, quæ dicturi ſumus, animum ſapienter accommodet: & non difficile cauſam ſuæ infelicitatis agnoſcet. Si oleo nimio vas cópleueris, ad os patulum recurrit ferués vnda vindemiæ, & cũ fœditate reuomet quicquid ex nimietate ſuſceperit. Videmus etiã frequéter exudáte vino caprini generis vaſa corrũpi, & vndis luctãtib. cuppas figuli rimas aperire. Nihil profectò liceret morti, ſi ſcirét miſeri cauſas vitare pereundi. Debilitatis autem viam munit, qui infirmis corporib. plus aliquid oneris imponit. Ita eſt vt dubiè cœptũ iter peragat, qué iniuſti faſcis pódus accuſat. Moneo itaque, dilectiſſimi, vt ſi quis Chriſto noſtro placere diſponit, primo loco deſideria gulæ caſtiget: quę ebrietate famulante magiſtra ſolet eſſe damnorum. Deniq. hinc nuditas, hinc mendicitas, hinc ſolet aliquãtis venire egeſtuoſa paupertas. ita

Prou.23 Salomone dicente, *Omnis ebrioſus pannis veſtietur*. Perſeuerent magis in bonis illi fructus continentiæ, quibus videmur Domino Quadrageſimæ diebus deuota iugiter mente ſeruire. ne cùm fortè nos poſſidendos negligentiæ dederimus, videamur ſtudium honeſtæ vitæ temporibus ſolùm præſtitiſſe, nó moribus. Quid prodeſt, ſi te Domino quadraginta diebus bonum exhibeas, & vna die furore impiæ crudelitatis offendas? Quid iuuat per multa temporũ ſpatia pudicitiæ ſeruaſſe reuerentiam, ſi poſtmodum ad turpe facinus luxuria inſtigante rapiaris? Quid prodeſt cupiditati ad tempus fraudẽ feciſſe, ſi poſt tantos miſericordiæ fructus, quos tibi manus larga contulit, alienis damnis & lacrymis delecteris? Perit profectò quicquid gratiæ homo per multos annos iuſtis operib. adquiſiuit, ſi ſub vnius horæ ſpatio

quocunque turpis vitæ deprauetur errore. Hæc eſt igitur ſeruandæ diſciplinæ ratio, vt integritatem in te nutrias, caſtitatem diligas, pacem colas, atque omnia quæ iniquitati ſeruiunt, ſub metu diſciplinę confundas: ita vt ſuperiori non ſuperbiat mediocritas, nec deſpiciatur in perſonarum comparatione paupertas. Sicut autem magnum eſt ſemper ſeruiſſe melioribus: ita vtile eſt & glorioſum humiliori perſonæ reuerentiam præſtitiſſe. quia in quantum homo dignitate prędituſ humiliatur, adtollitur. ita Domino dicente, *Qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.* Humilitatis itaque ante omnia via eligenda nobis eſt, quæ nec odiis ſubiacet, & multùm ſemper amoris adquirit: ita Apoſtolo dicente, *Humilibus Deus dat gratiam, ſuperbis autem reſiſtit.* Cogitet ergo quis huiuſmodi labore iniquo de

Matt. 23

Iac. 4.

pœna dubitare futuri iudicij, qui videt aduerſus ſeſe pœnam cæleſtis iracundiæ commoueri. Quam ſi quis humilitate præuenerit, non difficile erit, vt in cœleſti ſede locum æternæ poſſeſſionis inueniat, de quo ille diabolus ſuperbia operante depulſus, ſententiam perpetuæ damnationis excepit. Sectemur ergo humilitaté, ſobrietatem, continentiam, pudicitiam: elaboremus obtinendo ſtudio ſanctitatis: vt vita noſtra nullis damnis animæ concutiatur, nullis vnquá apud Dominum odiis addicta ſuſpiret.

HOMILIA XX.

De auaritia.

ASſerunt, dilectiſſimi, autores omnium curationum diuerſis dolorib. medicinæ beneficia diuerſa

competere, & ſingulis infirmitatibus ſingula quæque beneficium peculiare præſtare: ita vt doceant tumentia aut ferro debere compeſci, aut medicaminis confectione molliri: latentia melius eſſe poculis indagari, frigida corporum feruentibus paſci, calidiora frigidioribus temperari. Ego verò in opere diuinæ inſtitutionis aliter ſentio. Nam ſi illam epiſtolam ad Timotheum factam recenſeatis, inuenietis ſub vno medicamine, & vnius vulneris reſecatione multas valetudines poſſe curari. Quod autem iſtud vulnus ſit, in quo infirmitates diuerſæ conueniũt, & mortiferos dolores operantur, ſãctus Apoſtolus Paulus euidenter expoſuit, dicens, *Radix omnium malorũ eſt cupiditas. quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe dolorib. multis.* 1.Tim.6 Tractãdũ eſt ergo, dilectiſſimi, quo opere, quo labore debeat tanta

criminum ſylua ſuccidi. Sed prius concurrentium vndique in vnum omnium vitiorum cauſas debetis agnoſcere, & ſingula quæque vnde deſcendant, quò vadant, quid deformitatis, quid doloris exhibeant, diligenter inquirere. Maxima enim ſpes eſt recuperandæ ſalutis, fontem noſſe languoris. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Et verè dilectiſſimi, ſi reſpiciamus ad ſingula, quibus ab initio vitam ſuam habendi ſtudio conditio humana proſtituit: nihil eſt malorum, quod non cupiditas, aut concipiat, aut parturiat, aut paſcat, aut nutriat. Ex hoc enim fomite videmus pullulare odiorum cauſas, hinc euenire criminum pugnas, hinc fraternas acies inſtrui, hinc amicitiarum fœdera diſſipari. Nemo ergo ſingulis infirmitatibus proprij doloris crimen adſignet. Nam cùm omnia vitia conſtent nominib. ſuis,

pendent tamen ſceleribus alienis. Videmus igitur ſuperbiam vanitatis tumore componi, & humillimum quemque arrogantiæ contagione moueri. Quem ſi inter æquales poſitum ſubitò fortè reſpicias, alium iudicas eſſe quàm fuerit. ita elatũ verbis incedere, & tumenti aſpectu aſpicias ad cœlum collum portare: ac paupertatis beneficio diu clauſum iter linguæ verborum munire ponderibus: atque in tantum faſtidioſi oris verba diſponere, vt cùm ipſe velit loqui, alium nolit audire. Sed hæc quamuis ſint per ſe grauia, conſtat inlecebris cupiditatis animari. Ceſſet deniq. diuitiarum pompa, & non tam facilè inuenies, qui ſuperbiæ laboret inuidia. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Curramus per ſingula, ſi videtur: & inuenietis quantis malis pullulet vitium cupiditatis. Ecce armatur vicinitas fre-

quenter ad litem. vnde eſt, niſi quòd hic fortè terminos tranſcendere, & ceſpitem iuris alieni cogitat occupare? Quare nó occurrit oculis illa ſen-
Prou.22 tentia, *Ne tranſeatis terminos quos poſuerunt patres veſtri?* Ecce fit primùm in hoc loco de proprietate contentio: & dum ſuam quiſque cupiditatem verbis fouet, ſtimulum litis accendit. Creſcit poſtmodum de contentione cauſatio. atque vtinam hoc ſolùm ſufficeret cupiditati! Illud grauius eſt, quòd dú nemo vult inchoatæ calumniæ facere iacturam, peruenitur ad rixam. Armantur ſerui, incitantur propinqui, & in alterius lucrum pectus opponitur alienũ. Animatur vino furor conductus, & effuſus ſanguis fit pretium poſſeſſionis. Aperitur poſtmodum legib. forũ: & dum vltionis locus quæritur, congeminatur homicidium. Videmus etiã frequéter acies cupiditate componi:

dum aut hic vult videri ditior, aut ille erubeſcit eſſe pauperior. Quib. inter ſe æmulantibus periclitatur interim vicina poſſeſſione conſortium, dum quærit quis primus inuadat, & cogitat vt immune poſſideat. Ita fit vt dũ cupiditas quærit augmenrum, patrimonium vacillet alienum. Quare nõ cogitant iſti illã ſententiã, quæ dicit, *Stulte, hac nocte requiretur à te anima tua: hæc quæ paraſti cuius erũt*? Et verè nihil eſt ſtultius, quærere dubia, & adquirere peritura. Quid enim proſũt homini opes, quę ad hoc ſolum cõgregãtur vt pereãt? Certè te moriẽte remanet ceſpes auaritia propagatus: relinquitur ampliata poſſeſſio: & quãuis ſit in alterius poteſtatẽ trãsfuſa, teſtimoniũ tamẽ tui ſceleris ſeruatura. In quo loco cogitandus eſt ſemper ille Propheticus ſermo, *Væ illi qui iungit villam ad villam.* Sed dicis, lego *parentes filijs theſaurizare debere.*

Luc. 12.

Eſai. 5.

2. Co. 12

Ex hac ipſa ſententia potes agnoſcere, quid profecerit pietas tua. Eccè ad alium tranſeunt diuitiarum tuarum ornamenta, & tecum remanet peruaſionis inuidia. Apud alium facultatum tuarum pompa reſedit, & tecum pœna migrauit. Stultitiæ genus eſt, aliis feciſſe lucrum, & ſibi paraſſe ſupplicium. Nam ita dicit
1.Tim.6 Apoſtolus, *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli.* Sed nec lõgo interuallo cœleſtis ſententia diſtrictionis ſuæ exerit poteſtatem. Nam quodã modo per gradus ad vltionem quandam præteritorum actuum vitiorum incrementa ſuccedunt. Denique hic parricidali animo, aut patris vitã increpat, aut matris mortem expectat. Tueatur illum fortè ab hoc crimine cauſa debitæ hæreditatis. Verum eſt. ſed quanquam legitimus hæres ſit, non tamen ſine cupiditatis vitio ſucceſ-

ſionis vota componit. Vellet denique vnicus eſſe, ſi poſſet. modò de patris morte cogitat: modò de fratris vita ſuſpirat. Non eſt hoc ſine grandi ſcelere impietatis. Nam quiſque hominum parentiuæ mortis expectatione animam paſcit, parricidali crimine in hæreditate ſuccedit. In quo loco cupiditatis impulſu nutriuntur inter cohæredes odia. Necdum funus effertur, & iam teſtamenti fides iuris interpretatione vacuatur. Alter de ſubſcriptione patris diſputat: alter de fratris perſona deſperat. Hic adſtruit ſcripturam nõ ſtare teſtibus: ille adſignat teſtamẽtum non conuenire temporibus. Ita vacillat prædium in colliſione cauſarum: & quod adquiſiuit auaritia parentum, perdit cupiditas filiorum. Audite ſcripturam dicentem, *Ne cõcupiſcas rem proximi tui.* Enumerari non poteſt, quantis modis cupiditas Exo. 20.

ſæuiat. Ecce vbi teſtamentum profertur, ſtatim de falſitate cogitatur. Quæritur quis mutum audierit loquentem, quis mortuum hæredes nouerit ordinantem. Nec difficile eſt, quod peius eſt, cuiquam inuenire perſonas, aut ſcelere coniunctas, aut pretio comparatas. Imitatur hic infelix ſubſcriptioné manus alienæ. Ita ſcripturam, quam teſtator non inſtituit, cupiditas calamo ſæpius repetente componit. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Hic ad confirmandam fraudem armat periurio falſitatem: ille alienis litibus corruptum nonnũquam pectus opponit. Ita ſub vnius cupiditatis vitio facultas & adquiritur, & laceratur. Vbi
Prou. 5. eſt quod dicit ſcriptura, *Falſus teſtis non erit impunitus?* Cui hoc imputandum putamus, quòd inter illos quos audimus aliquoties criminibus interfuiſſe, etiam innocentes in crimen

vocantur? Venit enim frequenter in quæſtioné ſuſpicio: & cûm apud alterum reſideat furti culpa, ad aliũ tranſit peruaſionis inuidia. Ita dum augmentum facultatum quæritur, etiam bene adquiſita lacerantur. Sic fit vt aliquotiens deſcendat ex cupiditate falſitas, & ex falſitate paupertas. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Vnde eſt quòd videmus inter ſe frequenter armatas ſtare legiones? Quid autem aliud eſt, niſi quòd aut ille aliena occupare quærit, aut ille occupata cuſtodit? Inde deſcendit, quòd aliquotiens de imperij poteſtate contenditur, & de primatus ambitione certatur. Omnia profectò in pace conſiſterent, ſi hominem imperandi cupiditas non teneret, *Radix omnium malorùm eſt auaritia.* Requiramus cuius ſit vitium; quòd tenui tabulato hominis vita committitur, & dubiis caſib. pelagi

incerta tentantur. Nonne cupiditati adſcribendum eſt, cùm ſuperueniente procella altum mare nauticus clamor incuſàt? Nonne ad cupiditatis recurrit inuidiam, cùm ſcrupeis rupibus naufragum corpus illiditur, & tumentia aquis membra ignotis littoribus pelagi vnda iactantur? Nunquam ſe profectò nauta nauigio crediidiſſet, niſi nauigandi deſiderium negotiandi cupiditas incitaſſet. Fertur denique homo vndis voto quadruplicandæ pecuniæ: portatur aurum, vt reportetur cum falſitate periurium. Nunquam enim negotium ſine fraude agitur, vbi ad hoc ſolùm viliùs emitur, vt cariùs diſtrahatur. In qua re etiamſi votis hominum nauigatio quieta ſucceſſerit; non ſine naufragio eſt, cùm inter vendentem & ementem iniquis aut ponderibus, aut menſuris, quis aut operatur aut

patitur. Quare iſti non cogitant illam ſententiam, quæ dicit, *ſicut menſus fueris, metietur tibi*? Erubeſcimus illa dicere, dilectiſſimi, quæ luxuria agente deferuntur, cui deſcendit ex cupiditate commercium. Frequenter igitur coniugalis pudor pecuniæ taxatione vileſcit: & diu incontaminata virginitas ſub paruo auri pondere proſtituta fidem integritatis amiſit. Tanta eſt apud aliquantos cupiditas, vt venalis pudor pretium fœditatis inueniat. Nam ita ad corruptionem corporis pecunia ſtudioſè penſatur, quaſi dignum aliquid comparetur. Infelix profectò eſt, qui plus cupiditati conſulit, quàm pudori. Damnaſſe eſt promiſſæ hereditatis gratiam, integritatis feciſſe iacturam. Videte ſub vno crimine quàm diſſimile commercium cupiditatis. Hic pecuniam dedit, vt corruptionem emeret: illa pudorem Matt.7.

perdidit, vt pecuniam compararet. Nihil enim ſine cupiditate agitur, quotieſcunque peccatur. Nam ſi remoueas ornamentorum cultum, nullum patieris in corporis contaminatione naufragium. Ceſſet denique auri deſiderium, & nec coniugalis fides perit, nec virginalis integritas erubeſcit. *Radix omnium malorum eſt auaritia*. Hic proditionis arguitur, ille delator alieni criminis accuſatur. Quis dubitet quòd ſecretum pectoris oblatæ pecuniæ pondus irruperit? Nihil clauſum conſtat, quod auro, argentoque non pateat: nihil occultum, quod non pecunia indagáte ſit cognitum. Vnde periculosè illis conſcientiæ fides creditur, quibus cupiditas dominatur. Haberet profectò integritas totum ſecretum, ſi in aliena domo proditrix pecunia nó haberet ingreſſum. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Ecce ille Dominus

ac Saluator noſter exitum voluntariæ paſſionis vitio alienæ cupiditatis impleuit. Legimus damnationē Redēptoris noſtri triginta argenteis cōparatā. Sed ſicut vidiſtis proditionē ex cupiditate venire: ita debetis agnoſcere damnationē ex proditione deſcēdere. Proditus quidem ductus ad ſupplicium, ſed proditor currit ad laqueum. Ecce quid fructus habet cupiditas. pecunia damnationis ad cōparationem ſepulturæ repoſita, hoc eſt funerib. deputata. Intelligite ergo, in quo ſtatu ſit culpa cupiditatis, cùm in damnationem venerit pretiū proditionis. Nam & Apoſtolus Petrus dicit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Act. 8. Fortè ſit āliquis de ſtultis & auaris, qui ſibi de hac ſententia blādiatur; & præferat quod audit, ſecū ſuam pecuniam migraturam. Nihil votis iſtius ex hac parte ſubtrahimus. Ventura quidem tecum eſt, non vt

putas ad ornamentum corporis, ſed ad teſtimonium falſitatis. Non tamé ad illos eſt ratio, quos miſericordia comitatur. Alia illos manet cauſa, quos pecunia ſua circa pauperes expéſanda, Domino larga erogatione commendat: alia illos, quos reconditæ per ſcelus facultates accuſant. Iſtis denique adnumeratur ad ſupplicium: illis verò paratur ad regnú. Ita Domino dicente, *Venite filij, poſsidete mecum regnum paratum vobis à constitutione mundi. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: nudus eram, & veſtiſtis me.* Sit ergo, dilectiſſimi, vnuſquiſque veſtrûm illa pecuniæ qualitate contentus, quæ gratiam ſalutis adquirat, non quæ cauſam damnationis accendat. Caſtigemus itaque primo loco cupiditatem, ſi volumus vt omnium vitiorum vincamus errorem. Nemo appetat alie-

Matt. 25

na, & non eſt qui inimicitiarum laboret inuidia. nemo imperat conſortium, & nullum eſt de peruaſione certamen. Sit vnuſquiſque contentus propria, & nulla eſt de occupata poſſeſſione cauſatio. Conténe aurum, & paratum euaneſcit homicidium. nec parricidalia odia ſeruntur, ſi cupiditatis oculus caſtigetur. Non eſt in quo hæres erubeſcat, ſi quis ad mediocritatem portionis ſuæ contentus accedat. Non ſit qui pecuniæ augmentum quærat: & neminem culpa proditionis accuſat. Si non requiras lucrum, nullum patieris in tempeſtate naufragium: & cùm agelli tui otioſus ſecreta cuſtodis, alienum periculum ſecurus aſpicies. Vitare iſta, dilectiſſimi, per ſingulos gradus fortè difficile eſt, & laborioſum multis ſimul hoſtibus per diuerſos errores occurrere. Quærendum eſt ergo compendium bel-

li, & auctor litis requirendus: vt cum illo nobis ſit pugna, à quo proceſſit iniuria. Non enim dubiè legiones armis inſtructas poteris vincere, ſi tyrannum potueris obtinere. Totam autem cauſam belli finiuit, qui auctorem pugnæ ſuperauit. Inſtruamus ergo virtutum acies aduerſus paratas ſcelerum legiones. Sed ante omnia aduerſus ipſam, quæ caput belli eſt, hoc eſt cupiditatem, fide auxiliante pugnemus. Ita non difficilis erit de illa quam diximus vitiorum labe victoria, matre captiua.

Homiliarum finis.

VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS EPISTOLA ad Monachos,

De virtutibus & ordine doctrinæ Apoſtolicæ.

IMPOSITÆ mihi votorum circa me veſtrorum ſarcinæ etſi interim corpore, vt ſcriptum eſt, abſens, præſens tamen ſpiritu ac mente ſuccedo. Nec parum, vt reor, dilectioni veſtræ officij atque amoris exhibeo: quia vos quoque in ſpiritu, non in carne agere confido. Dicente Apoſtolo, *Quicunque in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu: ſi tamen ſpiritus Dei habitat in vobis.* Nec ſanè incognitam ſpiritalibus viam teneo, Rom.12

ſi ædificationis veſtræ ſollicitudiné ſermonib. eloquij epiſtolaris expromo: præcipuum beatiſſimi Pauli exemplum præ manibus habens; quem ſequi cupimus, etſi conſequi non valemus. Etenim etſi nos comparatio illius in nullo recipit: vobis tamen obedientia eorum eſt coæquanda quos edocet. Vt doctrinæ ordine conſtituto, cum ROMANIS prædicari credulitatem veſtram in toto orbe cupientes, ſecunda emendatione correcti, pace integra, caritate non ficta inuicem vos, vt ſcriptum eſt, ſancto oſculo ſalutetis. Cum GALATIS menſium, temporum, dierumque obſeruatione reiecta, repudiantes mundum, ac ſequentes Deum, non ancillæ vos filios intelligatis, ſed liberæ. Vt in verbo veritatis cum EPHESIIS permanentes, vnum Dominum, vnam fidem, vnum Deum patrem omniũ,

qui ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis eſt, noueritis. Cum PHILIPPENSIBVS irreprehenſibiles & ſimplices, omnia ſine murmuratione & hæſitationibus facientes, in medio gentis prauæ ſicut luminaria luceatis. Cũ COLOSSENSIBVS verbo Chriſti in vobis abundanter habitante, inuicem vos pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritalibus doceatis. Cum THESSALONICENSIBVS voluntatem Dei abſtinentes à fornicatione ſectemini, orantes ſine intermiſſione, omnia probantes, quæ bona ſunt retinentes. Dehinc præcepti ordinem cum omni labore ſectãtes: vt ſi quis operari non vult, nec manducet. Ipſe enim eſt panis, qui de cælo deſcendit. cui admiſceri neminem decet, niſi opera quib. ille delectatur exerceat. Vt TIMOTHEVS vobis forma ſit, etiam poſt diuturnam aquam

vino modico vti præceptus, ad ſuſtinendum ſtomachum, non ad opprimendum. quia quamuis geminis commonitionib. erudiatur: niſi quis ſobrius fuerit, miniſterium ſuum implere non poterit. Vt TITI vos informet exemplum, non ſolùm ſobrios eſſe debere, ſed etiam continentes. quia omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil eſt mundum. Denique hæc Apoſtolicæ concluſio tota doctrinæ myſtici numeri ſummam abſterſi corporis purificationem compleuit. quia nihil eſt tam Deo proximum, quàm hominem non eſſe corruptũ. Attendamus quippe poſt hæc circumſpectiùs quid ſequatur. Fugitiuus quondam domino famulus redit, & conditio conuerſione mutatur. Apoſtolicis vinculis genitus ad vtilitatem inutilis proficit: nec ſolùm in fratrem, ſed etiam in ca-

riſſimum fratrem, gradum coniunctorum nominum faſtigio tranſcẽdit animorum. nec tantum appellationis meretur vinculum, ſed etiam amoris affectum. Ad hoc enim Domini dignatione perducitur pura caſtitas. ſobrietate nutrita, vt quod parcitas vini curauit in Timotheo, quod abſtinentia & continẽtia purgauit in Tito, id ad indulgentiſſimã libertatem accreſcat in ONESIMO. Hæc & exſequenda doctis, & agnoſcẽda ſunt imperitis. quia ſicut ſcriptum eſt, & ignorantia mors eſt, & fides ſine operibus mortua eſt. Gemina vobis ratio adhibendæ obſeruationis incumbit, ſciendi cura, cum labore complendi: quoniam ea quæ in diuinis eloquiis præcipiuntur, non ſolùm non facere, ſed etiam ignorare peccatum eſt. HEBRÆOS denique in exemplum conſummatę perfectionis aſſumens, contemptũ

præſentium rerum ob amorẽ cœleſtium inſinuo præmiorũ. Vt ſi fortè quiſpiã vobis, aut perſecutionis pódus intulerit, aut diripuerit vniuerſa quæ veſtra ſunt vos: quoque nobile illud ac ſingulare teſtimoniũ, quod in eximia eorum laude venerando Paulus ore deprompſit, non diſpari ſanctæ imitationis proſequatur affectu, quo ait, *Nam & vinctis compaßi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum*
Heb.10. *cum gaudio ſuſcepiſtis.*

FINIS.

R. UNI
BIBLIO